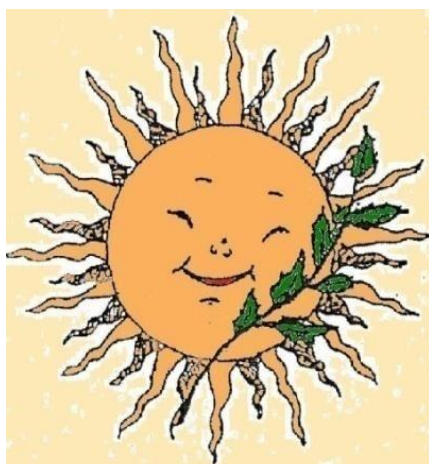

Napsugár Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programja

OM azonosító:030978

Természetesen, tevékenyen

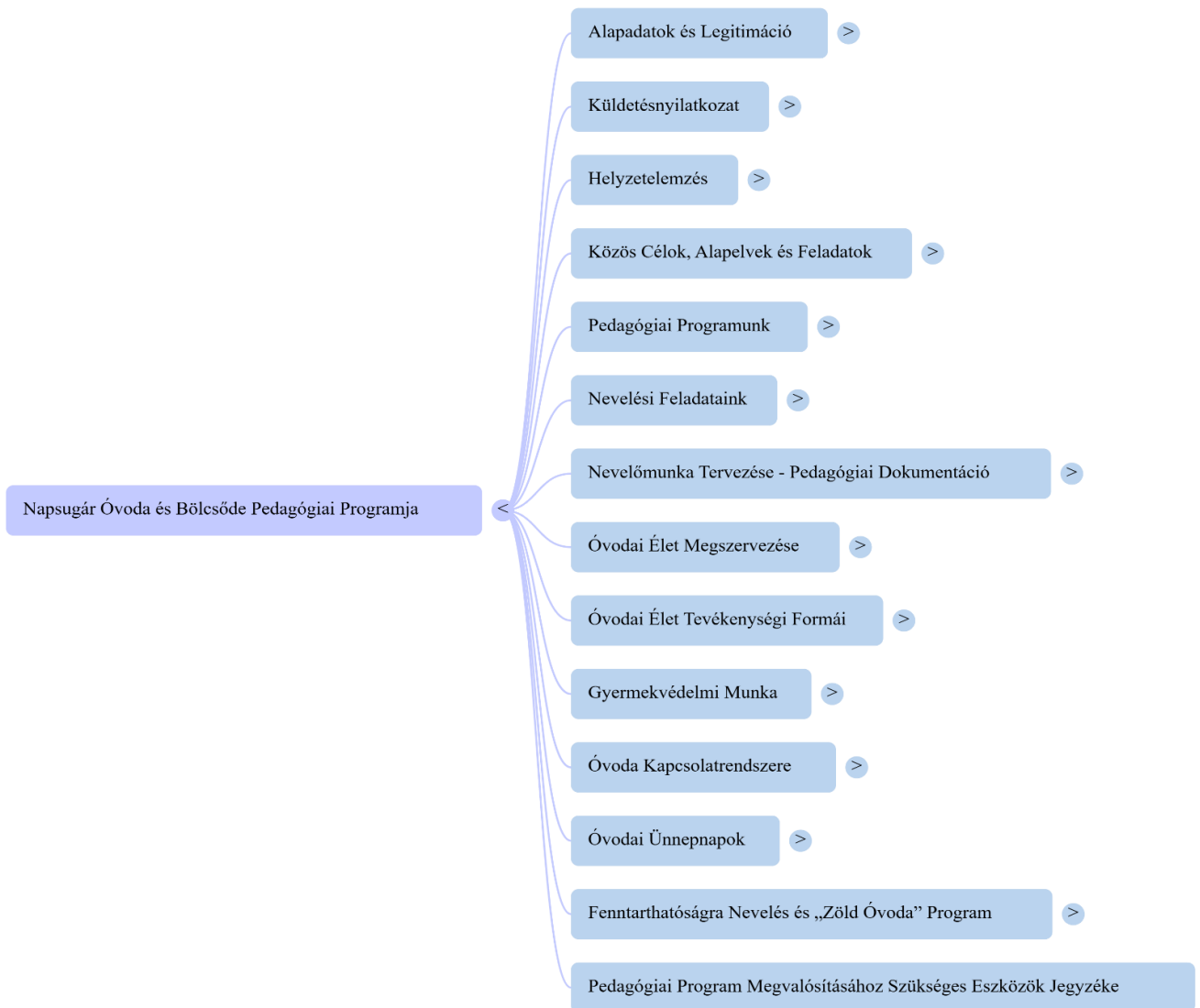
**Természetközeli, a családokkal együttműködő
Pedagógiai Program**

2025.

Intézmény OM - azonosítója: 030978	Igazgató: Bajnay- Szabó Mónika
Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások	
20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 118. § (3) A Munkaterv tartalmáról a szülők tájékoztatást kaptak: a szülői szervezet képviselőjében	A 2023. évi LII. Tv. 171. § (20) pontja értelmében a nevelőtestület bevonásával éves munkatervet készít az igazgató igazgató
..... a nevelőtestület képviselőjében	 az alkalmazotti közösség képviselőjében
A 2023. évi LII. Tv. 171. § (20) és (43)(44) szerint módosuló 2011. évi CXCV. Tv. 27. § (3) tekintettel a Beszámoló jóváhagyása a 2023/2024. nevelési évtől fenntartó hatáskörbe kerül, így az intézmény munkatervét a Fenntartó jóváhagyta: Fenntartó	
A dokumentum jellege: nyilvános	
Érvényessége: visszavonásig	
Iktatószám: 160/2025.	
Készült: 1 eredeti példány	
Ph.	

Tartalom

Kedves Szülők!.....	5
A pedagógiai program jogszabályi háttere	6
Az intézmény bemutatása, adatai	7
Küldetésnyilatkozat	8
I. HELYZETELEMZÉS	9
I.1 Az intézmény környezetének jellemzői.....	9
I.2 Humán erőforrás.....	13
I.3 Gyermeklétszám alakulása	18
I.4 Tárgyi feltételek	18
II. KÖZÖS CÉLJAINK, ALAPELVEINK ÉS FELADATAINK	21
II.1. Célok, óvodakép, gyermekkép, alapelvek.....	21
II.2. Az óvoda funkciói.....	26
III. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK	27
III. 1. Cél.....	28
III. 2. Alapelv.....	29
IV. NEVELÉSI FELADATAINK	31
IV.1. Az egészséges életmód alakítása	32
IV.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	37
IV.3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása	44
V. A NEVELŐMUNKA TERVEZÉSE - PEDAGÓGIAI DOKUMENTÁCIÓ	48
VI. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE	54
VII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	59
VII.1. JÁTÉK	61
VII. 2. VERSELÉS, MESÉLÉS	68
VII. 3. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC	74
VII. 4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	80
VII. 5. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE	86
VII. 5. MINDENNAPOS MOZGÁS	94
VII. 6. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK.....	102
VII. 7. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	108
VII. 8. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE.....	114
VIII. GYERMEKVÉDELMI MUNKA ÓVODÁNKBAN	117
IX. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE	132
X. ÓVODAI ÜNNEPNAPOK.....	139
XI. FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS ÉS A „ZÖLD ÓVODA” PROGRAM	145
XII. A PEDAGÓGIAI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK JEGYZÉKE	147
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	150
Irodalomjegyzék	151

Kedves Szülők!

Szeretettel köszöntjük Önöket a Napsugár Óvoda és Bölcsőde oldalán!

Intézményünk 1979 óta fogadja a gyermekeket biztosítva számukra egy szeretetteljes, biztonságos és harmonikus környezetet. Hisszük, hogy a gyermeknevelés sikerének kulcsa a családdal való szoros, bizalmi alapon nyugvó **együttműködés**. Ebben a folyamatban mi kiegészítő, támogató szerepet töltünk be, tiszteletben tartva a gyermekek jogait, és egyenlő esélyeket biztosítva mindenki számára a fejlődéshez.

Pedagógiai hitvallásunk a szeretetre, a biztonságra és a **személyre szabott gondoskodásra** épül. Munkánkban kiemelt szerepet kap a **természet közeli nevelés**. Valljuk, hogy a természetben töltött idő, a felfedezés és a játék élménye alapvető fontosságú a gyermekek testi, lelki és szellemi fejlődésében. A friss levegőn végzett játékok, a környezet megfigyelése és a természeti jelenségek megismerése gazdagítja a gyermekek világképét, és pozitív viszonyt alakít ki a környezetükkel.

A gyermekek veleszületett kíváncsiságára és kreativitására építve, **tevékenységközpontú** szemlélettel támogatjuk őket. Minden fejlesztő tevékenységet játékos formában, az életkori sajátosságoknak megfelelően építünk fel. Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy a gyermekek aktívan részt vegyenek a saját fejlődésükben. Kiemelt figyelmet fordítunk az **iskolai életre való felkészítésre, a felzárkóztatásra és a tehetséggondozásra**, hogy minden gyermek a saját tempójában, a legmegfelelőbb támogatást kaphassa, biztosítva ezzel a sikeres átmenetet az óvodából az iskolába.

Jól képzett és hivatásukat szerető munkatársaink gondoskodnak arról, hogy a gyerekek derűs légkörben, otthon érezzék magukat. A nevelési-oktatási folyamat során figyelembe vesszük a hazai óvodai neveléstörténet értékeit, a nemzeti sajátosságokat, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeit, valamint az Óvodai nevelés országos alapprogramját és a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is.

Célunk, hogy gondtalan és örömteli gyermekkort biztosítsunk, miközben játékosan fejlesztjük a személyiségüket és készségeiket. Bármilyen neveléssel kapcsolatos kérdésükkel forduljanak hozzánk bizalommal! Szívesen állunk rendelkezésükre!

Bajnay-Szabó Mónika

igazgató

A pedagógiai program jogszabályi háttere

1997. évi XXXI. törvény a gyermekvédelemről és gyámügyi igazgatásról

149/1997. (IX.10.) Korm.rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

26/1997. (IX. 3.) NM rendelet az iskola-egészségügyi ellátásról

Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról

15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény

2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (Továbbiakban: Nkt.)

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet, valamint egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról ONOAP tartalmi elemeiben meghatározott részletszabályozókkal.

2015. évi CXXXIII. törvény 21.§ (2) óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységről

2016/679. számú rendelete – az általános adatvédelmi rendelet Az Európai Parlament és a Tanács 2016. április 27-i (EU) 2016/679 Rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) *

A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról szóló 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet, rövidítésben *Vhr.*

A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény, rövidítésben *Púétv.*

18/2024. (IV. 4.) BM rendelet a nevelő-oktató munka során alkalmazott tartalomszabályozók ismeretéről szóló, miniszter által elrendelhető képzés teljesítési kötelezettségéről

40/2024. (IX. 2.) BM rendelet a nevelő-oktató munka során alkalmazott tartalomszabályozók ismeretéről szóló, miniszter által elrendelhető képzés teljesítési kötelezettségéről

44/2024. (IX.26) BM-rendelet a munkára való alkalmassági vizsgálat kötelező eljárásrendje

419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről változása értelmében

77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

Az óvoda hatályos Alapító Okirata

Nevelőtestületi határozatok

Az intézmény bemutatása, adatai

A köznevelési intézmény megnevezése:	Napsugár Óvoda és Bölcsőde OM 030978
A köznevelési intézmény székhelye: Címe:	Napsugár Óvoda és Bölcsőde, Bessenyei úti óvoda 4090 Polgár, Bessenyei u. 4-5.
Csoportok száma:	8
Felvehető maximális gyermeklétszám:	240 fő
Telephely:	Napsugár Óvoda és Bölcsőde, Móra úti óvoda
Telephely címe:	4090 Polgár, Móra F. u. 8.
Csoportok száma:	3
Felvehető maximális gyermeklétszám:	90 fő
Bölcsőde:	Napsugár Óvoda és Bölcsőde
Csoportok száma:	1
Felvehető maximális gyermeklétszám:	14 fő
A költségvetési szerv főtevékenységének államháztartási szakágazati besorolása:	
szakágazat száma: 851020	
szakágazat megnevezése: Óvodai nevelés	
A köznevelési intézmény fenntartója:	Polgár Város Önkormányzata
Címe:	4090 Polgár, Barankovics tér 5.
Működési területe:	Polgár Város közigazgatási területén belül a Képviselőtestület által meghatározott felvételi körzet.

A köznevelési intézmény gazdálkodása: a költségvetési szerv előirányzatai felett rendelkezési jogosultság szempontjából teljes jogkörrel rendelkezik. A költségvetés tervezésével, végrehajtásával és beszámolásával kapcsolatos feladatok végrehajtását az Polgár Város Polgármesteri Hivatalának Pénzügyi Irodája látja el. Székhelye: 4090 Polgár, Barankovics tér 5.

Költségvetési szerv közfeladata

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény alapján: óvodai nevelés
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény alapján: bölcsődei gondozás nevelés.

Költségvetési szerv főtevékenységének államháztartási szakágazati besorolása

	Szakágazat száma	Szakágazat megnevezése
1	851020	Óvodai nevelés

Küldetésnyilatkozat

Intézményünk küldetése, hogy a gyermekek számára olyan szeretetteljes, biztonságos és támogató környezetet biztosítson, amelyben a **bölcsődei és óvodai nevelés** harmonikusan, egymásra épülve valósul meg.

Szeretet és biztonság mindenekelőtt

Pedagógiai hitvallásunk alapja a féltő, óvó, gondoskodó szeretet, a stabil biztonság és a differenciált, **személyre szabott bánásmód**. A legkisebbeknek a bölcsődében is biztosítjuk azt a meleg, otthonos légkört, amelyben nyugodtan fejlődhetnek. Hisszük, hogy az óvodás gyermek alapvető tevékenysége a játék, melyen keresztül a mozgásigény kielégül, fejlődnek a képességek, bővülnek az ismeretek és megéli az élményeket.

A természet erejével a jövőért

Kiemelten fontosnak tartjuk a **természetközeli nevelést**, és azt, hogy a gyermekek minél több időt töltsenek a szabadban. Valljuk, hogy a természetben végzett felfedező játékok, a környezet megfigyelése és a természeti jelenségek megismerése alapvetően formálja a gyermekek személyiségét. Segítünk abban, hogy a gyermekekben kialakuljon a környezettudatos gondolkodás, a természet iránti tisztelet és szeretet, ami a mai és a jövő kihívásaihoz elengedhetetlen. A **tevékenységközpontú szemléletünkkel** támogatjuk a gyermekek természetes kíváncsiságát, kreativitását és egyéni képességeit.

Együtt a családokkal

A családokkal való szoros és bizalmi **együttműködés** alapvető fontosságú küldetésünk szempontjából. Célunk, hogy a gyermekek érdeklődésére és adottságaira alapozva támogassuk az **iskolai életre való felkészülésüket**, és kiemelt figyelmet fordítunk a felzárkóztatásra és a

tehetséggondozásra. Elismerjük, hogy a világ folyamatosan változik, ezért pedagógiai programunkat is úgy alakítottuk ki, hogy felkeltse a gyermekekben a tanulás iránti vágyat, és megalapozza a kritikus gondolkodást, a kreativitást, valamint a közösség és a környezet problémái iránti érzékenységet.

Felkészülés a jövő kihívásaira Pedagógiai programunk a jelenkor és a jövő kihívásaihoz elengedhetetlen attitűdöket, készségeket és képességeket igyekszik megalapozni. Munkánk során figyelembe vesszük a gyermekek közötti különbségeket, amely rugalmas pedagógiai módszereket és eszközöket tesz szükségessé. Küldetésünk, hogy felébresszük a gyermekekben a tanulás iránti vágyat, és arra neveljük őket, hogy kritikusan gondolkodjanak, kreatívak legyenek, és érzékenyen reagáljanak közösségük és környezetük problémáira.

Fontos feladatunknak tekintjük a családi nevelés elősegítését, a család és az óvoda közötti partnerkapcsolat erősítését a gyermek hatékony fejlődése érdekében.

I. HELYZETELEMLÉZÉS

I.1 Az intézmény környezetének jellemzői

Vidéken élünk, a gyermekek többsége kertes házban lakik, a természet közelségében él. Közvetlen környezetünkben vannak vizes élőhelyek: Tisza, Selypes-patak, Tiszta-tó, Strandfürdő, Csónakázó-tó. Vannak ligetes területek, erdők, amelyek kirándulásra, sőt erdei óvodai tevékenységre is alkalmasak. Működik nálunk vadásztársaság, zöldmozgalom. Múltja van a kosárfonásnak, a szőnyegszövésnek, állattartásnak.

Városunk közel van más jellegű tájegységekhez, ezt a lehetőséget felhasználva kitágítjuk a gyerekek világát.

Mindezek közvetlenül vagy közvetetten megjelennek a gyermekek élményeiben. Sok gyermek napi 8-10 órát tölt az intézményben, ez megkívánja tőlünk, hogy olyan környezetet hozzunk létre, amely segíti a gyerekek egészséges fejlődését, sokoldalú tapasztalását és a helyi lehetőségek bevonásával élmények szerzését és feldolgozását.

A családok mentális-, és szociális körülményei eltérők. Élnek a városban jó anyagi háttérrel rendelkező családok, mások napi megélhetési gondokkal küzdenek. Megváltozott a családok értékszemelete, egyre inkább az anyagi értékek dominálnak. A szülők idejét és energiáját leköti

az anyagi biztonság megteremtése a család számára, s így kevesebb idejük marad örömteli, biztonságot adó, nevelő hatásokat biztosító együttes élményszerzésre, beszélgetésre, mesélésre. Emelkedő tendenciát mutat a hátrányos helyzetű gyerekek száma. Óvodásaink egyre nagyobb arányban küzdenek magatartászavarral.

A családok romló anyagi körülményei miatt fokozottabban előtérbe kerül az óvoda szociális funkciója. Nagyobb figyelmet kell fordítanunk a hátránykompenzálásra és az esélyegyenlőtlenség kezelésére. Nevelőtestületünk megérti az egyes családok gondjait, igyekszik meggyőzni a szülőket az együttnevelés fontosságáról, a gyerekek számára pedig biztosítja az óvodai életben a családi, nyugodt, szeretetteljes, tevékeny légkört.

A társadalmi folyamatok nem kívánatos hatása, a családokban bekövetkezett funkcionális változások miatt a differenciált, egyéni foglalkozások kerülnek előtérbe mind a nevelőmunka, mind a szülőkkel való kapcsolatteremtés vonatkozásában.

Évről-évre emelkedik a nevelőszülőkhöz kihelyezett állami gondozott gyerekek száma.

Az itt élő romáknak nincs jellemző kultúrája, hagyománya. A tősgyökeres polgári családok, akik muzsikusként, kosárfonóként, tollseprűkészítőként, vályogvetőként és háztartásban segítő (mosó, takarító, tapasztó) munkából éltek, már kihaltak. Gyermekeik, unokáik zömmel vegyes házasságban élnek, szakmát tanultak. Sok a vándorló életmódot folytató, betelepült közöttük.

A szülőkkel jó nevelői kapcsolatot alakítottunk ki. Az együttműködés formái csoportonként különbözőek, a szülők igényéhez, érdeklődéséhez igazodnak.

A programkészítést megelőzően megkérdeztük a szülőket az elvárásaikról, igényeikről, az óvodaválasztás indokairól, nevelési elveikről.

A kérdőívek értékelése során nyilvánvalóvá vált számunkra, hogy a szülők elismerik és támogatják nevelőmunkánkat. Arra számítunk, hogy a gyermekükért tenni akaró szülők, azonosulnak programunk szellemével.

A szakmai elképzeléseinken túl döntően befolyásolta a programunk irányvonalát az a tény, hogy a gyermekek egy része ingerszegény környezetből, szociálisan hátrányos helyzetű családból érkezik óvodába. Óvodáink nyitottak a szülők számára. Kapcsolatunk oldott, kölcsönös, bizalmat élvező, melyet a közös programok, kirándulások, nyílt napok, családlátogatások, biztosítanak. Bármikor számíthatunk a szülők együttműködésére, segítségére. A gyermekek érdekében a továbbiakban is e jó partnerkapcsolat fenntartására törekszünk.

Intézményünk 2 óvodai egységet foglal magában. A székhely óvoda a Bessenyei úton 8 csoporttal, a Móra úti telephely óvoda 3 csoporttal működik.

A Bessenyei úti óvoda 1979-ben épült a város központjában, de a városi forgalomtól távolabbi ponton. Jelentősebb felújítás azóta nem történt, ezért is volt nagy jelentősége a „*Gyermekeink Jövőjéért*” című pályázat elnyerésének, mely az épület bővítését, teljes felújítását jelentette. A pályázati összeget az Önkormányzat saját erővel egészítette ki, így 266 M Ft.-ot fordítottunk a munkák elvégzésére, eszközök beszerzésére. Az átalakítás utáni óvoda és bölcsőde épület nettó alapterülete 1791 m²-re bővült.

A fejlesztés fő célja az volt, hogy egy olyan intézményi struktúra alakuljon ki, amely megfelel a stratégiai céloknak, a szakmai elvárásoknak, a költségvetési hatékonysági követelményeknek, valamint illeszkedjen a régiós, kistérségi és helyi fejlesztési tervekhez.

A meglévő 5 helyett 6 óvodai csoport elhelyezésére nyílt lehetőség, továbbá kialakításra került egy bölcsődei csoport a hozzá kapcsolódó szükséges helyiségekkel (biliztető, babakocsi tároló), valamint egy tornaszoba is. A földszinten csoportszobák, tornaszoba, irodák, a dolgozók részére szociális blokk, mosókonyha, szárító-, vasalóhelyiség található. A fejlesztőszoba kialakításával, ahol differenciált fejlesztésre, speciális foglalkozások szervezésére van lehetőség. A szülői fogadószoba személyes megbeszélések színhelye, ahol nyugodt körülmények között valósulhat meg a szülőkkel való párbeszéd. Orvosi szoba, elkülönítő helyiség is a földszinten található. Kétkét csoportszoba úgy lett kialakítva, hogy másik csoportszobával összenyitható, ezáltal nagyobb rendezvények lebonyolítására is funkcionálhatnak. Valamennyi csoportszobához külön bejárat, létszámnak megfelelően kialakított mosdó-öltöző helyiségek tartoznak, valamint saját raktárhelyiség is. A tetőtéri részen került kialakításra az igazgatói, az igazgató- helyettesi, az intézményi óvodatitkári iroda, valamint a nevelőtestületi szoba a hozzájuk tartozó kiegészítő helyiségekkel, illetve az újonnan kialakított irattár is itt kapott helyet. A felújítás során a külső nyílászárók kicserélésre kerültek, az épület teljes külső felületén homlokzati hőszigetelés készült. Az akadálymentesítés érdekében az épület előtt rámpa, a mozgáskorlátozottak részére 1 db akadálymentesen megközelíthető WC kialakítása is megtörtént. A fejlesztés során a dolgozók részére zárt területen, a szülőknek pedig az utcai fronton került kiépítésre parkoló.

2019.09.01-től a TOP-1.4.1 azonosítóval ellátott „Építsünk jövőt gyermekeinknek!” című projekt keretében bővítette a fenntartó az intézményi rendszert. A fejlesztéssel érintett, önkormányzati tulajdonban lévő, korábban MATÁV – épület átalakításával, felújításával, illetve kismértékű bővítésével két új, 25 fős csoportszoba kialakításával.

A volt szolgálati lakás felújításával akadálymentesen megközelíthető óvodai fejlesztő pedagógiai helyiségek létesültek. A logopédiai-, pszichológiai vizsgáló-fejlesztő helyiségek; és gyermekek felső légúti érzékenységének kezelésére szolgáló, sószoba, továbbá kiszolgálóhelyiségek: gyermeköltözők, mosdók, szociális helyiségek, modern eszközökkel felszerelt tálalókonyha, óvónői- szoba, öltöző kialakítása valósult meg.

A tervezett beruházás során megvalósult az épület belső-, és homlokzati nyílászáróinak cseréje, teljes külső hőszigetelése, magastető építése, az épületgépészeti-, és villamos hálózat teljes felújítása, modern, ledes világítótestek felszerelése. A fejlesztés során napenergiát hasznosító 10 KW teljesítményű napelem rendszer került kiépítésre a fűtésrendszer korszerűsítése révén. A belső átalakítások során a nyílászárók mellett a belső burkolatok cseréjére is sor került, és ami az óvodahasználók számára leglátványosabb: új, színes, gyermekbarát csoportszobai berendezések, gyermekbútorok, játékok, irodabútorok, modern fektetők és otthonosság érzését nyújtó vidám hangulatú textíliák kerültek megvásárlásra.

A működéshez óvodai eszközök, berendezési tárgyak, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek számára képességfejlesztő eszközök is beszerzésre kerültek, összhangban; A természetesen, tevékenyen helyi pedagógiai programunkkal. Az épület nettó alapterülete a beruházást követően 300,88 m²-ről 418,42 m² területűre nőtt, a tervezett csoportszobák mérete: 55.8, m², illetve 50.3 m², megfelelve, az egy főre előírt 2m²/ fő alapterületű elvárásnak. A projekt keretében megvalósuló óvodai kapacitásbővítés és szolgáltatásfejlesztés által jelentősen javul a város köznevelési helyzete.

A **játszóudvaron** nagy kiterjedésű 5800 m²-es zöldterület, különböző talajszintek, fedett, burkolt teraszok kialakítása is megtörtént. Telekvásárlással sikerült a gyermeklétszámnak megfelelő nagyságú udvarrészt biztosítani, és folyamatban van a szükséges mennyiségű játékeszközök telepítése is. Az udvar felépítése, elrendezése megteremti feltételeit a gazdag játéknak és mozgásnak. Rendelkezünk pályázattal nyert ovi foci pályával is. Az udvar kialakítását, gondozását évek óta a szülők segítségével alapítványi vagy pályázati forrásokat felhasználva végezzük. Az udvari játékok szabványossági felülvizsgálata folyamatosan - a 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet értelmében –történik. A hiányosságokat javíttatjuk, melynek következtében játékszereink biztonságosak.

A Móra úti óvoda a város keleti részén, csendes utcában, a központtól távol épült. Férőhelyek száma 90 fő. A csoportszobákat úgy kellett kialakítani, hogy többcélú funkciónak feleljenek meg: játéktevékenység, étkezés, pihenés. A csoportszobákhoz tartozó kiegészítő helyiségeken túl (mosdó, WC, öltöző) egy tálalókonyha és egy iroda található, mely vezetői- nevelői- fejlesztőszoba- könyvtár funkciót is betölt. A folyamatos, de kisebb karbantartási, javítási munkák mellett az épület állaga fokozatosan romlott. Pályázat útján 2010-ben sikerült felújítani az épületet. Megtörtént a tetőszerkezet felújítása, csapadékvíz csatorna cseréje, központi fűtési rendszer korszerűsítése, homlokzati nyílászárók cseréje, valamint a homlokzati hőszigetelés, játszó terasz burkolása. Külsőleg és belsőleg is megújult az óvoda, biztonságosabb, esztétikusabb környezetben tölthetik mindennapjaikat az óvodások.

Az óvoda udvarán füves és betonozott játszóterület biztosítja a gyerekeknek a sokszínű tevékenység lehetőségét. Termő gyümölcsfák, cserjék, örökzöldek, veteményes és virágos kert varázsolja még esztétikusabbá a környezetet. Megvalósult a kerítés felújítása és a gépkocsi parkoló kialakítása. A biztonságos működéshez szükséges az épület teljes elektromos hálózatának korszerűsítése megtörtént.

1.2 Humán erőforrás

„A pedagógus alkotómunkája az emberformálás. Ebben pedig nemcsak a szakismereteit, tapasztalatait, hanem saját személyiségét használja fel munkaeszközként.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Az óvónői létszámot a közoktatási törvényben szabályozott módon határozzuk meg: nyitvatartási időben a gyermekcsoportokban óvodapedagógus látja el a nevelés feladatait. Az intézményi szervezeti felépítésben a vezetési feladatokat az óvoda Szervezeti Működési Szabályzatában meghatározott módon látjuk el. A teljes nyitvatartási időben (10,5 óra) a nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus.

Alkalmazotti közösségünk

Az intézmény 11 óvodai és 1 bölcsődei csoportban 50 fő engedélyezett állományi dolgozó biztosítja a zavartalan működését. A nevelőmunkát 1 fő igazgató, 2 fő igazgató-helyettes, 20 fő óvodapedagógus, 2 fő bölcsődei csecsemő és kisgyermeknevelő, 1 fő bölcsődei dajka és 4 fő

pedagógiai asszisztens látja el. Az óvodapedagógusok munkáját 11 szakképzett dajka segíti. Egyéb munkakörben foglalkoztatott főállásúak száma 9 fő.

<i>Munkakör</i>	<i>2025. szeptembertől</i>		<i>Összesen</i>
	<i>Bessenyei</i>	<i>Móra</i>	
<i>Igazgató</i>	1	-	1
<i>Óvodapedagógus</i>	16	6	22
<i>Pedagógiai asszisztens</i>	3	1	4
<i>Bölcsődei csecsemő – és kisgyermeknevelő</i>	2	-	2
<i>Bölcsődei dajka</i>	1	-	1
<i>Dajka (szakképzett)</i>	8	3	11
<i>Intézményi titkár</i>	1	-	1
<i>Mosónő</i>	1	-	1
<i>Karbantartó</i>	1	-	1
<i>Élelmezés vezető</i>	1	-	1
<i>Szakács</i>	1	-	1
<i>Konyhai kisegítő</i>	3	-	3
<i>Portás</i>	2	-	2
<i>Takarító</i>	1	-	1
<i>Összesen:</i>	42	10	52

A Napsugár Óvoda és Bölcsőde nevelőtestülete elkötelezett a gyermekek harmonikus fejlődése mellett. Munkánkat a gyermekszeretet és az elfogadó, támogató légkör hatja át. Odafigyelünk minden gyermek egyéni szükségletére, és hiszünk abban, hogy a biztonságos környezet kulcsfontosságú a kibontakozáshoz.

Folyamatosan keressük az *új, innovatív pedagógiai módszereket* és lehetőségeket. Nevelőtestületünk nyitott a szakmai megújulásra, és rendszeresen továbbképzéseken vesz részt, hogy a legfrissebb tudás birtokában támogathassuk a gyermekeket.

Szakképzettség

Intézményünk dolgozói létszáma és szakképesítésük megfelel a törvényi előírásoknak.

Óvodapedagógusaink vállalják a gyerekek fejlesztéséhez és az óvodapedagógusok felkészültségéhez, érdeklődéséhez legjobban illő nevelési programot.

A helyi programunk az Óvodai nevelés országos alapprogramjára (Alapprogram) építve, innovatív reformpedagógiai irányzatokkal színesítve fogalmazza meg pedagógiai törekvéseinket. A csoportok többségében a helyi hagyományos, Természetesen tevékenyen pedagógiai programot alkalmazzák az óvodapedagógusok.

Óvodánk sajátos arculatának kialakításához minden óvodapedagógus személyiségének sokszínűségével, továbbképzési tapasztalatainak átadásával és kooperációs készségével járul hozzá.

Az együtt dolgozó óvónői párok kialakítása lehetőség szerint, az azonos pedagógiai érdeklődés, egységes pedagógia iránt vállalt elkötelezettség szerint történik.

A nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkatársak folyamatos munkarendben lépcsőzetes munkakezdéssel, teljes nyitvatartási időben dolgoznak. Munkarendjük kialakításánál elsődleges szempont, hogy minden gyermekcsoport ellátottsága biztosított legyen. Támaszai, segítői a pedagógiai munkának, amelyet mindenkor az óvodában és a csoportban dolgozók összehangolt tevékenységével érünk el. Feladatkörük sokrétű (gondozás, takarítás, udvar és kertgondozás), de elsődlegesen a gondozási feladatok ellátásában segítenek. Részvételük nélkülözhetetlen a nevelőmunkában, ezért fontosnak tartjuk, hogy ne csak a nevelési év elején, hanem ciklusonként folyamatosan, naprakészen tájékozódjanak a nevelési feladatokról, az óvodapedagógusi elvárásokról saját csoportjukban, (illetve a telephelyük valamennyi csoportjában.) Az óvoda összes dolgozójának feladatkörét a munkaköri leírás tartalmazza.

A pedagógus közösség személyi összetételében az állandóság a jellemző és ez a kívánatos is a gyerekek szempontjából. Az óvodapedagógusok jól képzettek, nagy szakmai tapasztalattal rendelkeznek, jól szervezeten, magas pedagógiai színvonalon teljesítik nevelői hivatásukat.

Élnek a módszertani szabadság lehetőségével, amelyet önképzéssel és szakmai továbbképzéseken szerzett újabb ismeretekkel erősítenek meg. Óvodapedagógusaink a kötelező szakmai továbbképzéseken vesznek részt, (120 óra, minősítési eljárásban való részvétel) a pedagógus életpálya és az önkéntes előmeneteli rendszer kínálta lehetőségekkel eljárás, önképzésük és szakmai előre jutásuk érdekében.

A 2011. évi CXCV. nemzeti köznevelési törvény biztosítja a pedagógus-munkakörben foglalkoztatottak számára a pályán való előmenetel lehetőségét, amit a „326/2013. (VIII. 30.)

Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról”, valamint a 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról” határozza meg.

Elvárások a nevelő- és kisegítő személyzet felé

Óvodapedagógusok

Személyiségjegyek és attitűd: Elengedhetetlen a gyermekek iránti őszinte szeretet, a jogok tiszteletben tartása és a gyermekközpontú szemlélet. Empatikus, türelmes és példamutató magatartással képviseli az óvodapedagógusi hivatást. Fontos a humorérzék és a kreativitás, amely inspirálja a gyermekeket és színesebbé teszi a mindennapokat.

Szakmai kompetenciák: Magas szintű, naprakész pedagógiai ismeretekkel rendelkezik, és ezeket a gyakorlatban is hatékonyan alkalmazza. Képes a nevelőtestülettel való együttműködésre, aktívan részt vesz a belső szabályzatok és dokumentumok megismerésében és betartásában. Megbízhatóan és precízen végzi a rábízott feladatokat.

Kapcsolattartás és kommunikáció: Kiemelkedő kommunikációs és kapcsolatteremtő képesség jellemzi, amely lehetővé teszi a harmonikus együttműködést a szülőkkel, a kollégákkal és a gyermekekkel egyaránt. Nyitott a folyamatos párbeszédre és a konstruktív visszajelzésekre. A nevelőtestületünk tagjaitól elengedhetetlen a magas fokú gyermekszeretet, a gyermekek jogainak tiszteletben tartása, valamint a pedagógusi hivatás iránti elhivatottság. A kiegyensúlyozott, etikus és példamutató magatartás, a kreativitás és a jó humorérzék mellett elvárjuk a magas szintű pedagógiai ismereteket is. Fontosnak tartjuk a tájékozottságot a nevelőtestület jogkörébe tartozó dokumentumok és belső szabályzatok tekintetében. A sikeres nevelés kulcsa a jó kapcsolatteremtő képesség, az empátia, a nyitott személyiség és a jó szervezőkészség.

Az eredményes nevelőmunka feltétele a főiskola vagy felsőfokú szakirányú végzettség és a szakmai ismeretek tudatos, tervszerű, sokoldalú alkalmazása.

Elvárjuk az óvónőktől, hogy ismerjék meg az alternatív pedagógiák lényegét, s egyéni érdeklődésüktől függően, helyi programunk szellemében befolyásoljuk irányultságukat, választásukat. A nevelőmunka továbbfejlesztése megkívánja, hogy a különböző okok miatt (nyugdíjazás, lakóhelyváltozás) megüresedett állásra alkalmazott új dolgozó kiválasztásánál előnyben részesüljön a helyi programunkkal azonosulni tudó, megfelelő felkészültséggel rendelkező óvodapedagógus.

Elvárásunk az óvodapedagógusokkal szemben, hogy a változó társadalmi kihívásoknak megfeleljenek és felkészültségüket szakvizsgával – az egyéni és az óvodai igények összehangolásával – gazdagítsák

(fejlesztő pedagógus, logopédus, gyógytornász stb.). Elvárjuk, hogy személyiségjegyeik, beszédkulturájuk és ápoltságuk is példaként szolgáljon a gyermekek számára.

Dajkák

A dajkák munkája kulcsfontosságú az óvoda mindennapjaiban. Feladatuk, hogy a pedagógus irányításával gondoskodjanak a gyermekekről és támogassák a nevelési-oktatási folyamatot. Elengedhetetlen, hogy megismerjék a gyermekek életkori sajátosságait és az óvoda nevelési elveit, hogy egységes szemlélettel vegyenek részt a munkában.

Elvárásaink

Szerető gondoskodás: Fontos, hogy szeretetteljesen és türelemmel bánjanak a gyermekekkel, és megteremtsék számukra a biztonságos, nyugodt légkört.

Támogató szerep: Kiemelt feladatuk az óvodapedagógusok segítése a nevelési feladatokban, a zökkenőmentes napirend biztosítása érdekében.

Megbízhatóság és precizitás: Alapvető a pontosság, a megbízhatóság és a segítőkészség.

Higiénia és rend: Felelősek az óvodai környezet tisztaságáért és rendjéért, valamint saját és környezetük higiéniájára való igényességért.

Diszkréció: Kötelességük minden körülmények között betartani a gyermekekkel és családjukkal kapcsolatos titoktartási kötelezettséget.

Pedagógiai asszisztensek

A pedagógiai asszisztensek nélkülözhetetlenek az óvodai nevelés hatékony megvalósításához. Munkájuk közvetlenül támogatja az óvodapedagógusokat a nevelési-oktatási feladatok végrehajtásában.

A pedagógiai munkát segítő munkatársak feladatai

A pedagógiai munkát segítő kollégáktól elengedhetetlen a példamutató magatartás és a gyermekközpontú szemlélet. A gyermekekkel való mindennapos érintkezés során fontos, hogy cselekedeteikkel, viselkedésükkel és kommunikációjukkal is pozitív mintát nyújtsanak.

Főbb feladataik közé tartozik:

Támogatás a nevelési folyamatban: Segítik az óvodapedagógusokat a szokások kialakításában és a nevelési feltételek megteremtésében. Ez magában foglalja az eszközök előkészítését és tisztán tartását, valamint a csoportszoba, a kert és az udvar rendezését.

Gondoskodás a gyermekekről: A pedagógus irányításával aktívan részt vesznek a gyermekek folyamatos ellátásában. Kedves, nyitott és segítőkész magatartásukkal hozzájárulnak a biztonságos és szeretetteljes légkör megteremtéséhez.

Diszkréció és megbízhatóság: Elvárás a teljes körű titoktartás a gyermekekkel és családjaikkal kapcsolatban, hasonlóan az óvodapedagógusokhoz.

I.3 Gyermeklétszám alakulása

Az intézmény 11 óvodai és 1 bölcsődei csoportban **344 férőhelyen**, neveljük a gyermekeket.

I.4 Tárgyi feltételek

„A drága oktatás lehet rossz, de a jó oktatás sohasem olcsó!

A világ szükségletei pedig jobb oktatást követelnek.”

(Combos)

Céljaink és feladataink

Minőségi és biztonságos környezet biztosítása

Célunk, hogy a gyermekek számára korszerű és inspiráló környezetet teremtsünk, amelyben biztonságban és örömmel fejlődhetnek. Fő feladatunknak tekintjük, hogy a nevelési-oktatási folyamatot támogató, magas minőségű eszközöket szerezzünk be.

Fejlesztés és kreativitás

Tudatosan, a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítva válogatjuk össze a játékokat és fejlesztőeszközöket, amelyek segítik a képességek kibontakozását és inspirálják a kreativitást.

Különös figyelmet fordítunk az inkluzív nevelés eszközeire, hogy minden gyermek számára egyenlő esélyeket biztosíthassunk a fejlődésre.

Biztonság és karbantartás

A biztonságos környezet fenntartása érdekében rendszeresen cseréljük az elhasználódott eszközöket és berendezési tárgyakat.

Évente elvégezzük a baleset- és munkavédelmi szempontú felülvizsgálatokat, hogy garantáljuk a gyermekek és a dolgozók biztonságát.

Mindezen lépésekkel a gyermekek harmonikus fejlődését és a pedagógiai munka hatékonyságát kívánjuk szolgálni.

Intézményi költségvetés

Az átalakuló és megváltozott társadalmi, gazdasági helyzetben folyamatosan elemezni, értékelni kell a gazdasági, piaci, politikai, szociális-demográfiai és technológiai tényezőket. A feladatalapú finanszírozással stabilabbá, kiszámíthatóbbá vált az óvoda működése.

Intézményünk eszközellátottságát folyamatosan bővítjük, élünk a pályázati lehetőségekkel, melynek eredményeképpen tud bővülni szakmai eszköztárunk.

A költségvetési forrást kiegészítjük alapítványi és szülői hozzájárulásokkal is.

A forrásbővítés lehetséges irányai:

- vállalni a megmértetést a különböző szakmai pályázatokon
- az intézményt támogató alapítvány működtetése
- a szülők anyagi és egyéb támogatása (pl.: sportnap, ünnepélyek szervezése, anyagi hozzájárulás az egészségügyi és szakmai felszerelésekhez)

- az óvoda dolgozói a szülőkkel együtt önkéntes munkájukkal járulnak hozzá a tárgyi feltételek javításához, a környezet szépítéséhez.

Ezekkel a lehetőségekkel részben pótoljuk azokat az eszközöket, amiket a költségvetésből nem tudunk megvásárolni, amelyek feltétlenül szükségesek a gyermekek egészséges fejlődéséhez (játékok, könyvek, apróbb berendezési tárgyak, anyagok és eszközök a gyerekek tevékenykedtetéséhez, sportszerek, udvari játékok stb.).

Tárgyi-dologi feltételek megteremtése

Programunk a meglévő dologi feltételekkel, eszközökkel működik, de eredményességét a tárgyi eszközök körének bővítése és tudatos felhasználása fokozza. Fontos feladatunk átgondolni az egészséges, barátságos és biztonságos környezet kialakításának folyamatát, az épület, az udvar és a nevelést szolgáló eszközszerrendszer fejlesztésének lehetőségét.

A jövőre vonatkozóan a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszköz- és felszerelési jegyzék előírásait követjük, - *amelyről a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. melléklete - Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről - rendelkezik.*

Évenként az óvoda költségvetésében tervezzük és ütemezzük:

- a karbantartási munkákat, melyek a tiszta, egészséges és biztonságos környezet kialakítását és megtartását célozzák (évenkénti festés, meszelés, balesetveszélyes eszközök javítása, cseréje stb.),
- a gyerekek által naponta használt, elhasználódott berendezési tárgyak folyamatos cseréjéről gondoskodni kell – gyermekszékek, asztalok, öltözőpadok, sportszerek, játéktároló szekrények stb.,
- a nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök folyamatos pótlása a gyermekcsoportok létszámát figyelembe véve (játékok, munkatevékenység, mozgás- és sport, vizuális nevelés eszközei, szak- és mesekönyvek, hangszerek stb.),
- az udvaron elsődlegesen a gyerekek természetes mozgásigényének kielégítését szolgáló terek, berendezések kialakítása a feladatunk, ezek folyamatos gondozása, alkalmassá tétele az évszakhoz igazodó napi tevékenységekre.

Az udvaron is meg kell teremteni az egészséges életmód szokásainak gyakorlásához szükséges feltételeket:

- elhatárolt szeméttároló a kerti növényi hulladékok gyűjtésére,

- ivóvíz ellátás biztosítása,
- új növények, fák, bokrok telepítése, a természetes környezet folyamatos alakítása,
- szelektív hulladékgyűjtés,
- komposztálás,
- Zöld Óvoda program szervezése,
- virágos óvoda mozgalom,

A fenntartói erőforrások és az óvodai költségvetés mellett a forrásbővítésre a jövőben is keressük az utat:

- részt veszünk szakmai pályázatokon,
- részvételi díjjal szervezünk szakmai továbbképzéseket, műhelyeket,
- igényeljük és elfogadjuk a szülők anyagi és egyéb támogatását,
- működtetünk óvodai nevelőmunkát segítő Alapítványt.

Alapítvány

Mivel az anyagi kereteink korlátozottak, aktívan keressük az új forrásokat és lehetőségeket. Költségvetésünkön túl innovációs pályázatokon nyert összegek, valamint a hatékonyan működő alapítványunk támogatása segíti óvodáink működését. Ez a fajta együttműködés teszi lehetővé, hogy a legmagasabb színvonalú környezetet biztosítsuk gyermekeink számára.

II. KÖZÖS CÉLJAINK, ALAPELVEINK ÉS FELADATAINK

II.1. Célok, óvodakép, gyermekkép, alapelvek

Céljaink

Célunk, hogy hatékonyan valósítsuk meg az Alapprogramot, miközben fenntartjuk és folyamatosan fejlesztjük óvodánk sokszínű pedagógiai gyakorlatát. Kiemelt figyelmet fordítunk a természetközpontú nevelésre, amelyen keresztül a gyermekek elsajátítják a környezettudatos magatartást.

Törekszünk arra, hogy:

- Erősítsük pedagógusaink közötti együttműködést és megosszuk egymással a bevált, jó gyakorlatokat.
- Folyamatosan fejlesszük a szakmai kultúrát és a pedagógusi kompetenciákat.

- Biztosítsuk az optimális személyi és tárgyi feltételeket, valamint a szükséges forrásokat a munkakörülmények javítása érdekében.
- Elősegítsük a zökkenőmentes átmenetet az óvoda és az iskola között, hogy a gyermekek érzelmi, szociális és értelmi képességei stabil alapot teremtsenek a későbbi tanulmányi sikereikhez.

Óvodaképünk

Óvodánk egy befogadó közösség, amely a családi nevelést kiegészítve, szeretetteljes és biztonságos környezetet nyújt. Célunk, hogy a gyermekek sokoldalú fejlődését támogassuk, figyelembe véve egyéni sajátosságait.

- A család a nevelés elsődleges színtere, óvodánk ebben kiegészítő szerepet tölt be a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.
- Tiszteletteljes, barátságos, tiszta és esztétikus környezetet biztosítunk, ahol a dekoráció és a felszereltség is programunk szellemiségét tükrözi: hangsúlyt kapnak a gyermekmunkák és a természetes anyagok.
- Nevelési rendszerünk központi eleme a természetközpontúság, amely a környezettudatos magatartás kialakítását célozza.
- Világos, pasztellszínű bútoraink és textíliáink a kényelmet és a harmóniát szolgálják.
- Nevelőmunkánk alapja az elfogadás, a szeretet és a bizalom, és igazodik a gyermekek egyéni képességeihez. Különös figyelmet fordítunk a különleges figyelmet igénylő és sajátos nevelési igényű gyermekekre.
- Gazdag tevékenységrendszerünk és a jól kialakított játékfeltételek segítik a gyermekek egyéni képességeihez igazodó fejlődést, a hátrányok csökkentését, és támogatják az iskolai közösségbe való zökkenőmentes beilleszkedést.

Gyermekeképünk - Az egyedi érték tisztelete

Meggyőződésünk, hogy minden gyermek egyedi és pótolhatatlan érték, különleges személyiség. Fejlődésük összetett folyamat, amelyet biológiai adottságaik, a természetes növekedés és a környezeti hatások együttesen alakítanak. Az óvodáskorú gyermek aktív felfedezője a világnak, aki természetes kíváncsisággal és érdeklődéssel fordul környezete felé.

- Alapvető célunk, hogy egy szeretetteljes és elfogadó környezetben támogassuk a gyermekek személyiségének szabad kibontakozását.
- Hiszünk abban, hogy minden gyermeknek joga van a saját ütemében fejlődni, és elkötelezettek vagyunk a hátrányaik csökkentése mellett.
- Mindenféle előítéletet elutasítunk. Gyermekközpontú, befogadó nevelésünkkel biztosítjuk számukra az egyenlő hozzáférést minden tevékenységhez.
- Nevelőmunkánk során a gyermekek mindenekfelett álló érdekét és jogaik tiszteletben tartását tartjuk szem előtt.
- Tudatában vagyunk annak, hogy a nevelés elsősorban a család joga és kötelessége, intézményünk ebben kiegészítő, támogató és hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Pedagógusképünk

Hiszünk abban, hogy a pedagógus szerepe sokkal több, mint egyszerű tudásátadás. Nevelőtestületünk tagjaitól elengedhetetlen a gyermekek iránti őszinte szeretet, a jogok tiszteletben tartása és a hivatás iránti mély elhivatottság.

Személyes és szakmai elkötelezettség

Elvárjuk, hogy pedagógusaink kiegyensúlyozott, empátikus és példamutató magatartással inspirálják a gyermekeket. Fontos számunkra a kreativitás és a jó humorérzék, amelyekkel színesebbé tehetik a mindennapokat és motiválhatják a kisgyermeket. Emellett kiemelten fontos a magas szintű, naprakész pedagógiai tudás és a nevelési elveinkkel való azonosulás.

Együttműködés és kommunikáció

A sikeres nevelés kulcsa a jó kapcsolatteremtő képesség, a nyitottság és a kiváló szervezőkészség. Pedagógusaink hatékonyan együttműködnek a szülőkkel és a nevelőtestület többi tagjával, és aktívan részt vesznek az óvoda belső életében, ismerve és betartva annak szabályzatait.

A fejlődés motorja

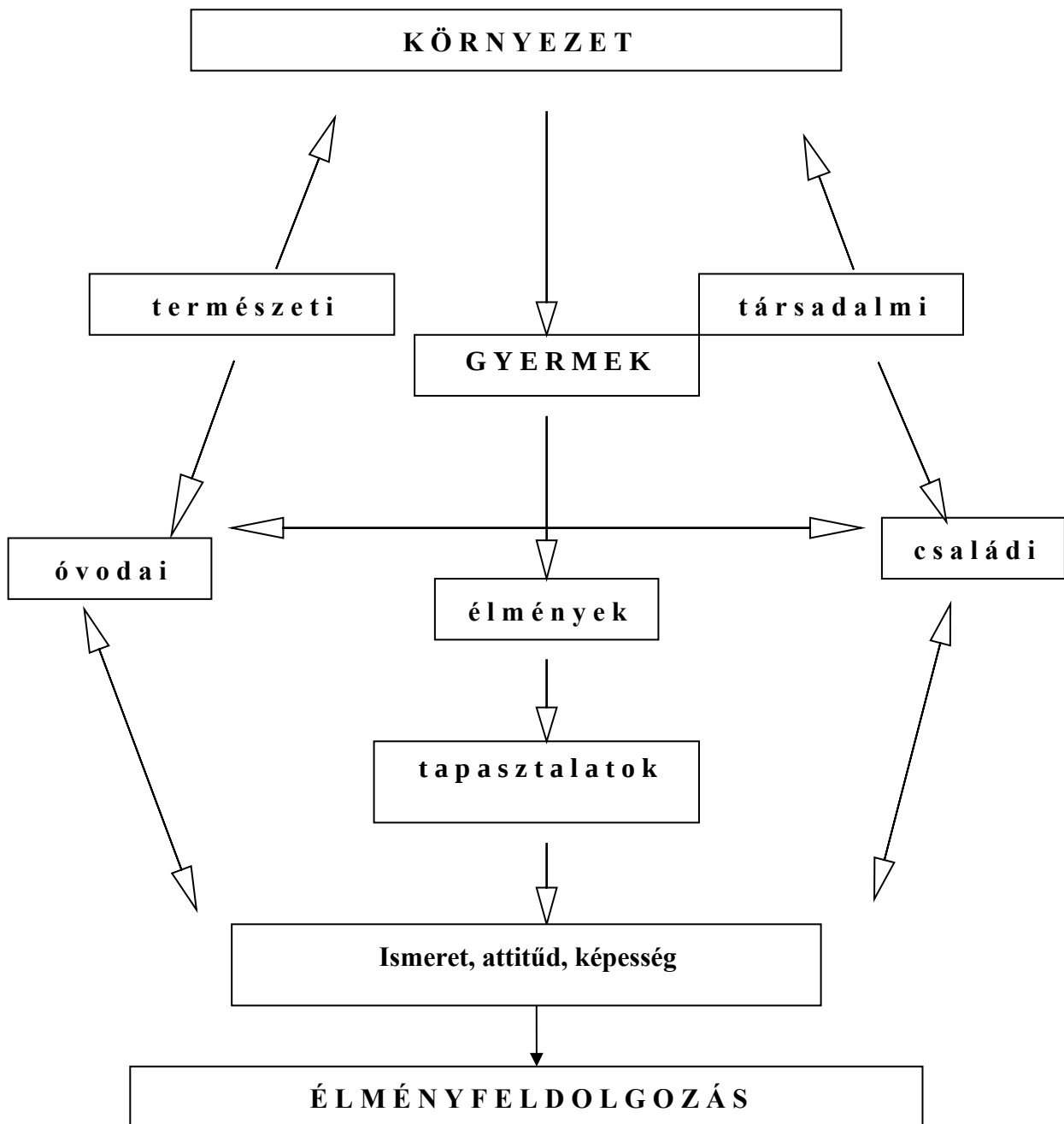
Pedagógusainkban az elhivatottság, a szakmai felkészültség és a nyitottság iránti vágy találkozik. A célunk, hogy olyan támogató és inspiráló környezetet teremtsenek, ahol minden gyermek a saját tempójában, örömmel fejlődhet.

Alapelveink

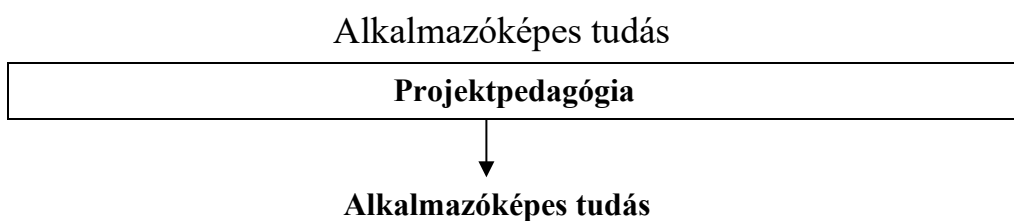
Intézményünkben arra törekszünk, hogy:

- A nevelés egészében a gyermeki személyiséget elfogadó szeretet, tisztelet, megbecsülés és bizalom érvényesüljön.
- Gondoskodjunk a gyermekek jó közérzetéről, testi-lelki harmóniájáról, ami elengedhetetlen a fejlődésükhöz.
- Megalapozzuk egészséges testi fejlődésüket, tanulási vágyukat, és nyitott érzékenységet alakítsunk ki bennük a világ dolgai iránt.
- Formáljuk a környezettudatos magatartásukat.
- Tudatosan segítsük elő a gyermeki személyiség kibontakozását, figyelembe véve az eltérő adottságokat, készségeket, nemi, érszervi, etnikai különbségeket és a családok értékrendjének sokféleségét.
- Biztosítsuk a sikeres iskolai előrehaladáshoz szükséges képességek célzott fejlesztését, a tanulás iránti motiváció kialakítását, és a hazai értékek iránti elköteleződést.

GYERMEK ÉS ÓVODAKÉPÜNK

Mozgásban, játékban, beszédben, rajzban, manuális, logikai tevékenységben teljes személyiségfejlesztés a környezeti nevelés komplex rendszerében.

II.2. Az óvoda funkciói

- Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- A gyermek szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
- Óvodánk, környezetünk igényeihez igazodva, azok által befolyásolva szakmailag önálló intézményként a családi nevelést kiegészítve végzi a gyermekek nevelését.
- Olyan természetes, életszerű nevelés, amelynek folyamán a gyerekek cselekedve, alkotva nevelődnek. Aktivitásuk érdeklődésükön alapul, amelyben a nevelés harmóniáját az önkifejezés gazdag lehetőségével valósítjuk meg. Már egész kisgyermek korban megtanítjuk óvodásainkat, hogy érzékenyek legyenek a természet apró ingereire, élvezetes élményt jelentsen számunkra a természettel, a természetben együtt élni (erdei óvoda, kirándulások).
- A pedagógia alapelveit követve a természet közelség, életszerűség, szabad alkotáskifejezés és játékos munkálkodás jellemzi a csoportok munkáit.
- A pozitív attitűd jelentősége abban áll, hogy a tanítási –tanulási folyamatnak aktív részesévé válik a gyermek, megalapozza, előkészíti az élethosszig tartó tanulás folyamatát. Programunkban a környezeti nevelést elsősorban a szokásokon, a környezettel való élményszerű kapcsolatokon és a hétköznapiak történésein keresztül valósítjuk meg. Emellett fontos szerepet kapnak a mesék, dalok, versek, gyermekjátékok, kreatív alkotások, amelyek természetes módon kapcsolódnak élethelyzetekhez, gyermeki szükségletekhez, cselekvésekhez. Nevelésünk során figyelembe vesszük, hogy a gyermeket érzelmei irányítják. Ennek érdekében ihlető, befogadó, élményekben gazdag nevelői környezetet alakítunk ki. Ennek összetevői:

Társas élmények

A családból, néhányan a bölcsődéből kerülnek a kisgyermek az óvoda társas közegébe. A társas élmény az együttes cselekvésekben kap indítékot, tartalmat és örömet. Az együttlétől az együttműködésig vezető úton a gyermekek sokféle, sokszoros kapcsolatban tapasztalják meg az együttes élmény örömét.

Sokszintű tevékenység élménye

Óvodai életünk a gyermek életkorához, egyéni szükségleteihez igazodva nap mint nap sokféle tevékenységet kínál, amelyből ki-kí a saját választása alapján élheti át a neki legmegfelelőbb érzéseket, s dolgozhatja fel kellemes vagy kínos élményeit.

A felfedezés élménye

A gyermek számára élményt jelent a személyes énjének felfedezése és a világ apró csodáinak birtokba vétele. A világra rácsodálkozó kicsi mindent a meglepetés erejével él át, így sajátítja el az érzelmek széles skáláját.

Nevelői hitvallásunk: Érezd! Szeresd! Élvezd! Akard! Légy boldog!

Önkifejezés élménye

A gyermek átéli, hogy egyéni megnyilvánulásait bizalom és elfogadás övezi. „Az én vagyok”, az „én magam csinálom” megfogalmazására cselekvésben kerül sor. „Az én, tehát cselekvéses tapasztalati bizonyosság.” Az óvodáskor az „én” fejlődésének legfontosabb időszaka. „Énjének” értékei megbecsült útravalóul szolgálnak későbbi életében.

Együttérzés élménye

Óvodánkba különböző szociokulturális helyzetű családok gyermekei járnak. A társadalmi változások átmenetileg vagy hosszabb távon nehéz helyzetbe hozhatnak egyes családokat, melynek hatásait a gyermekek is magukkal hozzák az óvodába. Érdeükben képviseljük azokat az értékeket, amelyek önzetlenségben, segítőkészségben, együttműködésben nyilvánulnak meg. Az együttélés során e humánus, emberi érzelmek átélésére minden lehetőséget kihasználunk.

III. PEDAGÓGIAI PROGRAMUNK

*„Hagyjátok megérni a gyermekkort a gyermekben.”
(Rousseau)*

Helyi Pedagógiai Programunk készítésének indokai

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával (továbbiakban: Alapprogram) összhangban a fenntartó által jóváhagyott saját helyi programot készítettünk, melynek során lehetővé tettük:

- óvodapedagógusaink pedagógiai nézeteinek és felkészültségének érvényesülését,
- nevelőtestületünk szakmai irányvonalának, a környezeti nevelésnek folytatását,
- a partneri elvárások feltárását és beépítését nevelőmunkánk építő kövei közé,
- az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, a gyermekek érdekeit szem előtt tartva.

III. 1. Cél

Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek és szükségleteinek kényszer nélküli szabad kibontakoztatása, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével, az alapvető gyermeki jogok és egyenlő hozzáférés biztosításával. Tudatosan kerül a nemi sztereotípiák erősítését, elősegíti a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását. A gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség szabad kibontakozását, a hátrányok csökkentését, esélyegyenlőség biztosítását, az életkori és egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Részcéljaink

- Környezetünk adottságaihoz igazodó preventív módszereket alkalmazunk a pszichés fejlődésben tapasztalt eltérések felismerésére, kezelésére.
- A drámapedagógia eszközeit felhasználjuk arra, hogy a gyermek a környezet értékeit befogadja. Gondolataiban, érzelmeiben egyaránt érzékeny, boldogulni akaró, értéktisztelő, a megtalált harmóniát megtartó, élvező emberré váljon.
- A gyerekek 3-7 éves korban élményszerű cselekvések, elsősorban játék közben szerezzenek tapasztalatokat, amelyek képessé teszik őket az egyéni fejlődés ütemében az iskolai életmód elfogadására.

Feladataink

„A mi feladatunk, hogy hagyjuk szabadon megnyilvánulni, a lehető legkevesebb kényszerrel, hogy érezzük vele gazdagságát, és felismertessük értékeit.”

(Célestin Freinet)

Óvodai életünk vezérfonalának a környezeti nevelést tekintjük. Környezetünkön a természeti, az ember által létrehozott társadalmi és tárgyi környezetet értjük.

A gyermek érezze magát otthon abban a környezetben, amiben él, számára is átláthatók legyenek a történések. Érezze és élvezze az ember és a természet jótékony kölcsönhatását. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek minél gyakrabban élje át: „tudok tenni a környezetemért, így érzem jól magam, észreveszem a szépet.”

A gyerekek összetételéből adódóan: a hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása.

III. 2. Alapelv

Programunk a környezeti nevelés komplex feladatrendszerében valósítja meg a gyermeki személyiség fejlesztését, amely magában foglalja a környező világ tevékeny megismerését, az életmódot, a gondolkodást, a viselkedésmódot, a környezet védelmét és fejlesztését, okos, mértéktartó felhasználását a mi sajátos környezeti viszonyaink között.

A gyermeket - mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Céljaink megvalósításához az alábbi alapelveket tartjuk meghatározónak, vonzónak s ezekre építjük programunk tartalmát.

Az életszerűség elve

A természeti és társadalmi környezet megismerése, ahogy az életben tapasztalható, ahogyan a gyermekek által birtokba vehető. Sokoldalú érzékeléssel, funkcionális látásmóddal, az érzelmek kifejezésével „az élet által, életre nevelünk”. Nevelésünk forrása és gyakorlótere a gyermek környezete a maga teljességével és természetességével, a változások dinamizmusával.

A természetesség elve

Szemléletmódunkban éppúgy szerepel a természet, mint magának az embernek, mindenekelőtt a gyermeknek a tisztelete. Ennek érdekében fontosnak tartjuk, hogy:

- óvodai környezetünk vonzó, esztétikus, gondozott legyen,
- a gyerekek életrendje családias, derűs, biztonságérzetet adó legyen,
- a gyerekek napirendje rugalmasan igazodjon a gyerekek változó szükségleteihez,
- a nevelők egyéniségük színeivel, hiteles kommunikációval, elfogadó magatartással képviseljék az óvoda értékeit.

Az élményszerűség elve

A kisgyermek kíváncsi, meg akarja ismerni a világot. Érezni, érteni akarja, ami körülötte történik. Rácsodálkozik mindenre, gyakran a meglepetés erejével.

A gyermekben sokáig nyomot hagy az esemény, tapasztalat, amit érzelmileg átélt (kirándulás, szüret, erdei óvoda). Ezt játssza el, rajzolja le, erre emlékezik.

A cselekvés elve

A gyerek próbálgatja mire képes, ha van rá módja. A próbára tett tudással – kísérletezgetve, tapogatózva – a gyerek tapasztalatot szerez arról, hogy az ő kicsi erejére is szükség van, ő is tehet azért, hogy kellemes környezetben éljen. Játékos utánzásai, szimbolikus játéka is ezt az érzést erősítik meg benne. A gyerek tevékenység által fejlődik, minél gazdagabb mintát kap (felnőttgyerek) annál aktívabb a játéka és annál jobban segíti az érési folyamatokat.

A szabad kifejezés elve

„A szabadság kiapadhatatlan forrása a felfedezéseknek, amikor elősegítik a szabad szárnyalást, gazdagodik a világ”.

(Simone de Beauvoir)

A kisgyermeknek is meg kell adnunk azt a lehetőséget, hogy egyéni élményeit szabadon kinyilvánítsa (játékban, beszédben, rajzban, mozgásban). Az, amit a gyermek a környező világról magában hordoz, tud, érez, alapja lesz a későbbi tudásnak. A szabadság nemcsak a gyermek lételeme, hanem a vele foglalkozó pedagógusé is. A gyermek átalakul, kiteljesedik, a pedagógus

pedig megújul és elindul a szakmai minőség útján. A szabadság ésszerű törvényszerűségek betartása mellett, érvényesíthető mindegyik fél számára. Elemei: tolerancia, felelősség, rend, harmónia.

A konstruktív együttműködés elve

A gyermek elsődlegesen játékában tagolja a külvilágból, és a saját belső világából származó benyomásait. A játékban résztvevők, az együttlétől az együttműködésig vezető úton tanulják meg egymást megismerni, tanulnak egymáshoz alkalmazkodni, a játékban kitűzött célért feladatokat vállalni, és felelősséget érezni.

„A gyermek a maga személyiségét olyan valódi közösségen belül fogja maximálisan kifejleszteni, amelyet ő maga szolgál, és amely őt magát szolgálja.”

(Celestin Freinet)

A komplexitás elve

Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elméletei differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak.

A közösségi nevelés elve

A gyermek, mint egyén találja meg a helyét a közösségben. A gyermeknek igényévé válik a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor-, ha arra igénye van-, egyedül is tevékenykedhessen. Ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.

IV. NEVELÉSI FELADATAINK

E fejezetünkben programunk eléréséhez szükséges feltételeket rögzítjük, s az Óvodai nevelés alapprogramjával összhangban fogalmazzuk meg feladatainkat az alábbi nevelési területeken.

1. Az egészséges életmód alakítása,
2. Az érzelmi, az erkölcsi, és az értékorientált közösségi nevelés,
3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés, és nevelés megvalósítása.

IV.1. Az egészséges életmód alakítása

„A természet hatalmas, az ember parány. Ezért az ember léte attól függ, milyen kapcsolatot tud teremteni a természettel, mennyire érti és használja fel erőit a saját hasznára.”

(Szentgyörgyi Albert)

Célja: a gyerekek testi, lelki fejlődésének elősegítése, nevelési hatások kedvező feltételeinek megteremtése.

Az egészséges életmód alakításának **feladatai:**

- egészséges, gondozott, esztétikus környezet kialakítása,
- életviteli, életmódbeli, higiéniai, kulturális szokások kialakítása, a testi-lelki szükségletek kielégítése,
- életmódformálás a családokkal együtt,
- a környezettudatos magatartás megalapozása.

A gyermek fejlődését, vele született adottságok, a biológiai érés sajátosságai, s a környezet hatásai határozzák meg. A testi-lelki fejlődést a szeretetteljes, biztonságot nyújtó családi és óvodai környezet nagyban befolyásolja.

Óvodánkban 8-10 órát töltenek el a gyerekek. Ez a tény megköveteli, hogy egészséges, biztonságos és barátságos környezet, változatos tevékenységek, egyéni törődés fogadja itt a gyerekeket, amely növeli a biztonságérzetüket (bensőséges felnőtt-gyermek kapcsolat, kiegyensúlyozott, türelmes légkör, elegendő idő).

Az egészséges életmód kialakításának szinterei:

- a csoportszobák és egyéb helyiségek,
- az udvar.

Csoportszobák

- Sokféle, változatos tevékenységek állandó színhelyei. A környezet maga is nevelő hatású. Berendezési tárgyai a gyerekeket szolgálják, anyagukban, formájukban, méretükben gyermekbarát eszközök.
- A berendezési tárgyak elrendezésében a gyerekek tevékenysége és társas együttlétük sajátosságai a meghatározó.
- Fontos, hogy a gyerekeknek lehetőségük legyen elkülönülve, kuckókban, intim sarkokban, kisebb csoportokban játszani, a szobát átrendezni.
- A gyerekek által használt tárgyak elérhetőek, általuk bármikor elvehető.
- A természetből gyűjtött „kincseknek” megbecsült helye van. Közös emlékeket idéznek fel, ihletői a gyermeki alkotásoknak, kreatív tevékenységeknek.
- A csoportszoba és az egyéb helyiségek színvilága mértéktartó és meleg érzelmeket keltő.
- Az öltözőben és a mosdóban a gyerekek személyes felszereléseit úgy helyezzük el, hogy azokat a gyerekek önállóan kezelhessék.

Udvar

Az óvodában elsősorban az udvar jelenti a gyermekek számára a természeti környezetet.

Kialakítása során szempontjaink:

- Biológiai inger nyújtása (föld, agyag, homok, kő, fa, víz), amely az érzékszerveken keresztül fejlesztően hat az idegrendszer érési folyamatára. „A természet anyai simogatása nélkül nem alakulhat ki egészséges személyiség.”
- Lehetőséget teremtünk a gyermek természetes mozgásigényének kielégítésére. A járás, a futás, a mászás, a kúszás különböző teljesítési szinten valósulhat meg. Az egyénektől és a gyakorlási lehetőségtől függ, ki meddig jut el benne. A szabadban szabadon mozogva, sok új mozgásos élményben legyen részük a gyermekeknek.

Az udvar természetes és mesterséges berendezése motiválja a különböző mozgásos játékokat. A futó, bújó, mászó, kúszó, ugró, dobó labdajátékok tartalmazzák a gyermek spontán mozgásának elemeit, ugyanakkor bizonyos szabályokhoz alkalmazkodva fokozzák a gyermeki szervezetre kifejtett hatásukat.

- Térbeli tájékozódás lehetőségeinek megteremtése, kiaknázása. A természetes mozgások végzése közben a gyermek tájékozódik saját teste és a tér viszonyai között. A testséma és

a téri dimenziók fejlődésével a pszichikus funkciók is működésbe lépnek. Fejlődik a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás.

- A természeti erők edző, erőnlétet növelő hatásainak fokozására nagy figyelmet fordítunk.
- Az udvari tevékenységek, mivel szabadban zajlanak, megsokszorozzák hatásukat a gyermek szervezetre. A szél, a nap, a víz, változó állapotának érzékelése alkalmazkodásra készíteti a gyerekeket.
- A homok felásása, a levél gereblyézése, a hó lapátolása természetes kihívások a gyerek számára. Erőt, ügyességet kívánnak, elvégzésük büszkeséggel tölti el a gyerekeket, növeli magabiztosságukat, önbizalmukat.

Életviteli, higiéniai szokások kialakítása és a testi-lelki szükségletek kielégítése

Cél: A gyermek egészségének gondozása s az ehhez szükséges készségek megalapozása.

Az egészséges életritmus megteremtéséhez szükségünk van:

- A gyermek egyéni ritmusának megismerésére.
- A folyamatos életrend kialakítására, amelyben bizonyos tevékenységek rendszeresen ismétlődnek – játék, étkezés, levegőzés, pihenés.
- A tevékenységek megszervezésénél elvi szempont: a folyamatosság, kötetlenség, választhatóság biztosítása.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek, italok, magas só-, és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, pihenés a betegségmegelőzés, és egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A gyermekélelmezés célja, hogy a gyerekeket étkezési időben, koruknak megfelelő energiát és tápanyagot tartalmazó táplálékhoz juttassa, megfelelő mennyiségű és összetételű táplálékot biztosítson.

A célszerű táplálkozás feladatai: a betegségmegelőző, egészséges táplálkozás alakítása, az étkezések nevelő hatásúak legyenek, fontos a szemlélet formálása, együttműködő kapcsolat alakítása a főzésben résztvevő szakemberekkel (élelmezésvezető, szakácsok).

- Az étkezési szokásokat a csoportok önkiszolgálási, naposi vagy felelősi rendszer keretében alakítják ki. Fontos a kulturált étkezés szokásainak fokozatos betartása, az étkezés egyéni tempójának elfogadása.
- A testi higiénia szokásai az egészség megóvását, a tisztaságigény belsővé válását segítik. Mindezek a felnőtt segítőkész jelenlétével valósulnak meg: mosakodás, fogmosás, fésülködés, köröm- és hajápolás, WC használat, stb.
- Az öltözködés az ember védelmét szolgálja az időjárás viszonyaitól szemben. A gyermek ruházatának alkalmasnak kell lennie a többféle tevékenység elvégzésére. Kényelmes, szabad mozgást biztosító, könnyen le- és felvehető legyen. A gyermek ruhája ugyanakkor kifejezi nemi hovatartozását és ízlést is formál. Apróbb szennyeződések előfordulása miatt szükséges a pótruha, kiránduláshoz, sporthoz, tornához megfelelő öltözet. A jó lábbeli erősíti a gyerek lábát és megakadályozza a lúdtalp kialakulását.
- A pihenés a gyermek testi fejlődését szolgálja. A nyugodt alvás feltételeit, a kellemes légkört az óvónőknek kell megteremteni.

Életmódformálás együtt a családdal

- A családokkal való harmonikus együttműködés segíti a gyermek egészséges személyiséggé fejlődését.
- Fontosnak tartjuk, hogy a családok is elfogadják a mozgás kiemelt szerepét és jelentőségét a gyermek testi és értelmi fejlődésében.
- Otthon is egészséges környezetben segítsék a természetes mozgások végzését. A túlzott féltés önállótlaná teszi a bizonytalan mozgású gyermeket. Gyakrabban éri baleset, új helyzetben nem találja meg a megoldást.
- TV-nézés helyett vonják be a gyereket a családtagok tevékenységébe. A nemi hovatartozás elemei, értékei, az azonos nemű szülőkkel való együttműködés során épülnek be a gyerekekbe.
- Az egészséges táplálkozás érdekében célszerű az intézményes és a családi étkezések összehangolása. Kísérjük figyelemmel a szülők mit, és rendszeresen eszik-e napközben a gyermekük. Ügyeljenek otthon is a kulturált étkezési körülményekre: ízléses terítés, nyugodt étkezés – rágás – elegendő folyadék, új ízek megkedveltetése. Az egészséges táplálkozás érdekében szelektálják a fogyasztói társadalom káros hatásait.

Programunk támogatja a kirándulásokat. A természetjáró kirándulások, érzelmi és tudás többletet adnak a gyermeknek, szülőnek egyaránt. Közös szervezésben a sokszínű egyéniségek természetes mintát közvetítenek a gyerekeknek a gyaloglásban, természeti megfigyelésben, játékban, a természetóvásban.

- A szülők őszintén tárják fel gondjaikat, elvárásait, osszák meg velünk nevelési elveiket és sikeres módszereiket gyermekük nevelésében.
- A családdal való együttműködés a gyermek egészségének megőrzésében, a betegségek megelőzésében feltétlenül fontos. A szülő tájékoztatása alapján az óvónők figyelemmel kísérik a gyermek egészségügyi problémáit. Az érzékszervi, mozgásszervi károsodások kezelésében együttműködnek az egészségügyi szakemberekkel, specialistákkal, különös bánásmóddal hozzájárulnak fejlődésükhöz.
- A test és lélek harmóniájának megőrzését, feszültségek, kudarcok feldolgozását örömteli tevékenységekkel segítjük.
- Az óvodapedagógus az egészséges életmód alakításában, (mozgás, táplálkozás, testi higiénia) annak megszervezésében példát mutat, meggyőz, nevel, a gyermek és szülők körében egyaránt. Legyen tisztában a terület legfrissebb megállapításaival és szükséges szakmai ismeretekkel. „Egészség hét” rendezvényünk is az egészséges életmódra nevelést célozza meg.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Egyre bővebb ismerettel rendelkeznek a testükkel, a mozgással, a táplálkozással, az egészség megóvásával kapcsolatban. Rávezethetők ezek összefüggésének megértésére.
- Kialakul a gyermek tisztaságigénye.
- A testápolási szokásoknak megfelelően önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból.
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, kést, villát. Étkezés közben halkán beszélgetnek.

- A hőmérsékletnek megfelelően önállóan öltözködnek, vetkőznek, ruhájukat kibegombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Levett ruháikat esztétikusan, összehajtva teszik a helyére. Környezetükben igyekeznek rendet tartani, rendet rakni.
- Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.
- Megtanulnak alkalmazkodni környezetükhöz, környezetükben biztonságosan mozognak, jól tájékozódnak.
- Mozgásukat, viselkedésüket, testi szükségleteik kielégítését képesek szándékosan irányítani.

IV.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

*„Ahhoz, hogy meglásd a lényeket, nem
ítélkezned, hanem szeretned
kell.”*

(Simon András)

Célja: pozitív érzelmi viszony kialakítása a gyermekben az őt körülvevő környezet értékei, az emberi kapcsolatok és saját maga iránt. *„Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége.” (ONAP)*

A gyermek érzelmi biztonságához szüksége van arra, hogy óvodába érkezésétől hazameneteléig elfogadó, befogadó, szeretetteljes légkör vegye körül.

Feladata

- Az óvoda teljes nyitvatartási idejében lehetőleg óvodapedagógus foglalkozzon a gyerekekkel. A korán érkező és a későn távozó gyerekek érezzék a személyes törődés, a figyelem, a kedvesség jeleit a felnőtt részéről.
- Az óvodai csoportokban a leghosszabb időt a gyerekek játéka adja. A kölcsönösen kiváltott érzelmek felnőtt-gyermek, óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka, gyerek-gyerek között pozitív attitűd érzelmi töltés jellemezze a gyermek közérzetét, cselekvéseit.

- Az átélt érzelmeket a gyerekek szerepjátékaikban jelenítik meg legkönnyebben. Azt játsszák, ami érzelmileg megérintette őket, legyen az pozitív vagy negatív élethelyzet.
- Ma a gyerekek védett életük miatt mesterséges élettérben élnek. Kevés érzelmi töltést kapnak a felnőttekkel való közös cselekvés során.
- A szociális érzelmek, együttérzés, segítőkészség, örömszerzés fejlesztése az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációjával, bánásmódjával a hiteles modell nyújtásával.

Fontos feladatunk az óvodában, hogy pótoljuk azokat az élethelyzeteket, amelyek kiváltják a gyermek érzelmeit, cselekvésre, alkotásokra ösztönzik őket (élményszerző séták, kirándulások, kiállítások, hangversenyek stb.).

- A gyermek érzelmi kifejezéseinek egy részét születéskor magával hozza más részét utánzás útján sajátítja el. Nagy felelősséget kíván a szülőtől és a nevelőktől a megfelelő mintaadás az érzelmek nevelésében. Hiteles felnőtt minta, szóvá tett érzések felszültségeket oldanak. Az óvodában fontosnak tartjuk, hogy valóságos élethelyzetekben tapasztalják meg a gyerekek az érzelmeket:
 - közös élmények során,
 - társakkal való jó játékban,
 - mesélés, éneklés közben,
 - bábozás, színház és egyéb tevékenységek során.
- A társas együttlétek nyilvánvalóvá és elfogadhatóvá teszik a szeretetet, a barátságot, a megbecsülés érzésének jelenlétét.
- Fontos a társas együttélés életkornak megfelelő normáinak szokás szintű megalapozása: erre szolgálnak a folyamatos közös tevékenységek. Az óvodapedagógus feladata az érzelmekre épülő, szeretetteljes kapcsolatok kialakítása, mely alapja lehet a gyermekek számára az új megértésének, az élmény feldolgozásának, az érzelmi átélésnek és azok beépülésének, a viselkedés-minták átvételének, a normák, szabályok elfogadásának és a konfliktushelyzetek megoldásának.
- A természet szépségét és változatosságát, az emberi kapcsolatok sokszínűségét a velük való találkozások során éljük át a gyerekek.

A szép iránti fogékonyság, a művészi élmény befogadására való igény és képesség fejlesztése a környezet megismerésén keresztül. A szép, mint érték felismerése a környezetükben, viselkedésükben, kommunikációjában.

Az óvónő feladata az intellektuális érzelmek kielégítése, ébrentartása (kíváncsiság, rácsodálkozás, felfedezés).

- A természethez, kulturális környezethez, a felnőttek világához való viszony legyen természetes, alkalomhoz illő és tisztelettudó. Nevelőmunkánk folyamán mintaadással ki kell alakítanunk a helyes viszonyt a gyermekekben.
- Fontosnak tartjuk a gyermek önmagához való viszonyában az énkép, az önismeret, az önértékelés, önkifejezés fejlesztését, hogy tudja önmagáról, miben ügyes, mi az, amit más tud jobban, amit érdemes tőle megtanulni. Képes legyen önállóan teste és környezete viszonyában helyzeteket felismerni, megoldani egyedül vagy mások segítségével, hogy önbizalma növekedjék. Érezze a gyermek: „tudok tájékozódni, eligazodni, átlátom, mit kell tenni”.
- Már a családlátogatáson elindul ez a folyamat azzal, hogy „engem” szeretne megismerni az óvónéni, engem várnak a gyerekek az óvodában. Később „én” óvodás vagyok, tagja egy csoportnak. Óvónői feladat kialakítani a gyermekben azt az érzelmi biztonságot, melynek hatására a gyermek képes felmérni saját helyzetét a csoportban, kész a társaival való együttműködésre, és az énjét elég erősnek érezve képes legyen társai akaratát is figyelembe venni.

A különbözőségek elfogadását tiszteletét nevelésünk alapértékének tartjuk. Az óvoda nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

„Az empátia a másik ember mély, árnyalt, érzelmileg azonos hullámhosszon, értelmileg pedig világosan átélt megértését jelenti.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Ennek hiányában az ember életvezetésében nem tud tekintettel lenni környezetére. Az óvodában lépésről-lépésre haladunk az én és a másik felismerésében. A „szabadon teheted elve” csak a másik szabadságának elfogadásával juthat érvényre.

Az empátia gyakorlása mintakövető viselkedéssel teszi lehetővé az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a barátság, a tettekkészség, a tisztelet, bizalom, a kitartás, az önfegyelem, a feladattudat, a szabálytudat kialakulását. Az elért eredmények örömet jelentenek a gyermek számára, és elismerés övezi a felnőttek részéről is.

Szocializálódás természetes neveléssel

„A szocializáció a társadalomba való beilleszkedés folyamata, amelynek során az egyén megtanulja megismerni önmagát és környezetét, elsajátítja az együttélés szabályait, a lehetséges és elvárt viselkedésmódokat.”

(Dr. Bagdy Emőke)

A gyermekek szocializációját programunk természetközeli neveléssel kívánja megvalósítani. A természet élő-, és élettelen tárgyaival való tevékenykedés során a gyermek megérzi az apró elemek kölcsönhatásait, saját szerepét és tennivalóit. Elfogadjuk a technikai civilizáció hatásait és a gyerek életkorához igazodva hasznosítjuk. Okos és mértéktartó irányítással kipróbálja erőit, felismeri a felnőttek erőfeszítéseit a természet védelme érdekében. A természet változásai és a hozzá kapcsolódó emberi tevékenységek, események, ünnepek kapcsolódási lehetőséget kínálnak a gyerekeknek.

Célunk, hogy a gyerekek a társas érintkezések gazdag változatosságával természetes élethelyzetekben sajátítsák el az együttélés normáit. Érvényesüljön az érzelmekre épülő, szeretetteljes légkör a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatokban.

A szocializálódás folyamatának elemei:

- befogadás,
- együttélés a mindennapok során,
- kapcsolat környezetünkkel.

Befogadás

A gyermek szocializációja a családban kezdődik, és az óvodában folytatódik. Fontosnak tartjuk, hogy az első óvodai benyomások élményszerűek legyenek szülőknek, gyerekek egyaránt.

- A kapcsolatfelvétel a beiratkozással kezdődik, amelynek során lehetőséget adunk a szülőknek, hogy beszéljenek elképzeléseikről, elvárásairól, ugyanakkor bepillantassanak az itt folyó munkába is. Érezzék, hogy „én és a gyermekem, fontosak vagyunk, számítanak ránk.” A gyermek beszokását megkönnyíti, ha már rövidebb, hosszabb ideig el tud szakadni az anyától. A leválási szorongás elviselésében a belsővé váló, mindig felidézhető jó anya képe segít.
- A befogadás, a gyermek, a szülő és az óvodai dolgozók számára is nagy erőpróba.

Az óvodában a gyermek beilleszkedését megkönnyítjük:

- csoportok szervezésénél, rokoni és testvércapcsolatok támogatása,
- ismerkedő családlátogatással,
- az anyás beszoktatás felajánlásával,
- közös élményszerű nyíltnapok, programok szervezésével.

Az emberformálás társas folyamat.

„A társ kapcsolat működése és működtetése során alapvető emberi élmények és képességek birtokosaivá válunk.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Arra törekszünk, hogy biztonságos, esztétikus és cselekvésre ösztönző, gyermekbarát környezetet alakítsunk ki, amelyben mindenki megtalálja a maga helyét, és általa optimálisan fejlődik. Ha a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatban pozitív érzelmi viszonyok alakulnak ki, erre alapozhatunk pedagógiai munkánk során.

Együttélés a mindennapok során

Az óvodai élet sokszínű tevékenységet kínál a gyerekeknek:

- Megadja az önálló tevékenység, játék, rajzolás, munkálkodás lehetőségét.
- Ugyanakkor megszervezi a közös tevékenységek sorát.

Programunk egyaránt fontosnak tartja az önállóság és a kooperációs készség fejlesztését a személyes és közösségi élmények segítségével. A közös játékok, kirándulás, erdei óvoda, hangverseny, színházlátogatás, kiállítás megtekintése közben a gyermekek az alkalomhoz illő viselkedést tanulják meg és tanítják meg társaiknak.

- A közös élményszerzési alkalmak találkozásokat jelentenek családokkal, munkahelyen dolgozó emberekkel, kézművesekkel. A velük való beszélgetések, együttes cselekvések érzelmi többlettel járulnak hozzá a gyerekek örömezéséhez, kapcsolati biztonságához.
- A megszokott környezetből való kimozdulás, egy nagyobb kirándulás, próbára teszi alkalmazkodó képességüket, ugyanakkor megtapasztalják más környezet, miéntől eltérő vonásait, érdekességeit, s ahhoz való igazodás technikáit.
- Az óvónők feladata, hogy nevelő hatású környezetet teremtve lehetőséget adjanak a gyerekeknek a nyitni a környezet felé, segítsék eligazodásukat a sokrétű kapcsolatokban.
- A gyermekeknek bizonyos fokú korlátozást és akadályt is el kell viselniük, hogy kifejlődjék realitásérzékük. Meg kell tanulniuk lemondani az azonnali élvezetről egy későbbi öröm kedvéért. A csoportok életében szükségesek a távlati vonzó célok, mivel együtt könnyebb a lemondást elviselni, és akaratukat megfeszítve tenni is értük.
- A gyerekek harmonikus fejlődése szempontjából fontos a kivárás, a türelem elsajátítása. A felnőttek jó példájával, a kölcsönös igények tekintetbe vételével és az életben természetesen élve észrevesszük, hogy a várni tudást a természet, az élet kényszeríti ránk. Ki kell várni, amíg kialakul egy-egy készség pl. járás, cipőfűzés, írás, ki kell várni a tavaszt, a madarakat, a jó időt, a virágnyílást, várni kell a közlekedési lámpa és a pénztár előtt stb. A gyerektől fokról-fokra annyit követelünk, amennyinek teljesítésére már szervezetileg is képes, érett, alkalmas. Követelésünk mellett a gyerekeknek éreznie kell, hogy aki bajban van, segítséget kap felnőttől, csoporttársától. A vegyes életkorú csoportokban átláthatóak a követelések a kicsik számára is és a nagyok példája ösztönzően hat a teljesítésre.

Kapcsolat környezetünkkel

Az óvodás gyermekek számára az otthon és az óvoda mellett állandó szociális tanulási forrást is ad a szűkebb környezet, amelybe megfelelő szervezéssel, érzelmi indítékkal eljuthat. Ilyen alkalmak:

- egy-egy család meghívása,
- szülők, nagyszülők munkahelyeire látogatások,
- érdekes foglalkozású emberekkel, kézművesekkel való találkozások,
- más óvodás csoportokkal való barátkozás, helyben vagy más városban.

Környezeti kapcsolatok során a gyerekek mintát kapnak az emberi gondoskodásról, toleranciáról, amely emberre, állatra egyaránt vonatkozik. Megismerkednek a felnőttek közötti munkamegosztással a munkahelyen, és maguk is alkalmazkodni kénytelenek viselkedésükkel a sajátos környezethez, élethelyzetekhez, felnőttekhez. Gyakorolják azokat a viselkedési formákat, udvariassági normákat, amelyek az adott helyzetben elvárhatók, és amelyek a csoport együttéléséhez nélkülözhetetlenek. Természetes helyzetekben találkoznak szűkebb és tágabb környezetünk értékeivel, mely megalapozza a szülőföldhöz való kötődést. Így valóban az élet által az életre nevelünk.

Az értékorientált közösségi nevelés

- Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék, az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet és a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, mindazok megbecsülésére. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös

élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

„Az ember úgy is nő, mint a fa, gyökereivel szerteágazó, rostjaival minél több épebb kapcsolattal szívja a világot, annál magasabb lombot vethet.”

(Németh László)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek személyiségét egyéniségének megfelelően a nyitottság, a barátkozásra való hajlam jellemzi.
- Képesek a kapcsolatteremtésre, metakommunikációs jelrendszerük képessé teszi őket arra, hogy szavak nélkül is megértik környezetük jelzéseit, érzéseit és rendelkeznek a koruknak megfelelő társalgási és metakommunikációs készséggel is.
- Ismerik az alapvető illemszabályokat és be is tartják azokat.
- Igényükké válik a helyes viselkedés szabályának betartása, egymást is figyelmeztetik erre. Kérés nélkül is segítenek egymásnak, a kisebbeknek. Együtt éreznek a közösség tagjaival. Szívesen dolgoznak a közösségért. Bízhatnak önmaguk képességeiben.
- A gyermek ismerjen magyar népi motívumokat, magyar népdalokat, népviseletet, és a néptánc alaplépéseit.
- Fogadja el a másságot, legyen együttérző, segítőkész társaival.
- Legyen megalapozott szokás és normarendszere, szabálytudata, önfegyelme.

IV.3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

„Az értelem fejlődése a mozgással, a cselekvéssel kezdődik, sőt végső soron azzal is fejeződik be. A legmagasabb szintű absztrakció, vagyis az elméleti gondolkodás próbáját is a gyakorlat biztosítja. Az elemi és bonyolult alkotás folyamata egyaránt valamilyen gyakorlati eredményben jut kifejezésre.”

(Salamon Jenő)

Célunk: spontán tapasztalatszerzéssel, sokféle tevékenységgel, a gyermek értelmi képességei, az egyéni optimum szintjére fejlődjenek.

Programunk tevékenységszemléletű, a gyermek természetes aktivitásán alapul.

Nevelésünk folyamatában figyelembe vesszük:

- A gyermek adottságait, amit öröklött tényezők, a méhen belüli fejlődés sajátosságai, valamint a szülés körülményei határozzák meg. Ez megnyilvánul a gyermek viselkedésében, tevékenységében.
- A kisgyermekkor életkori jellemzői. A kisgyermek környezetéről és az énjéről szerzett tudását döntően mozgásos és képi struktúrákba rögzíti. Gondolkodása szemlélete, cselekvő és képszerű.
- Az érzékelés, az észlelés, a figyelem, a tanulás, a spontán tevékenységek folyamatában jelennek meg, és segítik a gyermek gondolkodási struktúrájának fejlődését, összerendeződését. Összefüggések meglátása, hasonlóságok, különbségek észlelése, rendezések stb.
- A gyermek személyes vonzalma, a világhoz való érzelmi viszonya befolyásolja az értelmi funkciók működését, és egyben jelzi terhelhetőségét.
- Helyes mintaadással, figyelniük kell az óvodapedagógus kommunikációjára, valamennyi tevékenységi forma keretében.
- A mese és a vers kiemelt szerepet kap az anyanyelvi ismeretek bővítésében, megszerettetésében.

Feladatunk: a gyermek életkorából adódó, érdeklődésének, kíváncsiságának figyelembevételével biztosítani a változatos tevékenységeket, melyben elősegítjük értelmi képességeik fejlődését. A sokféle tevékenység folyamán lehetőséget teremtünk a tapasztalatszerzés örömének átélésére.

- Programunk élménykörök, tematikai csokrok, projektek formájában tervezi és szervezi a gyerekek megismerési folyamatait, óvodai életét.
- A gyermek érdeklődésének, kíváncsiságának legfontosabb forrása maga a természet.
„Minden megismerni való közül a természet fekszik legközelebb a gyerekhez.”

(Celestin Freinet)

- Piaget gyermeki világképre vonatkozó vizsgálatai igazolták, hogy a gyermek megismerése középpontjában a természet áll, annak természetes magyarázatát keresi.

- A természet változásai, a keletkezés, az elmúlás folyamatai eleven szemlélettel, tevékenykedéssel felfoghatók és feldolgozhatók, a kéz, a nyelv, a fantázia segítségével.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Érdeklődik környezete változásai, eseményei iránt.
- Keresi, kutatja, vizsgálja a jelenségek okát.
Képesse válik a vele kapcsolatos élmények feldolgozására: észlelése differenciálódik, megfigyelése pontosabbá válik, felismeri és megnevezési a mennyiségi, térbeli, geometriai és időbeli viszonyokat, képes összehasonlítani, következtetéseket levonni, valamint képes történetek elmondására.
- A meglévő élményeit sajátos egyéni módon, szabadon kifejezi: mozgásban, játékban, vizuális alkotásokban.
- Meg tudja ítélni saját helyzetét, teljesítményét a közösségen belül.
- Képes önmaga szabályozására, a szokások betartásában, a feladatok végzésében, szóbeli megnyilvánulásaiban.
- Figyelemmel követi a felnőttek útmutatásait, kitartóan végig csinálja feladatait.

Anyanyelvi nevelés

„Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással, szabályközvetítéssel, a javítgatás elkerülésével az óvodai nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Különösen a beszélőkedv fenntartására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések érvényesülésére, a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.” (ONOAP)

Célunk: a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondat szerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása. Arra törekszünk, hogy a szocializáció folyamatán a beszéd a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszközévé váljék.

Feladatunk: a beszélgetésre alkalmas, nyugodt légkör megvalósítása, ahol arra neveljük gyermekeinket, hogy bátran nyilatkozzanak, mondják el véleményüket. Lehetőséget teremtünk a

folyamatos beszéd gyakorlására, és képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni. Szókincsüket folyamatosan bővítjük.

A fejlesztés tartalma

A gyermekek beszédszínvonalának emelését olyan formában valósítjuk meg, hogy képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.

- A beszéd, a megismerési folyamat kísérője és aktivizálója. Az óvodás gyermek az anyanyelvet utánzással, mintakövetéssel sajátítja el. A nyelv segít átörökíteni kultúránk értékeit, a társas együttlét normáit.

A természeti vizsgálódások, munkálkodások, játékok, élmények, tárgyi cselekvések megoldják a gyermek nyelvét. Kérdeznek, okoskodnak, vitatkoznak, problémákat vetnek fel és oldanak meg, ötleteket, véleményt mondanak, nő a mesélőkedv, fejlődik az anyanyelv struktúrája.

„A saját bőrén szerzett tapasztalatot könnyen őrzi az emlékezet.”

(Zsámboki Károlyné dr.)

- Az élmények, a tapasztalatok szabad és eredeti feldolgozása során a gyerekek újat alkotnak, megszerzett készségeik kombinálásával, a memória, a képzelet szárnyalásával. Kreatív alkotásokat hoznak létre nyelvi, vizuális, mechanikai mozgásos formában. A kreatív alkotások, a gyermeki gondolkodás szabadabb képzeleti szárnyalásával függenek össze.
- A beszédképesség és metakommunikáció fejlődését segítjük elő a kommunikációs helyzeteknek megfelelő hanglejtés, ritmus, hangerő, szünettartás alkalmazásával.
- Az anyanyelvi játékokkal, játékos feladatokkal óvónői kezdeményezés útján ismerkednek meg a gyerekek. Ezek a játékok elősegítik a tiszta hangképzés, a nyelvi emlékezet és alkotóképesség fejlődését. Az óvodai élet valamennyi területén kezdeményezhetők nyelvi játékok (mindennapos testnevelés, dramatizálás, bábozás, szituációs játékok).
- Ha a gyermeknek többször sikerül legyőzni a nehézségeket tevékenységével, örömet érez, ami újabb kutatásra, tudásra sarkallja. Tudomásul vesszük, hogy az értelmi

fejlődésben vannak felfutó ágak és visszatérések is. Sellye János szerint: „*A gyermek nem versenyparipa, hanem olykor-olykor teknősbéka is.*”

- Az óvodába különböző nyelvi szinten kerülnek be a gyerekek. A beszédhibákat és beszédzavarokat felismerve segíteni kell a gyerekeket és a szülőket, együtt kell működni a megfelelő szakemberekkel (logopédus).

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- A gyermek folyamatosan és érthetően beszél.
- Gondolatait, érzelmeit életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal, mások számára is érthető módon ki tudja fejezni.
- Mondatokban beszél, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat.
- Kialakul beszédfigyelme.
Igyekszik az illemszabályoknak megfelelően kérni, érdeklődni, bemutatkozni, megszólítani másokat.
- Képes társak között mások beszédébe bekapcsolódni, megfelelő helyzetekben aktivizálja szókincsét: kérdez, válaszol, mesél.

V. A NEVELŐMUNKA TERVEZÉSE - PEDAGÓGIAI DOKUMENTÁCIÓ

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy bemutassa a Pedagógiai Programunk alapelveit, céljait és feladatait, miközben maximális szabadságot biztosít az óvodapedagógusoknak a módszerek és eszközök megválasztásában.

A Napsugár Óvoda és bölcsőde dokumentumai

- Az óvodai nevelés országos alapprogramja
- A Napsugár Óvoda és Bölcsőde pedagógiai programja
- A Napsugár Óvoda és Bölcsőde Szervezeti és Működési Szabályzata
- Házirend
- Intézményi továbbképzési program a pedagógusok számára
- Éves pedagógiai munkaterv és annak beszámolója
- **Óvodai törzskönyv**, melyet az oviKréta elektronikus rendszerben vezetünk

Óvodánkban a pedagógiai ráhatások rendszerét a *gyerekek egyéni képességeihez igazodva tervezzük* meg. Az óvodapedagógusok számára fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása, megtervezése (oviKréta).

Programunk sajátossága megkívánja bizonyos időszakonként, eseményekhez kapcsolódóan a csoportok közötti közös gondolkodást, egyeztetést a tervezésben. A tervezésben komplex formában jelenik meg az ismeretek, készségek és szokások rendszere és beépül a gyermeki tevékenységbe. A tervezés és megvalósítás során építünk a gyerekeket foglalkoztató élmények, tapasztalatok nevelést, tanulást befolyásoló hatására.

A gyermeki tevékenység megtervezésében az óvónők módszertani szabadsága érvényesül, figyelembe véve az egyes alkalmazott pedagógiák (fejlesztő pedagógia a tanulási zavarok megelőzésére) speciális sajátosságait.

- Az alapprogramra épülő tervezés során az óvodapedagógusoknak lehetőségük van, hogy modulokban, projektekben, komplex módon tervezzenek, vagy módszertani kosárként használják az alkalmazott pedagógiák módszereit.
- Prevenációs munkánkban hangsúlyosan jelennek meg a tervezésben az érzékelési, az észlelési és mozgásos tapasztalatszerzés feladatai.
- A sajátos dokumentumok és a tanulási technikák segítik a csoport életének megszervezését.

A tervezés jellemzői

A *tanév elejére* az óvodapedagógusok *felmérik és rögzítik (oviKréta)* a környezethez, az évszakhoz és a hagyományokhoz kapcsolódó élménykörök lehetőségeit, valamint a csoportprofil alapján a gyermekek fejlettségi szintjét, s ezekre építve féléves nevelési tervet készítenek az csoportra. Ebben a *tervben* a nevelési éven belüli időszakonként körvonalazott tervezett programok és azok időpontjai a nevelési, szervezési feladatok, a *heti tervben* válnak konkréttá, figyelembe véve az aktualitásokat. A féléves nevelési tervben a csoportok gondozással kapcsolatos szokásfejlődését is tervezni kell. Heterogén és homogén csoportok esetén a differenciálás korosztályonként is konkrétan jelenjen meg. Az óvodába lépéstől a gyermek egyéni fejlődésének folyamatos követése céljából *névre szóló feljegyzések, értékelések* készülnek, amelyek a differenciált egyénre szabott fejlesztés *megtervezéséhez* nyújtanak segítséget.

A készség, képességfejlesztés feladatait az irodalmi, a vizuális, az ének-zenei, a mozgás és a külső világ tevékeny megismerésére vonatkozó tapasztalat és ismeretszerzés anyagait, tevékenységeket,

foglalkozások keretében meghatározható tevékenységi formák tartalmi elemeit negyedéves tematikus terv, heti terv tartalmazza.

Az óvodai munka átláthatósága és rendszerezettsége érdekében az alábbi dokumentációt vezetjük:

Csoportok dokumentációi

Óvodai csoportnapló (oviKréta) Csoportok dokumentációi

1. Óvodai csoportnapló (oviKréta)
2. A felvételi és mulasztási napló (oviKréta):
3. A gyermekek fejlődésének nyomon követése (oviKréta)

Nkt. 99/L.§-a alapján óvodánkban 2024.09.01-től a papír alapú dokumentációt felváltotta az oviKréta elektronikus tanulmányi rendszer. A rendeltetésszerű működés során a köznevelésért felelős miniszter által jóváhagyott, az állam által díjmentesen biztosított tanulmányi rendszert kötelesek pedagógusaink használni, mely az oviKrétát jelenti.

1. Óvodai csoportnapló (oviKréta)

Az óvodai nevelés a pedagógiai munka legfontosabb dokumentációja. Tükröznie kell az óvodai nevelési programját. A csoportnapló tartalmi kialakítása intézményi szinten a rendelet előírása szerinti, ezen felül természetesen a tagóvodai programrészhez kapcsolódóan egyéni sajátosságokat is tartalmazhat (dokumentumtár).

Az e-naplóban megjelenik az óvoda neve, OM azonosítója, címe, a nevelési év, a csoport megnevezése, a csoport óvodapedagógusai, a megnyitás és lezárás helye és időpontja, az igazgató aláírásának helye, a gyermekek nevét és óvodai jelét.

Az e-napló dokumentumtárában megtalálhatóak a következő adatok:

A fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy-öt éves, az öt-hat éves a hat-hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,

A nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét;

A napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket;

Heti rendet napi bontásban;

A családdal való kapcsolattartási formák tartalmát;

Nevelési Tervet és értékelést (nevelési feladatokat (szocializációs tervet)),
A szervezési feladatokat, a tervezett programokat és azok időpontjait,
A gyermekek fejlődését elősegítő tartalmakat (éves ütemtervet) a következő bontásban: verselés, mesélés, ének, zene, népi játék, tánc rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, mindennapos mozgás, a külső világ tevékeny megismerése.
Az éves nevelő munka értékelését;
A nyári tevékenységi tervet;
A gyermekvédelemmel kapcsolatos bejegyzések;
A fogadóórák időpontjai;
A szülői értekezletek időpontjai;
A hivatalos látogatásokat, a vezető ellenőrző látogatásait, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását.
Fejlettségmérő dokumentumokat (szöveges rész PDF, táblázat szkennelve)
Tevékenységek értékelését félévenként
Feljegyzés a csoport életéről
Csoportprofil, egyéni arculat
Kiemelt feladat, kiemelt feladat értékelése

2. A felvételi és mulasztási napló (oviKréta):

A felvételi és mulasztási napló az óvodába felvett gyermekek nyilvántartására és mulasztásaik vezetésére szolgál. A felvételi és mulasztási naplót az oviKRÉTÁ-ban vezetjük.

Tartalmazza

a gyermek naplóbeli sorszámát, oktatási azonosító számát, nevét, születési helyét és idejét, állampolgárságát, nem magyar állampolgár esetén a tartózkodás jogcímét, a jogszerű tartózkodást megalapozó okirat számát, lakóhelyének, tartózkodási helyének címét, anyja születéskori nevét, apja vagy törvényes képviselője nevét,
a felvétel időpontját,
az igazolt és igazolatlan hiányzások havi és éves összesítését,
a szülők napközbeni telefonszámát,

a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében fel kell tüntetni a szakvéleményt kiállító szakértői bizottság nevét, címét, a szakvélemény kiállításának időpontját és számát, valamint az elvégzett felülvizsgálatok, továbbá a következő kötelező felülvizsgálat időpontját.

a gyermeket akkor lehet a felvételi és mulasztási naplóból törölni, ha az óvodai elhelyezése megszűnt.

3. A gyermekek fejlődésének nyomon követése (oviKréta)

Alapelv

Az óvodai élet során a megismerés, a gyermek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodába lépés pillanatában kezdődik és folyamatos. Egyénileg és folyamatosan nyomon követjük óvodásaink fejlődését, hogy számukra a leoptimálisabb fejlesztő hatásokat biztosítsuk.

Minden gyermek „más”, saját kompetenciákkal rendelkezik, a gyermek fejlődését elsősorban saját magához kell mérni.

A megfigyelés, mérési eljárás az adott pillanatot értékeli, egy adott állapotot rögzíti. A gyermek folyamatosan fejlődik, változik, az érés (lélektani folyamat) folyamatosan megy végbe.

Cél

A hatékony nevelés, melynek alapfeltétele óvodásaink egyéni, értelmi sajátosságainak megismerése. A megismerésben első lépcső az óvodába lépést megelőzően a szülő, akivel anamnézist veszünk fel, a gyermek adott állapotára, fejlődésére vonatkozó információt gyűjtünk. Az óvodai nevelés tartalma lefedi az óvodás gyermek személyiségének komplex fejlesztését, az egyénre szabott módszerekkel, eszközökkel.

Feladat

Óvodánként kialakított rend szerint (*megfigyelés, mérés*) az óvodapedagógus ismerje meg a gyermekek fejlettségét. Minél több ismeretet igyekezzon szerezni a gyermekről természetes közegében, természetes tevékenységében való részvétele során.

A gyermekek fejlettségére vonatkozó megfigyeléseit, méréseit az óvodapedagógus az oviKréta-ban kialakított egységes dokumentációban rögzíti, iskolakészültségi mérést (e-dia) végez a tanköteles korú gyermekekkel, a megfigyelések értékelését területenként elvégzi.

A megfigyelés, mérés eredményeire építve az óvodapedagógus elkészíti éves szinten a pedagógiai tervezőmunkáját, és minden esetben figyelembe veszi a lassabban haladó és a gyorsabban haladó gyermekek ütemét.

A fejlesztési terv konkrét megfigyelési és/vagy mérési eredményen alapulón jelöli meg a konkrét fejlesztési célt. (Objektív, a gyermek fejlettségét mutató a tevékenység megfogalmazása.)

A gyermek kedvelt tevékenységére, érdeklődésére alapozva tervezi meg a fejlesztés lépéseit az óvodapedagógus, amely egymásra épülő, 4-6 tevékenységi és/vagy gyakorlatsorból áll. Tervezi az egyéni fejlesztés lezárásának időpontját, és a fejlesztési alkalmak megvalósulását rögzíti. A fejlesztés során változatosan alkalmazza a hagyományos és korszerű módszereket. A fejlesztéshez szükséges eszközök sokszínűek (játék-, saját készítésű-, fejlesztő eszközök)

Az óvodapedagógus az egyéni fejlesztési folyamathoz kapcsolódóan a szakpedagógus kollégáktól, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat pszichológusától, logopédusától az általuk nem ellátott gyermekek esetében is szakmai konzultációt, esetmegbeszélést kérhet.

Egyéni fejlődés nyomon követésének dokumentációi (oviKréta)

A gyermeki fejlődés dokumentációját fél évente vezetjük. a szülőt tájékoztatjuk, melyet aláírásával is alátámaszt a szülő. Elemei:

1. Anamnézis
2. Gyermeki fejlődés dokumentációja (oviKréta)
3. Egyéni fejlesztési terv

1. Anamnézis készítése belépéskor.
2. A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát (oviKréta). A gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének mutatóit szempontok szerint tudjuk értékelni, hogy az életkorának megfelelően hogyan fejlődik, eléri-e az iskolakészültség kritériumait. Életkortól függően készíthetünk értékelést a gyermek fejlődéséről. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől kiegészül az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével a kötelező dokumentumban, az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése céljából. A gyermekek fejlődésének vizsgálatára a tanköteles kor betöltésekor diagnosztikus mérési rendszert alkalmazunk (e-dia).
3. Fejlesztési terv fél évente. Az OH határozata alapján a tanköteles korú, még egy évig óvodában maradó SNI vagy BTMN gyermekek számára az óvodapedagógus fejlesztő

foglalkozást szervez, a fejlesztési tervet év elején elkészíti, a gyermek egyéni fejlődési dokumentációjában folyamatosan vezeti. A fejlesztés ideje: 10 - 20 perc. A fejlesztés formája: egyéni, kiscsoportos.

VI. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE

Óvodánk nyitvatartási idejét a fenntartó jóváhagyásával a szülők kérése alapján évenként határozzuk meg.

A gyerekek beíratása és felvétele a nevelési év során folyamatosan történik a közoktatási törvény szabályozása szerint.

Csoportszervezési elveink

A csoportok kialakításánál arra törekszünk, hogy a gyermekek számára a lehető legmegfelelőbb fejlődési környezetet biztosítsuk. Ennek érdekében több szempontot is figyelembe veszünk:

Szülői igények és óvodai lehetőségek

A csoportok szervezését a szülők kéréseivel és az óvoda adottságaival összhangban végezzük.

Kiegyensúlyozottság: Ügyelünk a baráti és testvéri kapcsolatok figyelembevételére, a kiegyensúlyozott fiú-lány arányra, valamint a csoport optimális létszámára. Fontosnak tartjuk továbbá a gyermek szociokulturális háttérének ismeretét, illetve az esetleges bölcsődei vagy családi háttér figyelembevételét.

Hatékony nevelés: Célunk olyan csoportok létrehozása, amelyek maximálisan támogatják a gyermekek sokoldalú fejlődését, és lehetőséget adnak kiemelt készségeik kibontakoztatására.

Differenciált fejlesztés: A homogén és heterogén csoportjainkban egyaránt érvényesítjük az „együtt és külön” elvét. A tervezés során figyelembe vesszük a gyermekek eltérő fejlődési ütemét, hogy differenciált, egyénre szabott fejlesztést tudjunk biztosítani mindenki számára. Ezzel a módszerrel támogatjuk a gyermekek egyéni képességeinek kibontakozását és segítjük a sikeres óvodai beilleszkedést.

A nevelés időkeretei

A *hetirend* és a *napirend* biztosítja a gyerekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

Napirendünk folyamatos és rugalmas, amely egyben biztonságot, nyugalmat és állandóságot jelent a gyermek számára. Állandó pontjai, az azonos időben végzett cselekvések – játék, étkezések, udvari játék, mese, pihenés, levegőzés – növelik a gyerek biztonságérzetét.

Napirenden belül rugalmasan figyelembe vesszük az egyes tevékenységek időigényességét. A rugalmasság az étkezés módjára, az eltérő alvásigény, a testi szükségletek rugalmas kielégítésére vonatkozik.

A napirend az évszakok változását és a gyermeki tevékenység fejlődését figyelembe véve változtatható és módosítható. Pl.: befogadás idején hosszabb időt hagyunk egy-egy tevékenységre.

A csoportok általánosan megjelenő napirendje

Évközi napirend

Az évközi napirend egy tipikus óvodai napot mutat be, a foglalkozások és a pihenés egyensúlyára törekedve.

IDŐ A TEVÉKENYSÉGEK MEGNEVEZÉSE

6:30 - 9:00 Folyamatos gyülekezés a csoportszobában, szabad játék, csendes, asztali játékok, építőkockák. Tisztálkodás, folyamatos tízórazás.

9:00 - 12:00 A délelőtti tevékenységek ideje: beszélgetőkör, a napi feladatok megbeszélése. Szervezett és kötetlen foglalkozások, játékos tanulás (pl. mondóka, mese, ének, rajzolás, gyurmázás). Mindennapos mozgás. Szabadtéri programok, udvari játék, séta, kirándulás.

12:00 - 13:00 Készülődés az ebédhez, ebéd.

13:00 - 15:00 Pihenés, csendes pihenő.

15:00 - 17:00 Ébredés, tisztálkodás, uzsonna. A délelőtti félbemaradt tevékenységek folytatása, szabad játék a csoportszobában vagy az udvaron, folyamatos hazamenetel.

Nyári napirend

A nyári napirend rugalmasabb, több időt biztosít a szabad játékokra és a szabadtéri tevékenységekre, figyelembe véve a meleg időjárást és a pihenés fontosságát.

IDŐ A TEVÉKENYSÉGEK MEGNEVEZÉSE

6:30 - 9:00 Folyamatos gyülekezés, szabad játék, kötetlen tevékenységek az udvaron. Tisztálkodás és folyamatos tízórazás.

9:00 - 12:00 A délelőtti programok ideje: beszélgetőkör, élmények megbeszélése, a napi feladatok elosztása. Szervezett és kötetlen tevékenységek a szabadban (pl. játékok, kezdeményezések, tapasztalatszerzések). Mindennapos mozgás. Séták, kirándulások, pancsolás, vizes játékok lehetőségének biztosítása.

12:00 - 13:00 Előkészületek az ebédhez, ebéd.

13:00 - 15:00 Készülődés a pihenőhöz, pihenés.

15:00 - 17:00 Ébredés, öltözködés, tisztálkodás és az uzsonna elfogyasztása. A délelőtti félbemaradt vagy szabadon választott tevékenységek folytatása az udvaron, folyamatos hazamenetel.

A **hetirend** megtervezése során alakítjuk ki a gyerekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet jelenti a gyermek számára. A hetirendben a napirendhez hasonlóan vannak visszatérő stabil, rendszeres elemek, szokásokat alapozó tevékenységek. A gyerekek életkorától, az óvoda, a családok lehetőségeitől, az évszak befolyásoló szerepétől és a gyerekek fejlődési ütemétől függően a heti rendben a tevékenységek sokszínű, sokféle variációja lehetséges. A hetirend nem napokhoz kötött tevékenységet jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosítva, azt körbejárva dolgozzuk fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző területeken keresztül a hét folyamán. A hetirend kialakítását – a kötetlen, szabadon választott és kötött tevékenységek folyamatos, rugalmas rendszerét – a csoportban dolgozó óvodapedagógusok önállóan alakítják. Bizonyos tevékenységek szervezésében azonban alkalmazkodni kell a többi csoport elképzeléséhez.

Heti rend

	Fejlesztő pedagógiai tevékenység Kötött/Kötött	Fejlesztő pedagógiai tevékenység Kötetlen/Kötetlen
Kiscsoport/ 3-4	Irányított mindennapos mozgás	Játékba integrált fejlesztés Ének, zene, népi játék, tánc Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Külső világ tevékeny megismerése

Középső csoport/4-5	Irányított mindennapos mozgás	Játékba integrált fejlesztés Ének, zene, népi játék, tánc Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Külső világ tevékeny megismerése – matematika-környezet megismerése
Nagycsoport (iskolalelőkészítő)/5-6-7	Játékba integrált fejlesztés Ének, zene, népi játék, tánc Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Külső világ tevékeny megismerése – matematika-környezet megismerése	Játékba integrált fejlesztés Ének, zene, népi játék, tánc Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Külső világ tevékeny megismerése – matematika-környezet megismerése

Az iskola-előkészítés és a fejlesztőmunka

A tanköteles korukat megelőző nevelési évben gyermekeink iskolai előrehaladásához fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében naponta összesen 45 perces időkeretben, feladatra differenciált, egyéni terhelhetőségükhöz igazodó célzott készség-és képességfejlesztés, iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt. Amennyiben az infrastrukturális feltételek lehetővé teszik, ezt külön térben szervezzük meg. A tanköteles korú, de óvodában nevelkedő gyermekeinket ebben a folyamatban a tanköteles korukat megelőző évfolyamosoknak tekintjük.

A fejlesztő foglalkozás megszervezése

- A foglalkozások megszervezéséért az intézmény igazgatója, igazgató helyettesei és a telephely óvoda kijelölt képviselője felelnek.
- A foglalkozások napi rendszerességgel, az óvodai nevelési időn belül valósulnak meg, időtartamuk legalább 45 perc. A 45 perc szabadon bontható, játékba és különböző tevékenység területekbe ágyazható a differenciálás elvének figyelembevételével.
- Megvalósulás szervezeti keretei: homogén vagy vegyes csoportokban.
- A foglalkozás lehet egyéni, mikrocsoportos, vagy a csoport egészére kiterjedő szervezési forma.

- A hetiterv, napirend alapján az aznapi tervezett tevékenységekhez illeszkedő legyen
- A napi fejlesztést csak óvodapedagógus végezheti.
- A fejlesztés helyszíne szabadon választható a tevékenység céljának megfelelően.
- A tevékenységek tartalmát az óvodapedagógus módszertani szabadsága, felkészültsége és a gyermekek érdeklődése és igénye határozza meg.
- BTMN-es gyermekek fejlesztését az intézmény sajátosságai alapján, amennyiben van, fejlesztő pedagógus is végzi, heti rendszerességgel. Követve az eddigi gyakorlatot, egyéni fejlődési napló szerint.
- SNI-s gyermek fejlesztését utazó gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, vagy megfelelő szakképesítéssel rendelkező szakember vezeti.

Fejlesztési területek

- írásmozgás-koordináció
- beszédhanghallás
- relációszókincs
- elemi számolási készség
- tapasztalati következtetés
- tapasztalati összefüggés-keresés
- szocialitás

A gyermekek bevonásának módja

- A gyermek fejlesztésbe való bevonása történhet:
- tanköteles korú gyermekek a csoportjukban homogén vagy vegyes csoportban, napi rendszerességgel, a hetirendben meghatározott tevékenység szerint:
 - Játék (szabad játék, irányított játék)
 - Külső világ tevékeny megismerése
 - Külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal
 - Ének, zene, népi játék, tánc
 - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
 - Mindennapos Mozgás
 - Verselés, mesélés
 - Munka jellegű tevékenységek

Kiemelt feladatunk:

- a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevétele,
- a játék elsődlegességének biztosítása.
- mindennapi mozgás lehetőségét biztosítása, (megvalósulhat mozgásos játékokkal, körjátékokkal, játékos néptáncsal, sétával)

Nyomon követés és dokumentáció

A napi 45 perces fejlesztő foglalkozások nyomon követése:

Fejlesztési napló SNI és BTMN gyermekek esetén

- A fejlesztő pedagógus, utazó gyógypedagógus minden egyes alkalomról rögzíti:
 - a foglalkozás időpontját,
 - részt vevő gyermek(ek) nevét,
 - alkalmazott módszereket, eszközöket,
 - rövid szakmai értékelést (előrehaladás, nehézségek),
 - javaslatokat a további fejlesztésre.

Egyéni fejlesztési terv, valamennyi tanköteles gyermek esetén (EFT)

- Félévente frissítendő, gyermekenkénti terv, amely meghatározza:
 - a fejlesztési célokat,
 - az elérendő kompetenciákat,
 - az alkalmazott módszereket és értékelési szempontokat.

Igazgatói ellenőrzés

- Félévente legalább egy alkalommal dokumentált belső ellenőrzést végez az igazgató / helyettes /telephely óvoda kijelölt képviselője.
- Az ellenőrzés szempontjai:
 - a foglalkozások tényleges megvalósulása,
 - a dokumentáció teljessége,
- a fejlesztési tervek és a gyakorlati megvalósítás összhangja

VII. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Az óvodás gyermek a környezetéhez való alkalmazkodási folyamatban tevékenykedik, játszik, mozog, munkát végez, énekel-zenél, mesére, versre figyel és mesét játszik, rajzol, fest, gyurmázik,

magot ültet, közben felfedezi a világ kisebb-nagyobb összefüggéseit, benyomásokat, tapasztalatokat gyűjt, s ezeket a sajátos egyéni módján újraalkotja. Mindezt nem szándékosan, tudatos céllal teszi, holott tele van érdeklődéssel, kíváncsisággal, érzelmekkel, amelyek mindig szituációkhoz, azaz élethelyzetekhez kötődnek.

A gyermek tevékenységének motivációi

- a gyermek megismerési vágya, kíváncsisága,
- az átélt élmények hatása,
- a gyermek természetes aktivitása,
- az ingergazdag nevelői környezet.

A helyi óvodai nevelési programban a gyermeki tevékenységek azt a célt szolgálják, hogy általuk a gyerekek harmóniában éljenek környezetükkel. A gyermek a környezetével összefüggő események szabályos ismétlődésével, a napszakok, az évszakok változásával egyeztetni saját biológiai ritmusát. Átéli az illeszkedéshez szükséges, érzékelhető, mozgásos, zenei, logikai, esztétikai változásokat, a természet születési-elmúlási folyamatait. Később újraalkotja a tevékenységek sokféle formáiban és szintjein. Az óvodai élet tevékenységformái közötti harmonikus arányok kialakításával segítik hozzá a gyereket a külső világ tevékeny megismeréséhez.

Mindezen tevékenységi formák közül kiemelkedik a játék, mint fő tevékenységi forma. Dominanciája az óvodai élet egészére érvényes. Sok esetben tartalmazza a többi tevékenység részfunkcióit is.

A vers, a mese, az ének, a rajzolás, a mozgás, az óvodai munka és az óvodai tanulás mind magukban hordják a játék lényegi vonásait, az önkéntességet, a vágyteljesülést, a tevékenység örömet.

A gyermek természetes nevelését az élethelyzetekben kapcsolódó adekvát tevékenység komplex hatásaival érjük el.

Tevékenységszervezés

- Játék
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, népi játék, tánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mindennapos mozgás
- Külső világ tevékeny megismerése
- Munka jellegű tevékenységek

VII.1. JÁTÉK

„... A kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek mindennap visszatérő módon hosszantartó és lehetőleg zavartalanul kell kielégülnie.” (ONAP) Az óvodában a gyermek alapvető tevékenysége a játék.

Kiemelt feladatként kezeljük: a játékba integrált nevelést-fejlesztést.

„Minden egészséges kisgyermek, amikor csak teheti játszik.” (B. Méhes Vera). Játsszik a szobában, az udvaron, a kertben, a réten, az erdőben. Játsszik a testével, a hangjával, a környezet tárgyaival, anyagaival, jelenségeivel, a birtokában lévő szavakkal. Játsszik szüleivel, testvéreivel, felnőttekkel, társakkal, valóságos vagy képzeletbeli síkon. Mindezt szabadon teszi a maga választotta témában és módon. Az óvodapedagógusnak előtérbe kell helyezni a szabadjáték érvényesülését s tudatos jelenlétével biztosítani az elmélyült játékot, igény szerint együtt játszással, megmutató, támogató, serkentő magatartással éri el. Ez kiemelten fontos s hangsúlyos a halmozottan hátrányos gyermekek nevelésében.

A gyermeket belső feszültség készteti játékra, amely a belső érésből és a szociális környezet ingereiből táplálkozik. Játék során csökken a gyermek feszültsége, és ez örömforrássá válik. A gyermek minden játékban örömet keres. Játékát komolyan veszi, cselekszik, érez, gondolkodik egy időben. Anyagot, tárgyat, eszközt alaposan megvizsgál, valamivé alakít. Szabadon alkot, szerepeket kelt életre minden lehetséges és lehetetlen eszközzel.

A gyermek játékában önmagát adja, önmagát fejezi ki. Azt, amit magában hordoz, tud, érez, amit környezetéből magába szív.

A gyermek játékában ismerhető meg legjobban és a játék segítségével ismerheti meg a világot. A gyermek fejlődésével párhuzamosan a gazdagodó játékformák hatásai összerendeződnek (gyakorló, konstrukció, szerep, szabály) és a társas együttlét különböző szintjein, mint alapvető alkalmazkodási készségek, megismerési funkciók jelennek meg, jelezve a gyermek fejlődését.

„A játéktevékenység – a gyermek és környezete közötti adekvát együttműködés, a szociális és az értelmi funkciók fejlesztése a gyermek személyiségfejlődésének szintézise.” (Dr. Pereszlényi Éva)

A tevékenység célja, hogy a játék az óvodai élet egészét szője át. A játékban a különböző személyiségjegyek, az érzelmi-akaratú élet tulajdonságai, a társas kapcsolatok, az értelmi képességek komplex módon fejlődnek a megfelelő feltételek biztosítása eredményeként.

Feladat: az óvodába kerülő gyermekek már rendelkeznek bizonyos típusú és tartalmú játék tevékenységgel. Az előzőekben megfogalmazott óvodai környezeti és érzelmi kapcsolat alapot ad arra, hogy megindulhasson a felnőttekkel együttesen végzett sokféle, elsősorban játék- és játékos tevékenység. Mivel a játék a kisgyermek legfontosabb és legfejleszthetőbb tevékenysége, a feltételek biztosítása és személyes jelenléte (spontán vagy tudatos „irányítása”) valamennyi játékfajtánál teremben és szabadban állandó és folyamatos kötelessége az óvónőnek. A játék fajtáinak alkalmazása korcsoportra nem bontható, mert a gyermek érzelmi állapota, feszültségi foka, fejlődési szintje határozza meg játékának tartalmát.

Feladatunk pedagógiai és pszichológiai ismereteink alapján fejleszteni és segíteni a gyermekeket a különböző játékfajták tanulásában és gyakorlásában.

Az óvodapedagógus feladata a játék támogatásában

Az óvodapedagógus aktív és tudatos jelenlétével segíti a gyermekek játéktevékenységét, mely a fejlődésük legfontosabb eszköze. Főbb feladatai a következők:

- **Léghőteremtés:** Nyugodt, barátságos és egymásra figyelő légkört alakít ki, amely inspirálja a gyermekeket a meghitt és elmélyült játékokra.
- **A játék támogatása:** Tudatos jelenlétével segíti a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását. Szükség esetén, a gyermekek igénye szerint együtt játszik velük, indirekt módon ösztönözve a játék további kibontakozását.

- **Időkeret biztosítása:** Rugalmas és folyamatos napirendet biztosít, amely elegendő időt ad a szabad játékra.
- **Élménygazdag környezet:** Változatos és gazdag élményekkel, valamint speciális programokkal (pl. kirándulás) segíti a gyermekeket, hogy új tapasztalatokat szerezzenek, amelyeket beépíthetnek játékaikba.
- **Tárgyi feltételek megteremtése:** Kuckókat és tematikus sarkokat alakít ki, melyek variálhatók és mobilak. A játékfeltételeket jól megválasztott, jó minőségű és elegendő mennyiségű játékszerrel biztosítja, elősegítve ezzel az elmélyült játékot.
- **A játék fejlesztése:** A gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve gazdagítja a játékfajta tartalmát és minőségét. Kiemelt figyelmet fordít a beszédfejlesztésre, a játékot segítő, változatos módszereket alkalmazva.

A játék fajtái

Gyakorlójáték (nagymozgást fejlesztő)

A *beszéd* és *hang* gyakorlásánál eredményesen alkalmazhatók a madárhangok, a természeti jelenségek utánzása, a növényekhez, az állatokhoz, a természethez kapcsolódó ritmikus mondókák, versek bemutatása, gyakorlása. A *mozgást* gyakorló játék a természeti jelenségek, állatok, a természeti környezetben lévő tárgyak mozgásának utánzása. Játékszerek és eszközök rakosgatása, tologatása, különböző anyagokkal való játék, miközben megismeri az anyagok tulajdonságait.

Szerepjáték

A gyermekek és felnőttek szerepét, tevékenységét, viselkedését sajátos módon utánozzák a játékokban. Fontos szerepet játszanak az élmények a gyerekek játékában. A játékhelyzetekben lehetőség nyílik arra, hogy megismerjék, felfedezzék a gyerekek a körülöttük lévő világot, formálódnak az egyéni és társas viselkedési szabályok, szokások, a szabad önkifejezés, kreativitás, pozitív érzelmek. Olyan tulajdonságok fejlődnek a gyerekekben a szerepjátékban, amelyek később nagy jelentőséggel bírnak az életre való felkészítés folyamatában, pl.: közösségbe beilleszkedés, együtt játszás, önállóság, a másik játékának tiszteletben tartása, kezdeményezőkézség, alá-, fölérendeltségi viszony önkéntes kialakulása egy-egy játéksituációban. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, eszközöket az óvónő biztosítja.

Figyelembe vesszük a szerepjáték sajátosságait:

- A gyermekek részvételének szabadságát a játékban.
- A játékon belüli improvizációs lehetőségek biztosítását.
- Az alkotó szabadság érvényesülését.
- A résztvevők közötti együttműködés játékos jellegét.
- A játékra jellemző hangulatot.
- S nem utolsó sorban a „mintha” helyzet megteremtését.

A szerepjáték egyaránt alkalmazható önálló módszerként és más módszerekkel kombinálva is, alkalmazható új tapasztalatok, szabályok (viselkedés és magatartás) tudatosítására és elmélyítésére, elemi ismeretek rendszerezésére és ellenőrzésére.

Barkácsolás

Az együtt gyűjtött termések, papír, textil, fa és egyéb anyagok felhasználásával készítenek a gyerekek „valamit”, melyet játékuk gazdagításához használnak. Az építés, alkotás, szerkesztés örömet biztosít. A sokféle formájú, színű anyag, a természetből gyűjtött kincsek megmozgatják a gyermek fantáziáját, kreativitását.

Konstruktív játék

Elemi az építőjáték, társas játék. A barkácsolás-építkezés a gyerekek játéktevékenységéhez kapcsolódik többnyire. Általában kisebb csoportokban végzik e tevékenységet. Gyakorlásuk során gazdagodik térformálásuk, téri képzeletük.

Szabályjátékok

Melyekben egyre inkább a gyerekek által felállított szabályok kerülnek előtérbe, miközben ismereteket szereznek, azokat begyakorolják, képességeik fejlődnek. Idetartoznak a mozgásos versenyjátékok, az értelemfejlesztő szabályjátékok, melyek már bizonyos fokú ismeretet feltételeznek a gyermekek részéről. Játék közben valamilyen összefüggést keresnek, azonosítást, megkülönböztetést végeznek, miközben fejlődik figyelmük, emlékezetük, gondolkodásuk.

A játék feltételei

A játék feltételeiről a családnak és az óvodának egyaránt gondoskodnia kell. Fontosnak tartjuk, hogy a szülők elismerjék a játék elsődlegességét a családon belül is. A játék feltételeinek biztosításakor figyelembe kell venni a gyermek igényeit, ismerni kell mi jellemző a korosztály mozgásfejlettségére, észlelésre, érzelmi, akaratú életére, gondolkodására.

Programunk *a játékot életszükségletként kezeli*, és minden lehetőséget megad ahhoz, hogy ez természetes körülmények között megfelelően érvényesüljön. A játék, a tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületek közvetítése.

Mindezek megvalósulásához elengedhetetlen

- Az óvoda légköre, játéktere, eszközállománya.
- Az óvónők szervező munkája, személyisége egyaránt befolyással vannak a gyermek játékára.
- Az évszakok változásaihoz kapcsolódó természeti élmények, természeti kincsek gazdag kínálata játékokra ösztönöz.
- Minden jelenség, a föld, víz, tűz, a levegő tulajdonságairól szerzett tapasztalatok újraélése hatalmas élmény.
- A természeti játékok élményhatásai izgalmasak, érdekesek, változatos élményt nyújtanak: térélmények, szín-, forma-, íz-, hangélmények, hőérzékelés, erőpróba, stb.
- A gyermeki aktivitás, élelenség képes arra, hogy a környezet élő és élettelen tárgyait megszemélyesítse, használhatóvá, működővé, együttműködővé tegye.
- Ebben az életkorban a természeti lények (különösen az állatok) karakterisztikus viselkedéséhez hasonulva játsszák el a gyerekek átélte érzelmeiket.
- A természet és a hozzá hasonlóan építkező művészet élményköre támogatón hat a játékokra, a gyermek testi-lelki fejlődésére: ritmikus mondókák, énekes játékok, mesék, versek életbölcseiségek formájában.

Ezek ismeretében lehet meghatározni a fejlesztés feladatait, tartalmát, melyek az objektív feltételek biztosításával valósíthatók meg.

Ezek a következők:

- nyugodt légkör,

- idő,
- megfelelő hely,
- eszköz.

Nyugodt légkör

Az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos az együttélés alapvető szabályainak kialakítása. A megfelelő, nem túl sok szabály betartása nem jelent gondot a gyermeknek, sőt inkább fokozza biztonságérzetét, segíti őt az eligazodásban. Fontos azért is, mert be tudja mérni saját és társai tevékenységének határait. (Ez is segíti a szocializációs folyamatot.) A túl sok szabály a gyermekben zűrzavart, feszültséget, esetleg agressziót okoz.

Az idő

Mivel a játék a gyermek alapvető tevékenysége, ezért természetes, hogy a napirendben erre kell a legtöbb időt biztosítani. Fontos, hogy nyugodtan, elmélyülten játszhasson. Legyen ideje elképzeléseit megvalósítani a nap folyamán. A délelőtti és délutáni – a csoportszobai és udvari játéknak azonos értékűnek kell lenni, mert minél több tartalmas játékot játszik a gyermek, annál nagyobb lehetőség van fejlődésének elősegítésére.

A hely

A megfelelő hely biztosítása a csoportszobában és az udvaron egyaránt fontos. Legyen hely mindkét helyszínen:

- a nagyobb mozgást igénylő játékokhoz (autókkal, labdával, dalos-szabály- és versenyjátékokhoz),
- építéshez, konstruáláshoz (szőnyeg, asztal, betonozott felület),
- szerepjátékhoz, kicsiknek az elhúzódáshoz (kuckók, fodrász, boltos, orvos, család játékokhoz),
- az udvari játék helyeit bővíthetjük – pancsolóval, dombbal, babaházzal, sövényekkel, homokozókkal).

Eszközök

A tudatos játéktervezésnek, irányításnak fontos eleme a játékeszközök kiválasztása, biztosítása, mivel az, hogy a gyermek mikor és mivel játszik, meghatározza, hogy milyen eszközökkel találkozhat.

A természet élő és élettelen anyagait a gyermek játékeszközként használja: fa, ág, kavics, levél, termés, bokor, csigaház stb. Játsszik a környezetében lévő tárgyakkal: szék, asztal, építőjátékok, fa, bokor, kötél, mászóka stb.

A természet kincseiből a gyerek játékeszközöket készít: dióbölcső, csutkababa, társasjátékok stb. Fontos, hogy a játékszerek motiválják a gyereket játékra, kedvet csináljanak különböző szituációs játékokhoz, szellemi erőpróbákhoz (kártya, dominó, labirintus stb.).

Fejlessze kreativitását, fantáziáját, finommozgását, a szerkesztőkészségét, térbeli tájékozódását és más, fontos pszichikus funkciót. A játékszerek ösztönözzék a gyereket a sokféle felhasználásra, új ötlet megvalósítására, ehhez szükségesek: félkész anyagok, tárgyak, termékek, textíliák, színházi leplek, kiegészítők, barkácsolási eszközök stb.

A játék eszközei a gyerek tulajdonát képezik. Szabad használatukról a hely, idő és a megállapított szabályok szerint saját maguk dönthetnek.

Az óvodapedagógusok szervező munkája

- A gyermek életének megszervezésében a játék kiemelt szerepet kapjon.
- Biztosítsa a megfelelő helyet, időt, eszközt, játékra inspiráló pozitív élményeket, hisz a játék a kisgyermekkor tanulás igazi színtere.
- Az óvodapedagógusok ismerjék fel a játék szerepét és egyeduralmát a pszichikus funkciók fejlődésében. Korrekciós és kompenzációs céllal a tapasztalt hátrányok leküzdésére a problémáknak megfelelő játékot iktassanak be.
- Az óvodapedagógusok ismerjenek meg minél több olyan játékot és technikát, amely a gyermek és környezete közötti kommunikációban jól használható.
- Ezek a játékok megtanítják a gyereket érzékenyen észlelni, ráérezni a természet ritmusára, meglátni a szépet, az értéket és védeni azokat.
- Az óvodapedagógus a gyermek megismerését, jellemzését a játék segítségével végezze, az így kapott sokrétű információt kellő empátiával és tapintattal elemezze.
- A gyerekek mindig azt játsszák, amihez ott és akkor kedvük van. Az együttes játék örömét az óvónő fokozhatja egy mozdulattal, ötlettel, dallal, verssel, szabállyal, tárggyal, amit a gyermekek, ha lehetőséget látnak benne, felfognak.
- Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játék tevékenységre, jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is. A játék folyamatában az

óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását.

- Játsszanak a gyerekekkel együtt szabály, kör-, futó-, fogó- nyelvi játékokat.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek képesek egyazon játéktémában együttesen részt venni.
- Élményeik alapján játékhelyzeteket tudnak létrehozni.
- Hajlandók elfogadni játszótársaik elgondolását, és alkalmazkodni a játék szabályaihoz.
- Képesek önállóan megtervezni, megszervezni a játékot, elosztani a szerepeket, megválasztani vagy elkészíteni a játékhoz szükséges eszközöket.
- Szabályjátékokat kezdeményeznek, melynek szabályait pontosan betartják, betartatják.
- Egyéni fejlettségüktől függően tudnak egyéni ötletek alapján egyre bonyolultabb építményeket, alkotásokat létrehozni.
- A különböző anyagokat, eszközöket kombináltan alkalmazzák. Biztosan használják a barkácsoláshoz szükséges eszközöket.
- Társas viselkedésükben a játék folyamán használják a metakommunikációt.

VII. 2. VERSELÉS, MESÉLÉS

„Ahány szóra vágyó gyermek, a jövőnek megannyi lámpása a meglódult időben.”

(Sütő András)

A vers és mese a gyerekekkel való különös és játékos beszédkapcsolat egyik nagy lehetősége, a kisgyerek szellemi szükségleteinek kielégítése, beszéd – tanulás – tanítás, szórakoztatás, kellemes időtöltés, együttes élmény.

A magyar népköltészet, játékos mondókák erős alapot kínálnak a mindennapi mondókázásra, verseléshez. A magyar népmesék -bábozás vagy képi formában-, a dramatizálás eszközeivel feltárja a gyermek előtt az ember érzelmi világát és a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. Erős hangsúlyt kap a mese, vers szerepe a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermek nevelésében, és a TV-n, számítógépen nevelkedő generáció számára.

A mese a legalapvetőbb élményforrás a gyermek számára, jelenléte nélkülözhetetlen az egészséges személyiségfejlődéshez. A mesehallgatás az óvodai élet mindennapjait kitöltő és megszépítő tevékenység, az együvé tartozás eszköze.

Helye és ideje van mindig, ahányszor a nap folyamán lehetőség és igény van rá.

A mese a gyermek „életét csak akkor gazdagítja, ha mozgásba hozza képzeletét, ha fejleszti intellektusát, ha eligazítja érzelmeiben, ha megbékíti félelmeivel és vágyaival, ha elismeri nehézségeit és ugyanakkor megoldásokat is javasol kínzó problémáira ... egyszerre reagál személyiségének minden megnyilvánulására.”

(Brunó Bettelheim)

Míg a verset, mondókát mondogatni, addig a mesét, hallgatni jó. A mese személyes közegben a felnőtt szájából hangzik és a gyerekről a gyerekeknek szól. A mese „egy marék varázslat”. A mesék látszólag nem a modern társadalom speciális életkörülményeiről szólnak, de segítséget nyújtanak a belső problémák megértéséhez és megoldásához. Azt a környezetet, amiben a gyerek él, jobban meg tudja érteni, abban jobban el tud igazodni, ha ezt belső erőforrásai számára lehetővé teszik. A népmese mindig a gyermek valóságos lelki és érzelmi vonalán fejt ki hatását.

Célunk, az irodalmi élmények nyújtásával az irodalmi érdeklődés felkeltése, a gyermekek szemléletmódjának, világképének alakítása, erkölcsi-etikai ismereteik alapozása, szókincsük gyarapítása.

Feladatunk, az életkornak megfelelő változatos irodalmi mű segítségével az emberi kapcsolatok megismertetése, a gyermekek önismeretének elmélyítése, a világ megismerésének segítése.

Az óvodapedagógus feladata

Teremtsen biztonságos, meghitt, barátságos, egymást elfogadó és megbecsülő légkört. Naponta szervezzen Beszélgető kört, - amelynek lényege a kötetlen gondolatok cseréje legyen.

Tolerálja a különbözőséget, találja meg minden gyermekhez az utat, hiszen más odafigyelést kíván a visszahúzódó, vagy álladoan szerepelni vágyó gyermek. A gyermekekkel közösen fogalmazzon meg korlátokat, szabályokat, betartására irányuló hagyományokat építsen ki, amelyek erősítik a közösséget, segítik az elfogadó magatartás fejlődését.

Beszélje meg a gyermekekkel a napi, a heti feladatokat, munkakártyákat, egyéni vállalásokat.

A feldolgozás tartalma, lehetősége

Az éves anyag összeállítása során az évszakok és aktuális tematika köré csoportosítjuk a kiválasztott meséket, verseket. A feldolgozás sorrendjét terjedelem, a motívumgazdagság, az

epizódok összetettsége, a szerkezeti bonyolultság foka adja meg, alkalmazkodva az évszakhoz, jeles napokhoz. A verseknél a hangulat, a terjedelem, a hozzá tartozó játék, a ritmus változatossága szerint állítjuk össze a sort. A mese, vers, népi mondóka, monda, elbeszélés által kiváltott élmények hozzájárulnak a derűs, vidám, nyugodt hangulat megéléséhez. E műfajok által közvetített tartalmak hordozzák a gyermekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodó humort, életörömet, furfangot, játékot. A ritmus, dallam, az ismétlés, a játékos mondatok, nyelvi örömök forrását jelentik a gyermekek számára.

Alkalmat adunk a gyermekeknek, hogy kitalált történeteiket elmondják, vagy a már ismerteket másfajta cselekményszövésrel fejezzék be. Barkácsolási lehetőséget biztosítunk az élmények feldolgozására, elősegítjük, hogy megfelelő eszközökkel eljátsszák a nekik tetsző meséket. A mese hatását, a gyerekek viselkedéséből, játékából, a mesei képzeteket visszaidéző beszéd és mozdulattöredékekből, az ismétlés vágyából mérhetjük le, csak figyelniük kell a gyerekek megnyilvánulásait.

Minden óvónő a gyermekcsoport szokásainak, a pillanatnyi helyzetnek az ismeretében dönti el, hogy minden gyermeknek csendben vagy néhány gyereknek játék mellett kívánja elmondani a kiválasztott anyagot. A mese általában külső nyugalmat, csendet – míg a vers inkább mozgást igényel. Ezt a különbséget megéreztetjük a gyerekekkel és bevonjuk őket a feltételek megteremtésébe.

Minden csoportban mesére hívogató, sajátos formaságok alakultak ki. Van, ahol mesepárna, meseszőnyeg várja gyerekeket, van, ahol jellel ellátott mozdonyosor vagy mesemondó kuckó körülkerítésével teremtik meg a meghitt mesélésre alkalmas helyet. Olyan megoldásokat alkalmazunk, amelyek az együttlét intimitását hangsúlyozzák. Természetesen a játékos verseket nem előzi meg „szertartásos” készülődés, azt a játék hullámai viszik.

A verseket a magyar népi-, mű gyermekköltészetből válogatjuk, azzal a céllal, hogy segítse a gyerekeket a fejlődésben, a testi és szellemi épülésben. A gyerekek ehhez játékra van szüksége, és a mondókák, a gyermekversek csalogatják, biztatják erre a maguk természetes módján – tenyércirógatók, lovagoltatók, altatók, ébresztők, rajzoltatók stb. Ezekre a felnőtt és a gyermek meghitt bensőséges kapcsolata jellemző. Tele vannak gyöngédséggel, becézéssel, biztatással, vidámsággal, jutalomígérettekkel.

A játékban mesei öltözékek, jelmezek állnak a gyermekek rendelkezésére, melyek dramatizálás kellékei (korona, palást, kalap, fátyol, mellény stb.). A gyermekek kedvük szerint beöltözhetnek, mesei szereplőket, meserészleteket játszanak el. Ugyanígy rendelkezésükre áll a bábkészlet, melyek közkedveltek és szívesen elevenítenek meg velük kitalált történeteket, ismert meséket, azok elemeit.

A szülőkkal való együttes nevelés elvét úgy próbáljuk megvalósítani, hogy a csoport kedvenc meséskönyvét, közkedvelt műveket ajánlunk a szülőknek, valamint könyvet kölcsönzünk és alkalmanként könyvvásárt is tartunk.

A **3 évesek** az egyszerű mondókákat, meséket, nyúlfarknyi rögtönzött történeteket halmozó, láncmeséket, az állatok beszédének dramatizálását, egyszerű állatmeséket szeretik hallgatni, amelyekben ismétlések, alliteráló kifejezések vannak. Igénylik a testközelséget teremtő simogatókat, lovagoltatókat, hőcögtetőket. Ezek ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre.

A **4-5 évesek** saját magukról szóló történeteket, állatmeséket, az egyszerűbb szerkezetű tündérmeséket, rövidebb ismétlésekkel, refrénnel tagolt verses meséket élvezik.

Az **5-7 évesek** történetei már a tágabb környezetről szólnak. Az erdei állatok élete, az utca, a család, a gyerekek világa a téma. A bonyodalmasabb tréfás állatmesék, a tündérmesék, néhány kiváló író meséje, elbeszélése is feldolgozásra kerül. A humoros mesékben főként a helyzetkomikum, a nyelvi humor hat a gyerekekre. A cselekmény és a nyelv, a varázslat, a csoda az, ami tetszést arat.

Mindhárom korcsoportban választunk néhány olyan verset, amelyet szeretnénk megtanítani és olyanokat, amelyeket csak meghallgatásra szánunk. A mondókák, játszóversek nagyobb számban fordulnak elő, hisz ezek megtanulása belülről fakadó természetes cél a gyerekek számára. Óvodásaink kedvelik a népi mondókákat, mert ebben elválaszthatatlanul együtt van az ének, mozgásos játék és a vers.

Mindenre találunk mondókát a magyar népköltészetben és a gyermekköltészetben, amire szükségünk van a gyerekekkel való együttlét során.

A gyermekeknek megfelelő népmesék, néphagyományokat felelevenítő mondókák, magyarság történelmét feldolgozó mondák, mesék, klasszikus-, és kortárs művekkel ismertetik meg a gyermekeket. A gyermekköltészet, és a népköltés egyaránt arra törekszik, hogy mondanivalóját érzékletes, hangulatos képekkel varázsolja elénk. Ilyenek:

- a természeti lények élete: csigacsalogatók, katicaröptetők, fecskehívogatók,
- a természet változásai: tavaszköszöntők, időbeli tájékozódások,
- a természeti jelenségekhez kapcsolódó: esőhívogatók, napcsalogatók,
- a gyermek lelkiállapotát befolyásolók: cirógatók, aktivizálók, pihentetők, neveltetők,
- játékhoz kapcsolódók: menekülés, várakozás, kérés, kitalálás, keresés,
- cselekvésre biztatók: táncoltatók, ugráltatók,
- kiszámoló, halandzsák: varázsszövegek, amelyek mágikus hatásúak,
- népszokások: Márton napi lámpás felvonulás, Kiszebáb égetés
- köszöntők: évfordulókra, napfordulókra.

„Ilyen értelemben a mese és a vers része az egész óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek.” (Zilahy Józsefné)

Ebben az életkorban a ritmus és a mese igénylése éppolyan természetes megnyilvánulás, mint a játékkedv. Az anyanyelv jelrendszerét a gyermek tevékenységek, társas érintkezések során utánzással sajátítja el. A vers és a mese hallgatása, mondása kisgyermekkorban a játékkal egyenrangú igény és az anyanyelvi nevelés mással nem pótolható lehetősége. A mese, a vers, a mondóka az óvodai évek során végig a szóbeliséget képviseli, a mindennapi beszédétől eltérő, más hangzású, más hangulatú emberi megnyilvánulás.

Az óvodapedagógus szervező munkája

- Óvodai életünk példája során éreztessük meg a szülőkkel is az élő mese varázsát. A Tv, a videó ne szorítsa ki a gyerekek életéből a személyének szóló érzelmi biztonságot adó és értelmi fejlődését segítő mesélést, verselést, mondókás játékokat.
- Az óvodapedagógusok a szülőkkel együtt örüljenek a gyerekek önálló próbálkozásainak, a meséinek, nyelvi önkifejezési formáinak és bátorítsák erre a gyerekeket.

- A mese és verskészlet minden óvodapedagógus tarsolyában ott van. Az értékek kiválasztásában elsősorban a magyar népköltészet az irányadó, másrészt a gyermekirodalom remekművei. Szükséges az óvodai könyvkészletünk ilyen céllal történő bővítése.
- Az óvodapedagógus példamutatással, a könyv szeretetére, helyes használatára, megbecsülésre nevelhet.
- A mondókák, a versek nagyobb részt a gyerekekről és a természetről, vagy éppen kettőjük viszonyáról szólnak. Hangozzanak el ott, és akkor, amikor erre szükség van.
- A mesék akkor mozgatják meg a gyerek képzeletét, ha azzal tovább is foglalkoznak. Érzékeny figyelője és segítője ennek a folyamatnak az óvodapedagógus. A pszichikai törvényszerűségek ismeretében támogassa a gyerek szimbolikus játékait, aki az anyanyelv szépségét ízlelgetve, újra átéli, újra megjeleníti érzéseit játékában, rajzaiban.
- Szervezzon az óvodapedagógus a nem verbális kommunikáció gyakorlására, a gyermekek számára érdekes, érzelmileg motivált játékokat (tekintet, mimika, testtartás, térköz, külső megjelenés, gesztus stb.).
- Az óvodapedagógus feladata a jó mesei környezet megteremtése, ahol éppúgy helyük van a könyveknek, báboknak, mint olyan anyagoknak, eszközöknek, amelyek indítékot adnak átváltozásokra vagy arra, hogy maguk készítsék el a szükséges kellékeket, ahogyan azt megálmodták.
- Az óvodába különböző nyelvi szinten lévő gyerekek kerülnek be. A beszédhibákat és a beszédzavarokat felismerve, segíteni kell a gyerekeket és a szülőket, s együtt kell működniük a megfelelő szakemberekkel (logopédus).

A fejlődés várható eredményei

- A gyermekek várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Szívesen mesélnek, dramatizálnak, báboznak a kisebbeknek, és önmaguk szórakoztatására.
- A népmesék szófordulatai, a versek gyönyörű jelzői megjelennek a gyerekek önálló meséiben.
- Tudnak mesét befejezni, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.
- A mesével kapcsolatos érzelmeiket rajzban is ki tudják fejezni.
- Vigyáznak a könyvekre.

VII. 3. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC

„A felnőtt minta utánzásával az éneklés-zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.” (ONAP)

A magyar zenei nyelvet csakis a magyar népi gyermekdalokon, népdalokon keresztül lehet elsajátítani, hiszen ezek „élőben” tartalmazzák mindazt, amit a gyermek ebben a korban igényel, a ritmust, a játékot, a közös éneklés örömét. Kodály szerint a nyelv és a zene a legfontosabb elemei ennek a folyamatnak. Falvay Károly a mozgást is hozzákapcsolta, mint harmadik elemet, mivel mind a nyelvhez, mind a zenéhez mozgáselőzmény tartozik. Beigazolódott az is, hogy az egyensúlyérzék és a ritmusérzék összefügg egymással és ennek kifejlődése döntően az óvodáskorra tehető.

A gyermekek érzelmeinek, cselekvéseinek, gondolatainak egységét jeleníti meg az énekes játék, az óvodában, mely végig kíséri a gyerekeket az egyszerűbb játéktól a szereplési alkalmakig. A mondókához hasonlóan az énekes játékok is élethelyzetekhez, eseményekhez, gyermeki tevékenységekhez kapcsolódnak és természeti élményekből erednek.

Gyermekeink életében a természet sokféle zenei élményt kínál, a madarak éneke, a rovarok zümmögése, a fák lombjának susogása, a levelek zörgése, a megfagyott hó ropogása, a szél zúgása stb. Fülelve környezetünk hangjaira megtanul a gyerek érzékenyen észlelni, felfedezni a hangok gazdag világát, szépségét. Maga is képes lesz arra, hogy egyszerű hangokat létrehozzon: a fűszál, a levél, a gallyak, a kavicsok, a termések hangszerekké válnak a gyermek kezében fújással, ütögetéssel.

A természetben sokat játszó gyermek egész lényét mozgósítja: énekel a katicának, a napnak, kavicsokat ütöget, diót csörget, hintázik, lépeget, közben mondókákat mondogat.

Az Alapprogram szerint a gyerek zenei tapasztalatokat csak aktív részvétellel szerezhet, a gyerek teste pedig, a legegyszerűbb eszköz a zenei kifejezésre. A játékos utánozó mozgásformákkal, járással, tapssal-, a mondókák, dalok egyenletes lüktetését, motívumhangsúlyát, ritmusát érzékeltetik a gyerekek. Képesse válnak egyéni zenei élmények hatására szabadon variálni mozgást, szöveget, ritmust és dallamot.

Cél: az ének és zene iránti érdeklődés felkeltése, a befogadásra, gyakorlásra való képesség megalapozása. A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus mozgásának fejlesztése.

Feladat: a készségek fejlesztése, a mozgás –, hang –, szöveg összekapcsolásával. Óvónői mintaadással, sok zenei élménynyújtással ösztönzi a gyermekeket az éneklésre.

A zenei hallás, ritmus és formaérzék fejlesztése, a beszédhanggal való játékok, a környezet hangjainak megismerése és felismerése. Játékos képességfejlesztés, mondókák, gyermekjátékok, táncok, dalok és népdalok megismertetése.

Az óvodapedagógus feladata a zenei nevelésben

Az óvodapedagógus feladata, hogy a zenei tevékenységeken keresztül fejlessze a gyermekek érzelmi és esztétikai érzékét, valamint támogassa a harmonikus fejlődésüket.

- **Érdeklődés felkeltése:** Az éneklés, tánc, zenélés, ölbeli játékok és a környezet hangjainak megfigyelése által fejleszti a gyermekek zenei érdeklődését és érzékenységét.
- **Integrált nevelés:** A mondókák, dalok és a zenehallgatás anyagát a projektekhez igazodva választja ki. A pedagógus példája nyomán a zene a gyermekek mindennapi tevékenységének természetes részévé válik.
- **Kreativitás és önkifejezés:** Különböző forrásokból gyűjtött zenei összeállításokkal motiválja a gyermekeket a szabad mozgásra és a zenei önkifejezésre. A hangszerkészítéshez a szülőkkel közösen gyűjtött alapanyagokból együtt készítenek hangszereket.
- **Képességfejlesztés:** Célrányosan fejleszti a gyermekek anyanyelvi képességeit, ritmusérzékét, hallását és mozgását énekes, táncos és játékos foglalkozásokon keresztül. Énekes előadással és hangszerjátékkal kelti fel a zenehallgatás iránti vágyat.
- **Hagyományok megőrzése:** Az óvodapedagógus bemutatja a néphagyományokat, kiemelten a hajdúság jeles napjaihoz és ünnepi alkalmaihoz fűződő népszokásokat. A népdalok, gyermekdalok, gyermektáncok és népi játékok segítségével megismerteti a gyermekeket a hagyományokkal, ezzel is segítve azok továbbélését.
- **Kultúrák közötti nyitottság:** A pedagógus feladata, hogy bemutassa más népek zenei kultúráját. Különös figyelmet fordít azokra a gyermekekre, akik eltérő kulturális háttérrel rendelkeznek – beleértve a hazájukat elhagyni kényszerült családok gyermekeit is. Ezzel lehetőséget teremt arra, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját és zenéjét, ezáltal szélesítve látókörüket és erősítve az empátiát. A kortárs művészetek felfedezése értékes tanulási élményt nyújt.

A fejlesztés tartalma

A korosztályoknak megfelelően: Dalanyagból, mondókákból, zenehallgatási anyagból, a magasmély hangok megkülönböztetéséből, dallam-ritmus visszaéneklésből, halk-hangos fogalompár megértéséből, egyenletes lüktetés – dallammotívumokból, ritmusmotívumokból áll.

Az óvónők számára kiváló ének-zenei gyűjtemények állnak rendelkezésre, amelyek nagy része Kodály Zoltán útmutatásai alapján készültek, Forrai Katalin összeállításában. Az ének-zenei élmények a gyermek életében sokféle spontán és szervezett formában vannak jelen.

A fejlesztendő zenei képességek köre

A zenei nevelés során a gyermekek fejlődése több területen valósul meg, a következő képességek fejlesztése kiemelt fontosságú:

Fejlesztendő képesség	Fejlesztés tartalma és módszerei
Hallásfejlesztés	A helyes légzéstechnika megalapozása. Tiszta, egyöntetű éneklési készség kialakítása. Dallamfelismerés és zenei memória fejlesztése. Belső hallás fejlesztése a dallambújtatás révén. A zenei hangok magas-mély, halk-hangos relációinak megkülönböztetése. A motívumok visszhangzása , ismétlése.
Ritmusérzék fejlesztése	Az egyenletes lüktetés érzékelése és megtartása. Ritmusérzék és a ritmus megjelenítése (pl. ritmushangszerekkel). A tempótartás gyakorlása. A tempókülönbségek (gyors-lassú) megismerése.
Zenei mozgás és alkotóképesség	Esztétikus, egyöntetű mozgás és játékmozdulatok kialakítása. A néptánc egyszerű elemeinek megismerése. A zenei formaérzék fejlesztése. A szabad improvizáció és a zenei alkotókedv ösztönzése.
Összehangolt mozgáskészség	Változatos térformák használata mozgás során.

Fejlesztendő képesség	Fejlesztés tartalma és módszerei
	Esztétikus mozdulatok elsajátítása énekes, táncos és játékos formában. A közösségi mozgás és az alkalmazkodás fejlesztése a játékos táncmozdulatok által.

Hallásfejlesztés

Elsődleges területe az éneklési készség fejlesztése. Az éneklési készség fejlesztése óvodánkban a gyermekek utánzási vágyán alapszik. Hallás után tanítjuk a dalokat, dalosjátékokat. A gyakorlásnak, az ismétlésnek kiemelt szerepe van. Az éneklési készség fejlesztésénél fontosnak tartjuk a megfelelő hangterjedelmű dalok választását, a megfelelő hangmagasságban kezdett tiszta óvónői éneket. Ezzel szoros összefüggésben van az éneklési kedv felkeltése és ébrentartása. A megfelelő érzelmi alapozás a kezdőhang átvételét és a bátor, egyéni éneklés felvállalását segíti. A hallásélezés fejlesztését célozza a környezet zörejeinek felismerése, egymás hangjának megismerése, melyből alakítható a magas és mély hangok, valamint a halk-hangos hangok felismerése.

Ritmusérzék-fejlesztés

Fontos, hogy már az óvodában kialakítsuk a ritmus, a löktetés érzékelését és az óvodai évek végére a gyermekekben automatizáljuk azt. A löktetés adja az alapot a további ritmusmotívumok elsajátításának, a tempókülönbségek érzékelésének. A ritmusérzék fejlesztése szorosan a mozgáshoz kapcsolódik, koordinálja azt.

Mozgásfejlesztés

A dalok, dalosjátékok ritmusa, dallama spontán módon is mozgásra ösztönzi a gyermekeket. A zenei tevékenységen belül a szép mozgás kialakítása szerves része a készség-képességfejlesztésnek. Az egyenletes szép járás, a dalosjátékok mozgássorai alapozzák a későbbi tánclépéseket, egyedi formában segítik a mozgás összerendezettségének kialakulását. Fontos kiemelni, hogy a zenéhez kapcsolódó mozgás, a közös játék érzelmi töltése igen erős, a gyermekekhez közelálló élménye semmi mással nem pótolható.

Zenehallgatás

Alapelvünk, hogy az énekes népi játékok mellett a kortárs művészeti alkotásokkal is ismerkedjenek a gyerekek. Minél több élő ének és hangszeres előadást halljanak a gyerekek óvónőiktől, mert a zene mindig közvetlen érzelmeket kelt, ami a gyermekek cselekedeteit befolyásolja. A zene művészi hatásán keresztül az érzelmi nevelés egyik leghatásosabb eszköze, fejleszti az emocionális részvételt, az érzékenységet, a fogékonyságot. Ezért az éneklésre, zenélésre, zenehallgatásra a nap bármely szakaszában találjuk meg a megfelelő alkalmat, és éljünk pozitív nevelő hatásával.

Zenei anyag korcsoportonkénti megoszlása

A táblázat a zenei nevelésben alkalmazott dalanyag és a mozgásfejlesztés témaköreit mutatja be az egyes korcsoportok számára.

	3-4 éves korban	4-5 éves korban	5-6-7 éves korban
Dalok (szolmizációs skála szerint)	s-m: 3-4 dal l-s-m: 3-4 dal m-r-d: 2-3 dal s-m-r-d: 2 dal d-l,-s,: 1 dal Ölbeli játékok és mondókák: 6-8 db	s-m: 2-3 dal l-s-m: 2-3 dal m-r-d: 2-3 dal s-m-r-d: 2-3 dal d-l,-s,: 1-2 dal m-r-d-l,: 1 dal	s-m: 2 dal l-s-m (fá): 2 dal s-m-d (lá): 1-2 dal m-r-d: 1-2 dal s-m-r-d (fá): 2-4 dal l-s-f-m-r-d: 6-8 dal m-s-d-l, (fi): 2 dal m-r-d-l,-s,: 2-3 dal r-d-l,-s,: 2 dal
Mozgás	Álló helyzetben végzett kéz- és lábmozgások. Egyszerű körformák alakítása. Játékos, utánzó mozdulatok végzése.	Kör, csigavonal és hullámvonal formák. Szerepcsere, guggolás, taps. Utánzómozgások és improvizált, egyenletes mozdulatok.	Bonyolultabb játékok (pl. párcsere, hidas, kapus, sorgyarapító). Ugráló és egyszerű tánclépések. Improvizált mozdulatok a ritmus kifejezéséhez.

Az óvodapedagógus szervező munkája

A gyermekek által otthonról hozott, nagyszülőktől hallott – népi, nemzeti kultúrát, hagyományokat közvetítő - mondókák, dalok kapjanak helyet zenei nevelésünkben (kellő mérlegeléssel), ugyanakkor az óvodás dalok, mondókák otthoni meghallgatásában, elsajátításában legyenek a szülők a gyerekek játszótársai.

A megvalósítás formái:

- A zenei élmények a természethez kapcsolódva, a gyermek játékába illeszkedve, munkáját, egyéb tevékenységét kísérve színesítik bábozását, dramatikus játékát.
- A gyermekek szabad zenélése, éneklése, amit alkalmi társulásokkal saját kedvükre és örömeikre szerveznek meg, s mozgással kísérik.
- Ünnepekre készülve az ünnep jellegéhez igazodó dalok megtanítása, vagy zenei anyagok meghallgatása.
- Az óvodapedagógus magatartása igazodjon a különböző formák jellegzetességeihez, juttassa a gyerekeket maradandó zenei élményekhez és az ének-zene megszerettetéséhez.
- A gyermeki kreativitást kibontakoztató ütő- és ritmushangszerek készítése és használata: zenei élmények, hangszerek megismerése.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Az eredményes ének-zenei nevelés megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.
- Szeret a gyermek énekelni, mondókázni, kialakul zenei kreativitása, s egyedül is kezdeményez énekes játékot.
- A bemutatott élőzenét, népdalokat, kortárs művészeti alkotásokat, szemelvényeket, más népek gyermekdalait figyelmesen hallgatja.
- Egyéni képességeihez mérten igyekszik tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni, mondókázni.
- Érzékeli, felismeri, érti a zenei fogalompárokat, azokat képes mozgással, énekléssel alkalmazni.
- Érzékeny a környezet és a természet hangjaira, figyel és megkülönbözteti a hangszínek finom eltéréseit, zörejt és beszédhangon egyaránt.
- Képes belső hallás alapján dalok, mondókák ritmusának hangoztatására.

- Meg tudja különböztetni az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, a különbséget kifejezi cselekvéssel, énekkel, mozgással.
- Vissza tud kapcsolni szöveges ritmusmotívumokat.
- Érzékeli a tempókülönbséget, azt mozgással is be tudja mutatni.
- A tempókülönbséget összekapcsolja más zenei fogalompárokkal.
- Koordinált a mozgása önmagához és a csoporthoz képest is.
- Ismeri az egyszerű játékos, táncos mozgásokat és képes ezt önmagához viszonyítva esztétikusan kivitelezni.
- A ritmusjátékos hangszereket ismeri, képes azokon lüktetést, ritmust, motívum hangsúlyt hangoztatni.
- Szeret és tud mozgásokat utánozni.
- Szeret kitalálni dallamot, mozgást, ritmust, játékot.

VII. 4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

„A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás a kézimunka különböző fajtái, a műalkotásokkal való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiségfejlesztésnek.” Az óvodába kerülő gyermek már rendelkezik bizonyos kézi tapasztalatokkal. Ha volt rá lehetősége téstát gyúrt, homokba, földre pálcával rajzolt, vízzel, földdel sározott, paradicsomos ujjával nyomokat hagyott a tányérján. Próbálkozott anyagokkal, tárgyakkal, a rajzolás eszközeivel. Az óvodába kerülve mindezeket folytatja, kézi tudását újabb anyagokkal, eszközökkel, technikákkal gazdagítja. Folytathatja a "világ modellezését" társas közegben, hozzáértő segítők közreműködésével, mert ebben az életkorban erre van szüksége.

„A gyermek nem akarja másolni a felszínt, nincs rá benső készítetése... Ne akarjuk modern sablonokhoz igazítani életét, cselekvéseit. Tőlünk ő szeretetet vár, parttalant, s azt, hogy mutassák meg neki, miképpen használja az „eszközöket”, hogyan fejlessze képességgé adottságait. Mutassuk meg neki, hogy a ceruza mire való, s a zsírkréta, a toll, az ecset, a festék és az íróka, anyagnak, csuhénak, pálcikának, gesztenyének, diónak, virágnak mi a „beszéde”.

(Molnár V. József)

Cél: Juttassuk el a gyermekeket egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően a képi-plasztikai kifejezőképesség birtokába. Alakítsuk ki bennük az elemi képolvasási, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességet. Alapozzuk meg a vizuális észlelést, emlékezést, képzeletet, a vizuális gondolkodást, az intellektuális látásmódot.

A tevékenység közvetett célja: a szem-kéz koordináció, a finommozgások fejlesztésével olyan képességekhez juttatni gyermekeinket, amelyek alkalmassá teszik az írás elsajátítására is.

Feladat: az építő – ábrázoló – alkotó tevékenység közben alakítjuk a gyermekek téri, formai színeképzetét, a természet színeire való rácsodálkozással, a művészi alkotások nézegetésével. Megismertetjük velük a különböző anyagokat, az ábrázolás és a konstruálás egyszerű munkafogásait, technikáit. Az alkotás szépségével, örömeivel felkeltjük a gyermekekben a vágyat a sokféle, az ábrázoló tevékenység iránt.

Az óvodapedagógus feladata a vizuális nevelésben

Az óvodapedagógus feladata, hogy inspiráló és támogató környezetet teremtsen a gyermekek vizuális és kreatív fejlődéséhez.

- **Inspiráló környezet:** Olyan nyitott, barátságos és meghitt "műhelyt" alakít ki, ahol a gyermekek a nap bármely szakában kedvük szerint, szabadon alkothatnak. Egy befogadó közeg megteremtésével és odafigyeléssel segíti a gyermekeket a vizuális önkifejezésben.
- **Anyagok és eszközök:** Kiemelt figyelmet fordít a jó minőségű anyagok és eszközök biztosítására, amelyek felkeltik a gyermekek alkotókedvét. Ismereteket nyújt az eszközök helyes használatához, és lehetőséget ad a sokféle technikai kifejezési mód kipróbálására, akár munkakártyák segítségével is.
- **Élmények és hagyományok:** Változatos élményeket (pl. kirándulások, séták, kiállítások) biztosít, amelyek gazdagítják a gyermekek belső képeit, és lehetőséget adnak a szabad alkotáshoz. Emellett megismerteti őket a műalkotásokkal, népi mesterfogásokkal és a fenntarthatóságra nevelés jegyében a természetes anyagok és termékek kreatív felhasználásával.
- **Egyéni fejlesztés:** Célja, hogy minden gyermekben aktivizálja a belső erőket, és képességeiknek megfelelő, maximális fejlődést biztosítson a vizuális területen.

A vizuális képességek fejlesztése

Fejlesztendő képességterület	Tartalma és módszerei
Vizuális megismerési képességek	Az érzékelés, észlelés, megfigyelés és a vizuális memória fejlesztése. A képi gondolkodás, a térbeli tájékozódás és a taktilis (tapintási) ingerek erősítése.
Vizuális élmény befogadása	A vizuális információk megértésének és befogadásának képessége. Az érzelmi intelligencia fejlesztése, amely elengedhetetlen a művészeti élmények feldolgozásához.
Alkotó fantázia	A képi, plasztikai, konstruáló és kifejező képességek fejlesztése. A finommotorika, a kézügyesség és a mozgás-koordináció fejlesztése. A szín- és formavilág gazdagítása.
A vizuális információk közlése és értelmezése	A helyes esztétikai ítéletek és értékelések kialakítása.
Az esztétikus tárgy és környezet átalakítása	A technikai ismeretek és az egyszerű munkafogások elsajátítása. A rendezőképesség fejlesztése.

A fejlesztés tartalma és területei

A gyerekeknek az óvodába lépés pillanatától olyan környezetet biztosítunk, amely inspirálja őket az alkotásra, az eszközök kipróbálására.

Fontosnak tartjuk, hogy minden nevelési helyszínen – szobában, udvaron, kirándulva – legyen módjuk a gyerekeknek arra, hogy az alkalom jellegéhez igazodva, rajzoló, festő, formázó, mintázó, építő tevékenységet végezzenek.

Firkálgassanak:

- Udvaron, földön, betonozott felületen, pálcikával, táblai krétával.
- Csoportszobában: csomagoló papíron, krétával, zsírkrétával.

- Gyurkálásra a homok, sár, agyag, tészta, lisztgyurma, papírok, adnak lehetőséget. Festéshez csomagoló papírt, nagyméretű rajzlapot adunk. Jellemző és kedvelt az ujjfestés temperával, színesített ragasztó keverékkel.
- Készítsenek nyomatokat fatörzsről, levelekről, virágokról, kezükről, lábukról, zöldségekről, gyümölcsökről, tárgyakról stb.
- Alakítsanak át vesszőt, csuhét, kukoricaszárat, dióhéjat, papírt, textilt, fonalat, formálódjon kezükben az anyag.
- A természet változása, mint állandó megújulás, a legjobb modellje a gyermeki alkotásoknak. Minél több olyan anyaggal találkozzon a gyermek, amely a természet nyomait magán viseli. Színük, formájuk, alakjuk is elkápráztatja a gyermeket, ugyanakkor minden érzékszervüket fejlesztik.

A gyerekek kezdetben utánzás alapján cselekszenek, ezért igen fontos, hogy az óvónő együtt „dolgozzon” velük. Az anyagok tulajdonságait megtapasztalva adjon ötleteket és mintát (meghagyva a gyermekek önálló képalkotási lehetőségét) és „valamivé” válás folyamatához. Fejlődésük érdekében segítsük elő az önálló ábrázolási törekvéseik megindulását, alkotókedvüket, önbizalmukat, a szabad képzeletáramlásukat. A sok élményszerzés, beszélgetés, tapasztalatszerzés alapján tudjuk fejleszteni a vizuális élmény befogadásának képességét.

Képalakítás:

Fázisai a firka, a vonalas ábrázolás, emberábrázolás, környezet ábrázolása (növények, állatok, tárgyak). Óvodáskor vége felé megjelennek az emlékezet utáni, elképzelés alapján készült rajzok, melyek megfigyeléseken és érzelmi hatások alapján készülnek. A fejlődésnek ebben a szakaszában már odafigyelnek a formára, színre, a térkifejezésre a kép síkján megjelenő egymás melletti, fölötti viszonyokra, arányokra. Törekcszenek a saját élmények – események önálló kifejezésére.

Plasztikai munkák:

Alapja a gyurkálás, formálgatás. A fejlesztés folyamán megismertetjük a gyermekekkel az alapvető technikákat (sodrás, gömbölyítés stb.) melynek gyakorlása közben megjelennek az emberalakok, játék- és állatfigurák. A mintázások később kiegészülnek díszítésekkel, kézimunkával, melynek anyagai: termés, textil, fonal, papír stb. E tevékenységek során bővítjük a technikákat: nyirkálással, tépéssel, hajtogatással, plasztikus formálással, szövással, ragasztással

stb. A technikák és anyagok ismeretének birtokában összerendezettebbé válnak térbeli kompozícióik, és képesek lesznek díszletek, bábok, kellékek, jelmezek készítésére is.

Építés:

Kezdetben játékok, tárgyak rakosgatásából áll, illetve homokformák kialakításából. Később a gyerekek játékaikhoz kapcsolódik, többnyire szerepjátékaik berendezéseit egészítik ki (bútorok várak, tornyok építésével, melynek anyagai: papírdoboz, építőkocka stb.) Az építőjátékok változatos felhasználása mellett a közös játékoknak megfelelően nagyobb térben, nagyobb méretű elemek összeállításából térrészek építése is lehetséges a szabadban.

Az építés jól fejleszti térlátásukat, az arányérzéküket, alacsonyabb-magasabb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb, a kiegészítő formák egymáshoz viszonyított méreteinek megállapítását.

A technikák és anyagok ismeretének birtokában összerendezettebbé válnak térbeli kompozícióik, és képesek lesznek bonyolultabb alkotásokra.

Fejlődésük érdekében segítsük elő önálló ábrázolási törekvéseik, alkotókedvük, önbizalmuk, képzeletük kibontakozását.

A rajzolás, festés, mintázás, építés hagyományos eszközeiben is jelentős változások történtek az utóbbi években.

Támogatjuk a gyermekbarát vizuális eszközök használatát, melyek segítik

- a gyermek egészségének óvását,
- szín és formaérzék fejlődését,
- motiválnak rajzoló, festő, gyurmázó, építő tevékenységekre
- funkcionális szemlélettel készültek.

A vizuális rajzolás, mintázás, kézimunka áthatja a gyermek minden tevékenységét. Az észlelési funkciók együttműködésével, mozgással, cselekvéssel ismeri meg a világot. Szinte törvényszerűen megjeleníti, újraalkotja a neki legmegfelelőbb formában a látott, hallott, tapasztalt dolgokat. A legfontosabb, hogy maga jusson el az újra az alkotó tevékenységig, találkozzon műalkotásokkal, kézművesek munkáival.

A műalkotások nézegetése az óvónő és a gyermek által kiválasztott témában: a térbeli, formai, színbeli tapasztaláson túl az együtt gyönyörködés élményét is biztosítja. Ugyanilyen élményt nyújthat az óvónő a természetben látható esztétikus jelenségek megfigyeltetésével, a kézműves műhelyek és kiállítások látogatásával is.

Az óvodapedagógus szervező munkája

- Az óvodapedagógusok a gyermeki rajzfejlődés és a gyermekek egyéni fejlettségének ismeretében hagyják szabadon rajzolni a gyerekeket. A próbálkozások egyre gazdagabbá teszik a gyermek rajzait, eljut a formákig, majd a képkomponálásig.
- A rajzolás, festés, mintázás, építés során a gyermeki önkifejezés feltételeiről az óvónő gondoskodik arra törekedve, hogy az ahhoz szükséges eszközöket az egész nap folyamán a gyerekek szabadon használhassák.
- A szabadon alkotó gyerekeket megilleti az óvónő érdeklődése, lelkesedése, elismerése, tudásának megosztása, valódi élmények megszervezése, amelyek további alkotásra ösztönzik a gyerekeket. (természeti élmények, népi kismesterségek)
- Az óvodapedagógus számba veszi az évszakokhoz kapcsolódó gyűjtési alkalmakat és hozzásegíti a gyerekeket a természet kincseinek sokoldalú felhasználásához.
- Önképzéssel gazdagítja az anyagok felhasználási körét, bővíti tudását.
- Nyitottan fordul a családok felé, segítségüket mind az anyagok gyűjtésében, mind a technikai ismertek bővítésében, színesítésében igénybe veszi.
- Az óvodapedagógus feladata megismertetni a rajzolás eszközeinek, különböző anyagok, eszközök alap elemeit, balesetmentes használatát.
- Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényeken, csoportdíszítésében, rajz pályázatokban való bemutatásra és a tehetségek bátorítására.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek tér, forma és színeképzetei gazdagok.
- Képesek felfedezni környezetükben a szépet.
- Belső késztetésük van az önkifejezésre, alkotásra, élményük, tapasztalatuk megörökítésére.
- Szívesen készítenek közös munkákat a csoportszoba díszítésére.
- Változatos eszközt, anyagot és megoldási módot ismernek, biztosan használják az alkotáshoz szükséges technikai alapelemeket.
- Fantáziájuk gazdag, felfedezik környezetükben a „valamihez hasonlító” formákat, alakzatokat, s próbálják játéktevékenységük során azokat felhasználni, beépíteni.

- Forma ábrázolásukban képesek hangsúlyozni a legjellemzőbb formákat, megkülönböztető jegyeket.
 - Az emberábrázolásban megjelennek a részformák, próbálkoznak egyszerű mozgások jelzésével.
 - Ismerik és megnevezik az alapszínek árnyalatait is, színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket. Tevékenyen részt vesznek a téralakításban, a tér berendezésében.
- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat.
- Ismernek népművészeti motívumokat. Önállóan díszítenek tárgyakat, törekednek ezeket a motívumokat felhasználni díszítőmunkájukban, tudnak sormintákat készíteni.
- A természet anyagainak mértéktartóan használják alkotásaikhoz.

VII. 5. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

„A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti-emberi tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.” (ONAP)

A gyermek még keveset tud a külvilág és személye bonyolult egymásrautaltságáról, az érdekek gyakori konfliktusairól. Alig van módja rá, hogy megtapasztaljon valamit, utána járjon a dolgoknak, hogy feszegesse a miértek birodalmát. A civilizáció gyermekeink nagy részének mesterséges életteret, kényelmet biztosít. Háztól-házig autóval közlekednek, gombnyomásra működő tárgyak veszik körül, ruhájuk divatos, amire vigyázni kell.

Ez áldás és átok is egyben, hiszen a világ fejlődik a technika útján, a gyermek fejlődéséhez viszont éppúgy nélkülözhetetlenek a természeti ingerek, mint az általuk kínált erőpróbák. Ezek nélkül nem alakulhat ki egészséges személyiség. Óvodánk természeti adottságai megfelelő életteret, programunk természetes élményeket biztosít a gyermekek fejlődéséhez.

Környezeti nevelés célja: Miközben a gyermek felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jusson, hogy életkorának megfelelő szinten, biztonságosan tudjon eligazodni, tájékozódni, épített és természeti környezetében. A természet szeretetére nevelés, a természetközeli élettel való megismertetés, az összefüggések felismertetése, az ember felelősségének éreztetése a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.

Az óvoda pedagógiai tevékenység rendszere és tárgyi környezete segítse a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Megismertetjük e környezet formai, mennyiségi és téri viszonyait, összefüggéseit, melyek birtokában a gyermekek életkoruknak megfelelő szinten tájékozódni tudnak.

Feladatunk: a gyermekek szerezzenek minél több (mozgásos, érzékszervi) tapasztalatot az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, életkoruknak megfelelő szinten.

- Teljes biztonsággal igazodjanak el környezetükben. Fedezzék fel a minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit.
- Szerezzenek a megismerési folyamatban matematikai tapasztalatokat, melynek alapján matematikai fogalmaik kialakulnak.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a táj, a helyi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeit, szeretetét és védelmét is.

A gyermek természeti és társadalmi környezetével való kapcsolata a felnőttek közvetítésével valósul meg, az óvodában az óvónő tudatos irányításával. Akkor a leghatékonyabb az ismeretek átadása, ha a gyermeknek minél sokoldalúbb tapasztalatszerzésre és élményszerű átélésre adunk lehetőséget.

Az óvodapedagógus feladata a környezeti nevelésben

Az óvodapedagógus a valóság felfedezésén keresztül alapozza meg a gyermekek pozitív érzelmi viszonyát a természethez és az emberi alkotásokhoz.

- **Értékkörzés és nevelés:** Fő feladata, hogy a gyermekekben kialakítsa a természeti és kulturális értékek védelmének fontosságát. Megismerteti őket szűkebb hazájuk, a szülőföld értékeivel: a helyi tájjal, a néphagyományokkal, a szokásokkal és a tárgyi kultúrával, ezzel elmélyítve a hazaszeretet érzését.
- **Tapasztalatszerzés:** Biztosítja az alkalmat, az időt, a helyet és az eszközöket a környezet tevékeny megismerésére, legyen szó spontán vagy szervezett kísérletekről. Komplex tevékenységekkel, ahol a gyermek maga fedez fel és cselekvésen keresztül sajátítja el új

ismereteket, fejleszti a gyermekek kompetenciáit, a környezetkultúrát és a biztonságos életvitelre vonatkozó szokásokat.

- **Tájékozódás és megismerés:** Segíti a gyermekeket az életkoruknak megfelelő eligazodásban és tájékozódásban a szűkebb és tágabb természeti, emberi és tárgyi környezetben. A tapasztalatok gyűjtésével megalapozza a formák, a mennyiségi és téri viszonyok megértését.

A fejlesztés tartalma

A gyermek közvetlen környezetében találkozik először a hangok, illatok, színek, formák, ritmus világával, az élővilág mozgásával, állandó változásával. Élményei, tapasztalatai, ismeretei ezekre az ingerekre épülnek, amelyeket komplex módon építünk nevelésünkbe.

A **rajzolás, festés, mintázás, kézimunka** a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. Művei kifejezővé válnak, tükrözik a világról szerzett ismereteit, érzelmi megnyilvánulásait.

Az **anyanyelv** kifejező erejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, a biztonságos önkifejezés megalapozódik.

A **zenei anyanyelv** alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A zenei élménynyújtás, érzelmi telítettségével, a tevékenységek ideális keretét biztosítja.

A gyermekeknek olyan természetes helyzeteket biztosítunk, amelyek során egyre több új ismeretre tehetnek szert.

A gyermek benne él az adott **környezetben**, átéli a változásokat, felfedezi a rá nézve fontos összefüggéseket, részese lesz az eseményeknek, történéseknek, s megpróbálja azokat megérteni, saját lehetőségként használni.

Az évszakok változása, a hozzájuk kapcsolódó emberi tevékenységek és a velük való találkozások sokféle tapasztalathoz juttatják a gyerekeket.

- Az időjárás minden évszakban alkalmazkodást igényel, kibővíti vagy korlátozza a tevékenységek körét, kifejleszti a gyermek védekező rendszerét.
- Az időjárás hatása nyomon követhető az élővilág körében. A növények, állatok életkörülményei, és az emberi gondolkodás fontossága nyilvánvalóvá válik azáltal, hogy a gyermek abban maga is tevékenyen részt vesz.

- Minden évszakban gazdag lehetőséget kínál a természet színek, formák, mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyok felismerésére, az idő érzékelésére.
- Az ember tárgyi-természeti környezetében az értékek, a velük való találkozással, az okos és mértéktartó felhasználásával beépülnek a gyermek személyes érzelmi világába. Szeretik, védik, csodálják, akarnak tenni is értük (táj, épített környezet, életmód, szokások).
- A gyermek és a családok számára is elérhető tágabb környezet gazdagítja a gyermek tapasztalási és élménykörét. A más táji kulturális jellegzetességeket, viselkedési formákat a saját bőrükön érzik a gyerekek, és hosszú ideig foglalkoznak vele az óvodai tevékenységek során.
- A természeti változások, a fejlődés követése, a gyerekek számára egy-egy folyamat élményszerű átélését jelenti. A magból virág, a vízből jég, a gyümölcsből lekvár, a lécből madáretető lesz. Közben ráébrednek bizonyosságokra, törvényszerű összefüggésekre.
- A gyerekek élvezettel használják és megbecsülik a saját maguk és a mások által létrehozott egyszerű értékeket, melyek játékukat gazdagítják. A termésbábok, a diócsattogók, a falevél kompozíciók, a társasjátékok magukban hordozzák az előzetes élményeket és felidéznek a korábbi ismereteket is.
- A gyerek értelmes tevékenységek révén jut el az érdekes világ felfedezéséhez. A külső világ, ami a gyereket körülveszi csak az ő személyes érdeklődésével, aktivitásával és a felnőttek felelősségteljes közreműködésével ismerhető meg.
- A gyerek felismeri, megméri, számba veszi környezetében a kisebbet, a nagyobbát, a többet, a kevesebbet, a rövidet, a hosszút, a könnyűt, a nehezet, miközben játszik, salátát készít, fára mászik, bábozik stb.
- A gyermek meglátja az azonosat, a különbözőt, a hasonlót az élővilágban és tárgyi környezetében. Az azonos és a különböző fajta állatok velünk, mellettünk élnek, barátaink vagy nemkívánatos vendégeink.
- A növényvilág szín- és formagazdagsága sok szép élmény forrása. Neveikkel, jellemző tulajdonságaikkal való ismerkedésre természetes alkalmakat kínálnak az élményszerző séták, kirándulások, a kertészkedés.

Az óvodapedagógus szervező munkája

- Az óvodapedagógus feladata, hogy ismerje és állandóan keresse a gyermek számára fontos lehetőségeket a természetes környezettel való rendszeres találkozásra az élővilággal, az együtt élő szemléletmód kialakítására.
- Szervezzon érzelmi indíttatású megfigyeléseket, vizsgálódási lehetőségeket, játékokat, hogy a gyermek minél több pozitív tapasztalat birtokába jusson.
- Valóságos élethelyzetben a gyermek számára vonzó, érdekes tevékenységet kínáljon, ugyanakkor építsen a gyermekek spontán érdeklődésére, alkotásvágyára.
- Az élmények feldolgozására sokféle formában legyen lehetőségük a gyermekeknek. Az ehhez szükséges feltételek megteremtésében vegyenek részt a gyerekek, szüleik és az óvodai nevelést segítő dolgozók is.
- A természetes élethelyzetek változatos tevékenységet kínálnak. Avassuk be a gyerekeket minden folyamat jellegű cselekvésbe, amikor valamit közösen készítünk. Az eredményhez ki-ki a maga módján járuljon hozzá és erejéhez mért erőfeszítéseket vállaljon az egyéni és közös siker érdekében.
- A természetes helyzetekben szerzett tapasztalatokat használjuk fel a tanulási folyamatban az ismeretek bővítésére.
- A gyermekek figyelmét természetvédelemre irányítani, csak az a gyerek fog gondoskodni a természetről, aki szereti azt, hiszen amit szeretünk, azt óvjuk és védjük. (A Föld napja, Madarak és Fák napja beépül a programunkba).
- A környezet megismeréséhez helyszíni tapasztalatok szerezhetnek. Csoportos kirándulásokat, Erdei óvodai programot szervezünk. A közös élményszerzés az összetartozás élményének erősítése fontos feladat. Kipróbáljuk, hogyan élhetünk más környezetben, közvetlen közelről figyelve a természet apró történéseit. Célirányos, rávezető kérdések segítségével megfigyeléseiket, tapasztalataikat szóban is megfogalmazzák, megvitatják a felmerülő problémákat segítve ezzel az ismeretszerzést, gyakorolva az önálló véleményalkotást. Ennek folyamatát nem követelményrendszer, hanem a gyermek egyéni képességéhez, és érdeklődéséhez igazítva.
- A gyermekekben ki kell alakítani a tudatos természetvédelmet, a szemetet a környezettudatos magatartásnak megfelelően kezelje, szelektív hulladékokat, külön tárolóba tegye.

- Természetnaptárunkban felvázoljuk, hogy mit tehetünk hónapról hónapra a természetben együtt a gyerekekkel. (1. sz. melléklet)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Legyen ismeretük a családról.
- Ismerik óvodánk környékén lévő fontosabb intézmények, középületek rendeltetését.
- Ismerik a környezetükben lévő színek sötét és világos változatait.
- Ismerik az elemi gyalogos közlekedés szabályait.
- Ismerik a környezetükben előforduló járműveket (munka- és közlekedési eszközöket) és azok főbb jellemzőit.
- Fel tudják sorolni testrészeiket.
- Ismerik a környezetükben lévő jellemző növényeket.
- Ismerik a legfontosabb növényápolási munkákat.
- Ismerik a természetben lévő elemi ok-okozati összefüggéseket.
- Tárgyakat meg tudnak számolni.
- Össze tudnak mérni két vagy több halmazt.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok, napszakok, események között, ismerik főbb jellegzetességeiket, és észrevesznek a viszonyok között összefüggéseket.
- Szeretik lakóhelyüket, ragaszkodnak hozzá.
- Igényesek testük tisztaságára.
- A gyermekek érdeklődéssel szereznek mennyiségi tapasztalatokat környezetükből.
- Tudják, hogy az időjárás és a növényfejlődés között összefüggés van.
- A megismert állatokat környezetükben elhelyezik.
- Váljon igényükké a természet gondozása, védelme, megújulásának elősegítése
- Képesek jól ismert tulajdonságok alapján válogatás folytatására, sorba rendezés kiegészítésére.
- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat (hosszabb-rövidebb stb.).
- Elő tudnak állítani különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.
- Azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.

- Értik és követni tudják az irányokat (balra-jobbra), illetve a helyeket kifejező névutókat (alá-fölé stb.).

Matematikai és logikai gondolkodás fejlesztése

Céljaink

Fő célunk, hogy a gyermekek a környezet felfedezése során szerezzenek matematikai tartalmú tapasztalatokat és ismereteket. Változatos, élménygazdag tevékenységekkel segítjük a gyermekek kognitív képességeinek és matematikai gondolkodásának fejlődését.

Az óvodapedagógus feladatai

- **Személyre szabott fejlesztés:** Felismeri az egyéni képességeket, és kiemelt figyelmet fordít a felzárkóztatásra, valamint a tehetséggondozásra. Lehetőséget biztosít a megtapasztalásra, a kísérletezésre és a felfedezés örömére.
- **Motiváló környezet:** Állandó helyet és változatos eszközrendszert biztosít, fenntartva a gyermekek érdeklődését.
- **Komplex szemlélet:** Minden adandó lehetőséget és helyzetet (játék, munka, séta, kirándulás) kihasznál a matematikai gondolkodás fejlesztésére, szem előtt tartva a komplexitást.
- **Közös alkotás:** A gyermekekkel együtt bővíti a matematikai eszköztárat, készít munkakártyákat és társasjátékokat.

A fejlesztés tartalma és területei

1. A számfogalom megalapozása

A gyermekek a környezet megismerése során szereznek matematikai tapasztalatokat (pl. fák, virágok, termések).

- **Mennyiségfogalom:** Megismerik a mennyiségek becslését és összemérését (pl. hosszúság, magasság, tömeg, űrtartalom).
- **Halmazképzés:** Válogatás, rendezés és csoportosítás során halmazokat hoznak létre, bontanak és egyesítenek tulajdonságaik (szín, alak, forma) alapján. Megtapasztalják a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát.

- **Számlálás:** Játékos formában gyakorolják a számolást és a bontást, a mennyiségfogalmuk egyéni fejlettségüktől függően a 6-10-es számkörben mozog. Megkülönböztetik a tö- és sorszámneveket.
- **Mérés:** Egyszerű eszközökkel méréseket végeznek, megtapasztalják a hosszúság, a tömeg és az űrtartalom fogalmát.

2. Geometriai és térbeli tájékozódás

- **Geometria:** Séták, építkezések során felfedezik a formák sokszínűségét. Megismerik a gömbölyű és szögletes alakokat, a sík- és térbeli formákat, valamint az egyenes, görbe, zárt és nyitott vonalakat.
- **Térbeli tájékozódás:** Játék és mozgás közben megfigyelik a térirányokat és az ahhoz kapcsolódó névutókat (pl. alatt-felett, előtt-mögött). Tájékozódnak labirintusokban, és felfedezik a tükörkép, szimmetria jelenségét.
- **Sorozatok és rendszerek:** Felismerik azokat a rendszereket és sorozatokat, amelyek a mindennapi életükben is megjelennek. Különböző játékokban saját maguk hoznak létre sorozatokat színekkel, formákkal, hangokkal.

Szükséges eszközök

A matematikai gondolkodás fejlesztéséhez a környezeti eszközök mellett a következő speciális eszközöket használjuk:

- MINIMAT eszközei, OKOSKOCKA, számolási készletek, játékok, munkakártyák. DIOO.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

A gyermekek az óvodai nevelés végére képesek lesznek:

- önállóan és jó tempóban matematikai feladatokat végezni.
- kíváncsian fogadni az új matematikai ismereteket.
- felismerni a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat.
- megfelelő jártasságot szerezni a 10-es számkörben a matematikai műveletek terén.
- verbálisan is kifejezni matematikai összefüggéseket és következtetéseket levonni.
- logikus gondolkodásuknak köszönhetően ok-okozati összefüggéseket megfogalmazni.
- rendelkezni azokkal a képességekkel, amelyek segítik őket az iskolai matematikai tanulmányaik megkezdésében.

VII. 5. MINDENNAPOS MOZGÁS

„A tornának, játékos mozgásnak teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján lehetőséget kell biztosítani.”

(OAP)

A mozgás a gyermek legalapvetőbb szüksége és természetes megnyilvánulási formája. A rendszeres, örömteli és közösségben végzett testmozgás elengedhetetlen a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez és az egészséges életvitel kialakulásához. A gyermekek mozgásfejlesztésére sokfajta lehetőség van az óvodai tevékenységekben.

Az évszakoknak megfelelő udvari játékok, séták, kirándulások, naponta szervezett csoportszobai szabad mozgások jól fejlesztik a gyermekek nagymozgását. A járás, kúszás, mászás, futás, ugrás mozgásformáinak zavartalan gyakorlására adnak lehetőséget.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének- a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, probléma megoldó gondolkodás- fejlődésére.

Óvodánkban a mozgásos tevékenységek alapvető szervezeti keretei a következők:

- Spontán, aktív szabad játék: A gyermekek saját kezdeményezésű mozgásos tevékenysége a szabad játék során.
- Irányított, mindennapos mozgásfejlesztés: Játékos formában, játékba ágyazva történő fejlesztés az alapvető mozgáskészségek és a kapcsolódó fogalmi rendszer területén.

A gyermekek mozgásfejlesztésére sokfajta lehetőség van az óvodai tevékenységekben.

Az évszakoknak megfelelő udvari játékok, séták, kirándulások, naponta szervezett csoportszobai szabad mozgások jól fejlesztik a gyermekek nagymozgását. A járás, kúszás, mászás, futás, ugrás mozgásformáinak zavartalan gyakorlására adnak lehetőséget.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének- a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, probléma megoldó gondolkodás- fejlődésére.

Szervezett mozgásos tevékenység: Különféle, pedagógus által tervezett mozgásos foglalkozások.

A mindennapos aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek. Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján biztosítjuk minden gyermek számára, figyelembe véve egyéni szükségleteiket és képességeiket. Kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására és a szabad levegő minél gyakoribb kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgásba beépítjük a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatokat, népi játékokat és táncokat (kiemelten a néptáncot), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgást az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhetjük.

Programunk fő célja, hogy a gyerekek otthon érezzék magukat környezetükben.

Abban a környezetben érzik otthon és jól magukat, amelyben tudnak tájékozódni, átlátják tevékenységeik rendjét, ismerik és használják környezetük tárgyait, berendezéseit. Eligazodásukhoz elengedhetetlen a különböző mozgásfajták, kis- és nagymozgások, természetes és tanult mozgásformák, amely közben fejlődik idegrendszerük, koordinálttá válik mozgásuk. Mozdalmas tevékenység közben ismerhetők fel azok a pszichikus funkciók, amelyeknek fejlődése erre a korra esik, és amelyek jelzésértékűek az óvodapedagógus számára (testséma, téri tájékozódás, énkép).

A mozgás sokoldalú tevékenység és feladatrendszer, így az egész óvodai életet átszövi. A szervezett testnevelési foglalkozásokon túl, jelen van a játékban, a környezeti és esztétikai nevelés, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenység területein egyaránt.

Kiemelt terület: a spontán szabad játék, a szabad mozgás, a szervezett testnevelési foglalkozás, valamint a napi frissítő játékos mozgás.

Célunk a mozgáskedv fenntartása, a természetes mozgás és játékgigény kielégítése és társra figyelés. A mozgásszint fejlesztését a mozgástapasztalatok bővítését gazdag gyakorlási lehetőséggel biztosítjuk, mely a célszerű, összerendezett mozgás kialakulásához vezet.

Feladatunk, lehetőséget adni a gyermekeknek saját testük mozgásának átélésére, sokoldalú mozgástapasztalat szervezésére. A rendszeres mozgással biztosítjuk az egészséges személyiség fejlődését, lerakjuk az egészséges életvitel alapjait. Gyakorlás során alakítjuk testi képességüket, fejlesztjük fizikai erőnlétüket. Mozgáson keresztül hatunk az értelmi és szociális képességek fejlődésére is. Törekszünk a szabad levegőn való, a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok alkalmazására.

Az óvodapedagógus feladata a mozgásfejlesztésben

Az óvodapedagógus feladata, hogy a mozgásfejlesztést tudatosan beépítse a mindennapi nevelési folyamatba, figyelembe véve a gyermekek egyéni igényeit és a nevelési terv céljait.

- **Tervezés és környezet:** Az óvodapedagógus a tervező munkájában következetesen biztosítja az egészségfejlesztő testmozgást minden gyermek számára. Kiemelten fontos, hogy balesetmentes körülményeket teremtsen a szabad mozgáshoz a csoportszobában és az udvaron egyaránt. A testnevelés foglalkozásokhoz rugalmasan, az időjárási viszonyoknak megfelelően választ helyszínt (szabadban, tornateremben vagy a csoportszobában).
- **Módszerek és önbizalom:** A gyermekek számára sokszínű, változatos és örömteli mozgási lehetőségeket biztosít. A mozgásos élmények révén önálló tapasztalatszerzésre ösztönöz, és fejleszti az "Én képes vagyok rá!" érzését. A pedagógus törekszik a legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok alkalmazására, amelyek a szabad levegőn zajlanak, és elősegítik a mozgás és az értelmi fejlődés harmonikus kölcsönhatását.

A mozgásfejlesztés tartalma

„A testi nevelésnek a test összes lehetőségeinek felfedezéseivel és az azok feletti uralommal kell kezdődnie.”

(Celestin Freinet)

Az irányított mozgás tevékenység különböző szervezeti formáinak időtartamát rugalmasan, a gyermekcsoportok, és az egyének aktuális fejlettségi szintjeihez, időjáráshoz, napirendhez igazodóan célszerű tervezni.

A mozgás szervezésekor döntő mértékben a fokozatosság, játékoság, a gyermeki szükségletek figyelembevétele, az egyéni bánásmód és differenciált fejlesztés elvét érvényesítsük. Az élményszerűség és tevékenykedtetés csak akkor valósítható meg, ha a mozgáshoz megfelelő hely, esztétikus, sokféle eszköz, elegendő idő áll a gyermekek rendelkezésére.

- A gyerekek természetes mozgásigényének kielégítésére a gyerekek egyéni fejlettségéhez igazodva lehetőséget adunk a természetes mozgásformák gyakorlására, különböző nehézségi fokozatok felállításával, új mozgásos élmények nyújtásával (járás, futás, kúszás, mászás, csúszás akadályokkal, új eszközök, körülmények bevonásával).
- Ugróiskolák, labdajátékok, bújócskák, versenyjátékok kiválóan alkalmasak téri tájékozódásra, a szem-kéz koordináció fejlesztésére, távolságok mérésére, az együtt játszás örömeinek átélésére.
- Élményszerű tornával a gyermek élményeiknek és a természet lehetőségeinek felhasználásával szervezett játékos mozgásformákkal. Pl.: ugrások hóba, homokba, levélhalomba, bokorkerülés, árokugrás, gurulás fűbe dombról, gesztenyecsata a sárkánnyal, tornázás dióval, levéllel stb.
- Az egyensúlyozó mozgások fejlesztik a testi képességeket, az egyensúlyérzéklet – hintázó mozgások, kötélmászás, ugrálás szivacson, trambulínon, járás karikán, lépőköveken, farönkön stb. Amikor csak lehetőség van rá, a gyerekek végezzenek önállóan és szervezeten is egyensúlyozó mozgásokat, a természet tárgyain, anyagain, tornaszereken, eszközökön.
- Testi képességek az erő, a gyorsaság, állóképesség növelését különböző gyakorlatokkal biztosítjuk (pl. futó és fogójátékok, váltóversenyek, támaszgyakorlatok).

Koordinációs képességek fejlesztését babzsák és labdagyakorlatokkal, ugróiskolával, játékos futásokkal, egyensúlyozó gyakorlatok beépítésével, különböző térformák alakzatok bemozgásával valósítjuk meg. A tornaszobában, csoportsobában a szervezett foglalkozások, de a szabad tevékenységek ideje alatt is a gyerekek rendelkezésére áll a TINIKONDI, kötélletra, AYRES fejlesztőjáték elemei, Greiswald tornakészlet, bordásfal, tornapadok, zsámoly, ugrószekevény, tornaszőnyeg. Kéziszerek használatával változatossá tesszük a különböző gyakorlatok végzését. A kéziszerek készen vett vagy saját készítésű kivitelben állnak a gyerekek rendelkezésére, mint pl.: kendő, bot, szalag, rongylabda, dió, gesztenye.

Az udvarokat igyekeztünk úgy kialakítani, hogy füves, dombos, aszfaltos területek lehetőséget nyújtsanak a különböző mozgások gyakorlására. A dombon lehet szánkózni, csúszkálni, nyáron viszont gurulni, mászni, kúszni, lefelé-felfelé futni, szökdelni. A füves részen különböző pályákat alakítottunk ki. Az állványokon felfüggesztett mászókötel, gyűrű, nyújtó, a kifeszített kötel biztosítja a különböző mozgásformák gyakorlását. A rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére.

A mászókákat, a ROTIKOM elemeket, mindent, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó) felhasználunk feladataink megvalósításához.

Minden lehetőséget kihasználunk a szabad mozgás fejlesztésére a szabadban, tornaszobában és a csoportszobában egyaránt.

Szabad mozgásgyakorlással lehetőséget adunk a gyerekeknek, hogy egészséges környezetben, sokat, szabadon mozogjanak, tegyék próbára erejüket, ügyességüket, mutassák meg mozgáskészségüket.

Szervezett foglalkozásokon, frissítő torna, valamint szabad mozgás alkalmával is nagy gondot fordítunk a kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetőek legyenek, és megfelelő számban álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A *frissítő* napi mozgásos tevékenység a gyermekek napirendjében fontos szerepet tölt be. Ez a mozgás frissíti, edzi őket, elősegíti a mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését. Ezt a tevékenységet naponta legalább egyszer 10-20 perces időtartammal szervezzük. A frissítő testnevelés középpontjában a mozgásos játékok állnak és kiegészülnek egy-egy gimnasztikai elem gyakoroltatásával. A csoportszobában és a szabadban a leghatékonyabb terhelést biztosító napi mozgás feltételeinek megteremtésére törekszünk.

A *ritmikus, zenés mozgások* a páros hintáztatóktól a térformákban rendezett táncos, dalos gyermekjátékig és a zenés torna, mind hozzájárulnak a testkép, a téri tájékozódás, az egyensúlyérzék fejlődéséhez. A zenés torna során a gyerekek saját mozgástapasztalataikat adják át társaiknak, felidéznek korábbi ismereteiket, és újakat találnak ki.

Finommozgások

„Sokat tud az én kezem, sokat tud az ujjam.” (Szabó Lőrinc)

Az építő, szerkesztő játékok, fa és papírmunkák, a rajzolás, a konyhai szeletelés, a téstagyúrás, az agyagozás, mind más-más élethelyzetben segítik a finommotorika fejlődését.

- Az udvari, kerti munka körébe tartoznak az ásás, gereblyezés, ültetés, gyomlálás, termésbetakarítás, levélösszegyűjtés, hó, homoklapátolás stb.
- Az erőkifejtést igénylő mozgások során a gyerekek fizikai erőnléte, állóképessége, koordinált mozgása fejlődik. A fizikálisan nehezebb munkára a fiúk vállalkoznak, így a nemek közötti erőkülönbségek jól kirajzolódnak.
- A séták, kirándulások nagy kihívást jelentenek a gyerekeknek: hosszabb távon járás, együttmozgás, összetartozás. Az érdekes látnivalók elfeledtetik a monotóniát, és tájékozódási pontként szolgálnak, irányítanak (közlekedési lámpák, üzletek, templomok, patak stb.). A változatos ingerek és mozgásfeladatok teljesíthető próbák elé állítják a gyerekeket. (járás keskeny járdán, ösvényen, patak parton, járás, futás emelkedőn, lejtőn stb.)

Lehetőségük van ismert mozgásformák, más körülmények között, új helyzetekben való gyakorlására. (lépegetés kidőlt farönkön, árokugrás, pallón járás stb.)

- Mozgás, testséma fejlesztése természetes helyzetekben (öltözködés, mosakodás, torna, játékhelyzet).
- A percepció (észlelés, a test és a környezet viszonyában, játékos szituációkban, élethelyzetekben).
- Verbális megerősítés. A cselekvés, érzelem, nyelv, együtt segítik a mozgáselemek beépülését. A három terület egymással összefüggően hat a pszichikus fejlődésére. Kidolgozott és kipróbált játéktárunkat eredményesen használjuk az ilyen területen elmaradásokat mutató gyerekek fejlődésének előmozdítására, Porkolábné Dr. Balogh Katalin nyomán.

Az óvodapedagógus szervező munkája

A család egy részének életében újra kell tudatosítanunk a régi mondást: „Ép testben ép lélek.” A technikai és kulturális fejlődés következtében könnyebbé vált az ember élete. A kényelmes életnek testsilányító szerepe van. A mai kor kultúrembere (kevés kivételtől eltekintve) keveset mozog.

„Burokban” nevelt gyermekeinknek szükségük van nagyfokú mozgásigényük kielégítésére, a mozgásrendszer erősítésére.

- Fontos, hogy az óvodapedagógus hagyja szabadon mozogni a gyereket. A sokszor végzett, begyakorlott mozgások magabiztossá teszik a gyerekeket, koordinálják mozgásukat, növelik teherbíró és általános ellenálló képességüket.
- Az óvodapedagógus ismerje meg a gyermek egyedi mozgásigényét és mozgáskészségét, megfelelő eljárásokkal, új mozgásélményekkel fejlessze azokat. Kísérje figyelemmel az ideális testsúly fenntartását, segítse elő a szorongás és a stressz oldását, a gyerekek pszichés jólétét.
- A túl merész és túl félénk gyerekeket a test fölötti uralom megszerzése vezeti el a biztonságos mozgáshoz.
- A gyerekek testalkata, tartása a kialakulás, fejlődés állapotában van.
- Tartásjavító tornával, sok mozgással megelőzhetjük a tartáshibák kialakulását.
- A szabadlevegőn végzett mozgás megduplázza a szervezetre kifejtett hatását, a keringést és légzőszervek funkcióját erősíti. Fontosnak tartjuk, hogy amikor csak lehet, ezt adjuk meg a gyerekeknek.
- A nemek között, mozgásukban is érzékelhető különbségek vannak. A nemi hovatartozás elemeit azzal is erősíthetjük, ha mozgásfajták szervezésével ezt érvényesítjük. (Fiúk erőteljesebb és dinamikusabb, a lányok könnyebb és kecsesebb mozgása.)

A fejlesztendő mozgásképességek köre

A mozgásfejlesztés átfogóan támogatja a gyermekek testi és mentális fejlődését. A következő táblázat a főbb fejlesztési területeket és azok módszereit mutatja be.

Fejlesztendő képességterület	Fejlesztés tartalma és módszerei
Motoros képességek	Kondicionális képességek (erő, állóképesség, gyorsaság): Az erőt a terhelés növelésével, a gyorsaságot gyors rajtokkal és futóversenyekkel, az állóképességet pedig lassú futással és támaszgyakorlatokkal fejlesztjük. Koordinációs képességek (hajlékonyság, ügyesség): Változatos mozgásformákkal és eszközhasználattal javítjuk a mozgáskoordinációt, az ügyességet és a hajlékonyságot.

Fejlesztendő képességterület	Fejlesztés tartalma és módszerei
Érzékek fejlesztése	Külső érzékek: A mozgásos játékok során a gyermekeknek látási, hallási és tapintási ingerekre kell gyorsan reagálniuk, ami fejleszti az érzékelésüket. Belső érzékek: A nagy területen végzett mozgások és az egyensúlygyakorlatok révén fejlődik a térérzékelés és az egyensúly-érzékelés képessége.
Egyéb fejlesztési területek	Testtartás és légzés: A mozgásos gyakorlatok hozzájárulnak a helyes testtartás kialakításához és a helyes légzéstechnika elsajátításához. Érzelmi és szociális készségek: A közös mozgásos játékok során fejlődik a mimika és a gesztusrendszer, a gyermekek megtanulnak odafigyelni társaikra, ami erősíti az akarati tényezőket és a közösségi érzést. Tudatosság: A mozdulatok tudatosítását a mozgásformák többszöri, változatos körülmények közötti gyakorlásával éadjuk el.

Feltételek

- Az óvodapedagógus a mozgásos tevékenységeket lehetőleg az udvaron, friss levegőn szervezze. Ha erre nincs lehetőség, akkor az óvoda aulájában és a csoportszobákban.
- Bent is biztosítsa a tiszta, friss levegőt a folyamatos szellőztetéssel és a pedagógiai munkát segítő munkatársak mozgás előtti portalanító felmosással.
- A lehetőségeknek megfelelően igyekezzen minél több sétát, kirándulást beiktatni a gyermekek óvodai életébe.
- A tornára, a játékos mozgásra, teremben és a szabad levegőn, eszközökkel és eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai élet minden napján legyen lehetőség.
- A testnevelés foglalkozások időpontját minden óvodapedagógus szeptember hónapban a "Heti rendben" rögzítse.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, harmonikusává válik.
- Növekszik teljesítőképességük.
- Cselekvőképességük gyors

- Finommotorikájuk erőteljes fejlődésnek indul, megerősödnek a keresztcsatornák funkciói.
- Mozgásukat, viselkedésüket szándékosan irányítani tudják, a szabályokat igyekeznek betartani, mozgásban kitartóak.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat. Ismerik a gimnasztikai gyakorlatok jó kivitelezhetőségéhez szükséges szakkifejezéseket - mellső, oldalsó középtartás stb.- törekednek a gyakorlatok igényes végrehajtására.
- Képesek tempó és iránytartásra, illetve váltásra.
- Fejlett testsémával rendelkeznek, biztosak a jobb- és bal megkülönböztetésében.
- Fizikai állóképességük, aktivitásuk, erőnlétük fejlett.
- Téri tájékozódásuk fejletté válik, tudják saját testhelyzetüket környezetük tárgyaihoz viszonyítani.
- Fejlett az egyensúlyérzékük, biztosabban egyensúlyoznak környezetük tárgyain – természetes mozgásuk biztosabbá válik.

VII. 6. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

„A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékokkal sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység.”

(ONOAP)

A munka (önkiszolgálás, segítség a felnőtteknek, napi munka, alkalmi megbízások, közösségért, környezetért végzett munka, állat és növénygondozás) motivált, célirányos alkotó, alakító jellegű tevékenység, amely társadalmilag értékelhető eredményeket hoz létre. A gyermek gazdag életű környezetben tud értelmesen munkálkodni, ha van értelme, van eredménye és van kivel megosztania.

Célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek személyiségének fejlődését. A gyermekek mindennapi munkálkodásuk közben egyre több információt és pontosabb tapasztalatot szerezzenek az őket körülvevő tárgyi világról.

Feladata: a gyerekek akarati tulajdonságainak, értelmi képességeinek, összerendezett mozgáskészségének, együttműködési képességeinek fejlesztése, a munkavégzéshez szükséges készségek, tulajdonságok kialakítása: kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság, kötelességtudat. Megalapozzuk a munka iránti tiszteletet, eredményeinek megbecsülésére, fontosságának tudatosítására törekszünk. Az önként – örömmel végzett játékos munkavégzés során közösségi kapcsolatokat alakítunk ki.

Az óvodapedagógus feladata a munkatevékenységek támogatásában

Az óvodapedagógus feladata, hogy a munkatevékenységeken keresztül segítse a gyermekek fejlődését, és támogassa a felelősségteljes, önálló személyiségek kialakulását.

- **Tapasztalatszerzés és motiváció:** A pedagógus a munkatevékenységeket a felfedezés, a kísérletezés és a szabad önkifejezés lehetőségévé teszi. Gyakorlati tapasztalatokon keresztül vezeti rá a gyermekeket a feladatok elvégzésére, bemutatja a munka eszközeit, a munkafogásokat és a folyamat lépéseit. A munkát megszerettette, az elért eredményeknek örülve, és azokat értékelve fenntartja a gyermekek motivációját.
- **Szervezés és közösség:** Kiemelten fontos a rendszeres és következetes munkák biztosítása, amelyek által fejlődik a gyermekek kitartása, önállósága és felelősségtudata. Az óvodapedagógus a gyermekekkel közösen tervezi meg a munkát (pl. salátakészítés, virágültetés folyamata). A gyermekek önállóan választanak feladatot, így fejlődik a céltudatosságuk. A pedagógus biztosítja az egyéni és a közösségi munka feltételeit, és a közös tevékenységek elismerésével erősíti a csoport kapcsolatát.

„A munka az egyes gyerek szempontjából lehet utánpótlás, identifikáció (azonosulás) játék, a mindennapjainak szokásrendje, együttérzés, gondoskodás, barátság, élmény és még sok minden más.”

(Dr. Páli Judit)

Lehet kísérletezés, próbálkozás, erőmérés, vágyteljesülés is, de egy biztos – próbálkozásai sok mindenre megtanítják-, a kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság fontos lehetősége.

A munkajellegű tevékenységek többsége is a játékból bontakozik ki. A gyermekjátékként éli meg és örömmel végzi, ha a körülötte lévő felnőttek helyesen motiválják és irányítják őket.

- Különböző életkorú csoportokban fejlettség szerint, fokozatosan kell az egyes munkafajtákat bevezetni, a munka mennyiségét növelni. A gyermekek először csak önmagukért végeznek munkajellegű tevékenységet, később alakul ki a közösségért végzett munka, először sok segítséget igényelnek, később teljesen önállóan igyekeznek végrehajtani.
- Akkor célszerű bevezetni a közösségért végzett munkákat, amikor a gyerekek már készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét és fogásait.
- A gyermeknek mindig látnia kell a munkavégzés célját, éreznie kell a munka szükségességét, nélkülözhetetlenségét.
- A gyermek csak akkor végzi szívesen a munkát, ha az sikerélményhez is juttatja, ezért fontos, hogy egyéni fejlettségének megfelelő munkafeladat elé állítsuk, s ennek megfelelően reálisan értékeljük.
- A munkavégzéshez szükséges készségek csak munkavégzés közben formálódnak, ezért minél több lehetőséget kell biztosítani a gyakorlásra. Mindazokat a feladatokat, amelyeknek ellátására képesek, végezzék is el a gyermekek.
- A munkavégzés rendszeres és folyamatos tevékenység legyen, a mindennapi élet szükségleteiből kiinduló természetes feladatot jelentsen a gyermek számára.

Munka jellegű tevékenységek fajtái

- a gyermek saját személyével kapcsolatos munka,
- csoportközösségben végzett munka,
- alkalmoszerű munkák,
- a felnőtteknek nyújtott segítség,
- a környezet gondozásában való részvétel.

Megteremtjük a gyerekek számára az életkorukhoz és erejükhöz mért munkalehetőségeket. Tartalmilag gazdag, változatos feladatok közül választhatnak, ehhez igyekszünk megteremteni a nyugodt légkört és a kellő tárgyi feltételeket.

A gyermek saját személyiségével kapcsolatos munka jellegű tevékenységek

- Önkiszolgálás: öltözködés, testápolás, étkezési szokások. Kialakításuknál figyelembe vesszük a fejlődés egyéni ütemét, mindez megkívánja az óvónő gondoskodó részvételét.

A csoportközösségben a társakkal és a társakért végzett munka jellegű tevékenységek:

- A csoportok életrendjébe harmonikusan illeszkedő rendszer naposi-felelősi munka. A naposok tevékenységi köre a csoportok adottságaitól függően változó lehet.
- Az aktuális eseményekhez természetesen igazodó munkatevékenységek: ünnepi előkészületek, befőzés, sütés- főzés, stb.

Az alkalmoszerű munkák egy része időről időre szabályosan ismétlődik, tehát tervezhető, másik része esetleges. Végezheti az egész csoport egyidejűleg vagy megbízatásként egyes gyerekek teljesítik. Segítenek a gyerekek az ünnepek előkészületeiben, a teremrendezésben, ajándékkészítésben. Az alkalmoszerű munkák szervezésénél teret adunk a gyermeki kreativitásnak, serkentjük őket ötleteik elmondására, megvalósítására. Vegyes életkorú csoportokban a munkajellegű feladatok fejlettség szerint megoszlanak, ugyanakkor a nagyobbak jó példája ösztönzőleg hat a kisebbekre csoporton belül.

A felnőtteknek nyújtott személyes segítség. Az önként felajánlott segítő közreműködés során a gyerekek érezze meg: „így hamarabb készül el valami.”

- *A környezet gondozásában való részvétel: a tisztaság, a rend, a szép környezet, a jó közérzetünket elősegíti. Az ebben való közreműködés biztonságérzetet, önbizalmat nyújt a gyerekeknek.*

Ide tartoznak az élősarok, virágok gondozása, kerti munka (az óvoda udvarán kialakított veteményes folyamatos gondozása), évszakhoz kötött udvari munkák (levélsöprés, rózsatövek betakarása, lenyírt fű összegereblyézése, hólapátolás, szüret stb.).

Minden tevékenység szervezésében van egy észszerű rend, amit munkával teremtünk meg. A természet változásaihoz igazodó, azt védő tevékenységek, természetes módon kapcsolódnak a napi életrendbe és hassák át a csoportok szemléletét. Az állandó és az alkalmoszerű tennivalókat a csoportok terveiben kell megjeleníteni: növény-, állatgondozás, udvartakarítás, hólapátolás, kisebb bokrok ültetése, metszése.

Az óvodapedagógus szervező munkája

- A gyermek munkája tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együtt dolgozást és pozitív értékelést igényel.
- Az óvodapedagógus mindenkor hagyja szabadon próbálkozni a gyerekeket, figyelembe véve a teherbírásukat, közben ismerje meg alapvető készségeiket, irányultságukat.

- Adjon maga is követhető mintát, de vonja be a tapasztalatok körébe a szülőket, érdekes munkahelyeiket, az otthoni állat- és kertgondozó tevékenységet.
- Fontosnak tartjuk a tárgyi biztonságérzet kialakítását.
- A gyermek ismerje ki magát az óvoda életrendjében, aktív részese legyen a beilleszkedés, berendezkedés folyamatának.
- A gyermek tudjon tájékozódni a helyiségek és berendezések között, átrendezésükre késztetést és lehetőséget is kapjanak.
- Legyenek keze ügyében az eszközök, hogy használatukkal próbálkozhasson és gyakorlással abban biztonságot szerezzen (kerti szerszámok, barkácseszközök stb.).

A munkatevékenységek tartalmi megvalósítása

A munkatevékenységek az óvodai nevelés szerves részei, melyek különböző területeken segítik a gyermekek fejlődését, felelősségvállalását és kreativitását.

Munkatevékenység területe	Konkrét tevékenységek és gyakorlatok
Kézműves és projektmunkák	Alkotás és kézművesség: Játékszerek, ajándékok és munkaeszközök készítése. Ismerkedés kézműves, ipar- és népművészeti alkotásokkal. A szövés-fonás és a nyomdázás különböző formáinak kipróbálása. Élményszerzés és felfedezés: Kincsek, termékek és újságok gyűjtése. Önálló kísérletezések, az ok-okozati összefüggések felfedezése. Közösségi projektmunka: Albumok, életkönyvek és munkakártyák készítése. Kapcsolatépítés: Levelek és csomagok küldése barátoknak.
Mindennapi munkák a közösségért	Önálló feladatok: A saját személyükkel kapcsolatos munkák elvégzése (pl. öltözködés, tisztálkodás). Felelősségi körök: Aktív részvétel a teremrendezésben, a játékok elrakásában és az ágyazásban. Felelősi feladatok ellátása (pl. az öltöző, mosdó rendjének felügyelete).

Munkatevékenység területe	Konkrét tevékenységek és gyakorlatok
	Napi megbízatások: Naposi munka vállalása (pl. viráglocsolás, madáretetés, udvarrendezés), valamint egyéni megbízatások teljesítése (pl. eszközök, üzenetek átadása).
Meghatározott időszakra vonatkozó munkafolyamatok	Évszakos munkák: Részvétel kerti munkákban, növénygondozásban, csíráztatásban, hajtásban és kisállatok gondozásában. Ismerkedés a szüretelés, gyümölcsszedés és befőzés folyamataival. Konyhai feladatok: Bekapcsolódás a sütésbe, főzésbe, salátakészítésbe. Ünnepi készülődési feladatok: Részvétel a vendégvárásban, a díszítésben, a süteménykészítésben. Tervezés: Aktív részvétel a heti feladatok tervezési és megvalósítási folyamatában.

A munkavégzés feltételei

Az óvodapedagógus feladata, hogy tudatosan megteremtse a munkavégzéshez szükséges feltételeket, ezzel biztosítva a gyermekek hatékony és örömteli fejlődését.

- **Inspiráló környezet:** Nyugodt és alkotókedvű légkört alakít ki, amelyben a gyermekek biztonságban és motiváltan tevékenykedhetnek.
- **Megfelelő eszközök:** Biztosítja a munkavégzéshez szükséges, gyermekméretű eszközöket, mint például kerti szerszámokat, valódi edényeket és alapanyagokat, valamint a kísérletezés eszközeit.
- **Szervezési segédeszközök:** A gyermekek önállóságának támogatására munkatáblákat és munkakártyákat használ, amelyek segítségével tervezhetik és követhetik a munkafolyamatokat.
- **Élő környezet:** Rendszeresen bevonja a gyermekeket a növények és állatok gondozásába, ezzel is bővítve a tanulási lehetőségeket.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Kialakul a gyermekben a belső késztetés a munkavégzésre, felismerik környezetükben a munka szükségességét, a „meg kell csinálni” érzését.
- Megtapasztalják az értékteremtés eredményének hasznosságát, s ez megalapozza bennük a munka tiszteletét.
- Ismerik a környezetükben élő felnőttek munkáját, szüleik foglalkozását, van fogalmuk a foglalkozás céljáról és eredményéről. Ez vezeti a gyermeket, a munkát végző ember tiszteletéhez.
- Megismerkednek a környezetükben adódó munkalehetőségekhez szükséges eszközökkel, azok balesetmentes, célszerű használatával.
- Szeretnek közösen dolgozni, átélük az „együtt könnyebben és gyorsabban megy” élményét, próbálkoznak a munkamegosztással, s közben felfedezik saját és társaik értékeit, teljesítőképességét.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére is.
- Önállóan és igényesen végzik a megbízatásokat, teljesítik vállalásaikat.
- Betartják a környezet rendjének, épségének, tisztaságának, fenntartása érdekében hozott szabályokat, szokásokat (szemét, hulladékkezelés, játékok, tárgyak megbecsülése, helyrerakása, rendezése, jeles napok előkészítése stb.)
- Aktívan kapcsolódnak be a növények gondozásába, az évszaknak megfelelő udvari munkákba.
- Átélik az „én csináltam – megcsináltam”, „mi csináltuk – megcsináltuk” sikerélményét.
- Megtapasztalják, hogy a munka eredménye akkor élvezetes, ha pontosan, alaposan végzik.
- Örülnek munkájuk sikerének, hozzászoknak tevékenységük ellenőrzéséhez.
- Munkavégzés közben figyelnek saját és társaik testi épségére, betartják a baleset megelőzés érdekében kialakított szokásokat.

VII. 7. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

„Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánnzés, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és

szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.” (ONAP)

Programunkban a tanulást széleskörűen értelmezzük. Mindenféle tapasztalatszerzést tanulásnak tekintünk. Minden olyan tevékenységet magába foglal, amely a képességek fejlődését és a személyiség gazdagodását eredményezi.

A tanulás nem önálló tevékenységforma az óvodában, hanem a mindennapokban adódó helyzetekben, az óvodapedagógus által szervezett tanulást támogató tevékenységekben szerzett tapasztalatok, élmények, benyomások, ismeretek összességének, képességfejlesztő, személyiségformáló folyamata. Elsődleges színtere a szabad játék, hiszen közben, játékosan szinte észrevétlenül, teljesen önként, örömmel tanul a kisgyerek.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása. A gyermeket tevékenységi vágya ösztönzi a cselekvésre, ezáltal tapasztalatokat szerez, erősödik kreativitása, s közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul.

A tevékenység ***célja:*** az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, melynek során az érzelmileg motivált cselekvő gondolkodás szintjéről a gyermek jusson el a fogalmi gondolkodás szintjére, hogy egy időben egyszerre kevesebb, de minőségben és használhatóságban mégis több ismerethez segítsük hozzá a gyermeket.

A gyerekek saját kis világukban, személyes kapcsolataik közegében szereznek legtöbb tapasztalatot, élményt. Az érzelmileg átélt élethelyzetek csak akkor tanítanak, ha van kivel megosztani a tapasztalatokat, a kellemes vagy kínos érzéseket, és ha van módjuk arra, hogy feldolgozzák azokat.

A gyerekek különbözőségük folytán a maguk egyéni szűrőjén keresztül dolgozzák fel élményeiket beszédben, mozgásban, játékban, manuális, logikai, zenei tevékenységek keretében. Így tanulnak egyéni módon ismereteket, készségeket, megoldási technikákat, viselkedési elemeket. A megélt és feldolgozott élményekből gyarapodik a szókincs, nő a mesélőkedv és az újratерemtés vágya.

Feladataink:

- a gyermekek ismereteinek tapasztalati megalapozása
- jártasságainak, készségeinek és képességeinek kialakítása és fejlesztése

- a kultúraátadás hatásrendszerében – a nevelési módszerek segítségével – a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak és ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő kognitív képességei.

Ezen belül:

- egyre pontosabb valóság-hű észlelés
- figyelemösszpontosításra való képesség
- valósághoz közelítő képzeleti működés
- problémamegoldó és kreatív gondolkodás.

Az óvodai tanulás feltétele: a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Az óvodapedagógus feladata a tanulás támogatásában

Az óvodapedagógus kiemelt feladata, hogy a gyermekek számára a tanulást élményszerűvé tegye, és a játékba integrálja.

- **Játékos tanulás:** Az óvodapedagógus az egész nap folyamán biztosítja a **játékos, cselekvéses tanulás** lehetőségét. Kötetlen formában vagy szervezett keretek között, a játék adta helyzeteket kihasználva fejleszti a tanuláshoz szükséges képességeket.
- **Motiváció és készségek:** A pedagógus a játékba integrált, önkéntes és aktív tevékenységekkel fokozza a gyermekek **érdeklődését és kitartását**. Ezzel fejleszti a **problémamegoldó gondolkodásukat** is.
- **Élményalapú módszerek:** Az élményszerű tanulás és a felfedezés örömeinek növelése érdekében különböző módszereket alkalmaz:
 - o Szerepjátékok, mozgásos és értelmet fejlesztő játékok
 - o Nyelvi játékok és saját készítésű társasjátékok
 - o Gátlást és szorongást oldó eljárások.

A napirendben meghatározott időben külön gyermekközpontú, fejlesztő pedagógiai tevékenységet szervezése a gyermekek számára a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladásához fontos képességek és készségek fejlődése érdekében.

- A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles korú gyermekeknél diagnosztikus mérési rendszer alkalmazása az iskolaérettség vizsgálatához.
- Szervezzék a gyermekek számára kommunikációs, önismereti és versenyjátékokat.

- Teremtsen együttműködést kívánó helyzeteket, mikrocsoportos tevékenykedést.
- Biztosítsa a szabad alkotások feltételeit, a gyermekekkel közösen állítsa össze a napirendet és a projektet.
- A gyermekek eredményeit értékelje pozitívan, mindenkit juttasson sikerélményhez, segítse a gyermekek egészséges személyiségének kialakulását.
- Alakítson ki rugalmas, nyugodt feltételeket teremtő napirendet.

Az óvodákban lehetséges tanulási formák

- az utánzásos minta és modellkövetéses magatartás is viselkedéstanulás,
- szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre-válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított tapasztalatszerzés,
- óvónő által felajánlott tevékenységek közben megvalósuló tanulás, - kísérletező tapogatózás.

A tanulási folyamat, bármely formájában érvényesülni kell a differenciált fejlesztésnek és foglalkozásnak. A gyermekek képességei különbözőek, és különbözőképpen fejleszthetők, fejlődésük nem egyenletes, fontos, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjék. A természetközeli nevelésnek nagy a hozadéka a gyermek számára, ismereteket szerez, élményeket gyűjt, viselkedési szabályokat tanul, élvezi és érti a történeteket.

A megélt élményekből gyarapszik a szókincs, nő a mesélőkedv, az alkotásvágy. A természet kincsestár a gyermekek számára: szín-, és formagazdagság, mennyiségi, térbeli viszonyok, természetes szimmetria.

Az óvodapedagógus szervező munkája

„A megszületett gyermek a „csillagocska” fáradhatatlanul keresi majd az elveszett paradicsomot, a biztonságot adó „kinti” rendet, amelyről ott „bent” mindent megtudott. Kint a fényben, a tagolt világban a kisgyermek kérdez – és nemcsak szóval – szemével, teste, lelke minden moccanásával.”

(Molnár V. József)

Az óvónő elfogadó, tevékenységre motiváló, elismerő, érzelmi légkört teremt, hogy a gyerek szabadon megnyilatkozhasson, megmutassa, amit tud, érez, amire vágyik és megkérdőzhesse, amire kíváncsi.

„Az elfogadás nem jelent sem belenyugvást abba, amibe nem lehet belenyugodni, sem kritikátlanságot. Az elfogadás higgadt és elemző tudomásulvételt jelent, a valóság tiszteletét, legyen az bármilyen, talán éppen olyan, hogy változtatni akarunk rajta. Az elfogadás tehát megismerést eredményez, és éppen ezért válhat a továbblépés kiindulópontjává.”

(Popper Péter)

- A családok részesei a gyermek otthoni és óvodai fejlődésének.
- Együttműködésük, segítségük nélkülözhetetlen a mindennapi életben.
- Az óvodapedagógus feladata, hogy felkutassa, felismerje, alkalmanként megszervezze azokat a természetes élethelyzeteket, amelyek lehetőséget adnak játékos ismeretszerzésre, tanulásra, de ebben a szülők is sokat segíthetnek saját lehetőségeik felkínálásával.
- A családok abban segítenek, amiben tudnak, és annyit, amennyi ahhoz szükséges, hogy a gyermekek benyomásokat szerezzenek saját környezetükből, és ezeket a többiekkel megosztva társas tevékenykedés során feldolgozzák. (Állatok, növények élete, fejlődésük követése, részvételük a gondozásban, mesterségek, életbölcsségek, szokások, hagyományok megismerése.)
- Az óvodapedagógus megfelelő arányérzékkel ügyel arra, hogy a természet kincseit okosan, mértéktartóan, élvezettel használják fel a gyerekek.
- A környezethez való lassú alkalmazkodási folyamatban élményt jelentő, a környezettel kölcsönösen kommunikáló módszereket, technikákat alkalmaz, érzékeny észlelés, a természet ritmusának átélése, együttérző szemlélet, önkifejezésen alapuló kreatív alkotások.
- A tanulás folyamatában érvényesül a nevelői céltudatosság és tervszerűség, a pedagógiai önállóság. A játékoság, mint alapelv, a tanulás egész folyamatában érvényesül.
- A tanulás tevékenységre épülő, differenciált képességfejlesztés. Tegyük képessé a gyermeket a társakkal és az óvónővel való együttműködésre. Alakítsunk ki olyan magatartás módokat, viselkedési szokásokat a gyermekekben, amelyek a tanulási folyamatban segítik az elmélyülést, az összpontosítást, a tanuláshoz szükséges pozitív beállítódást, a feladat elvégzését.

A szervezett tevékenységek alapelvei és módszerei

Az óvodai nevelésben a szervezett tevékenységek (pl. ének-zene, testnevelés) fő alapelve a **játékosság** és az élményt adó, **oldott légkörben való cselekvés**.

- **Korcsoporthoz tartozó elvárások:** A 5-6-7 éves gyermekek esetében már elvárás a csoporthelyzetben kialakult **önfegyelm, szándékos figyelem, kitartás** és a feladattudat.
- **Egyéni bánásmód:** A gyermekek számára kötetlen, mikrocsoportos, az egyéni fejlődésre koncentráló tanulási tevékenységeket szervezünk. A **tanulási nehézséggel küzdő gyermekek** esetében korai szűréssel, egyéni, differenciált fejlesztéssel és szükség szerint szakemberhez irányítással biztosítjuk az esélyegyenlőséget. A **kiemelkedő képességű gyermekek** számára egyéni fejlesztéssel, differenciált bánásmóddal és pozitív megerősítéssel támogatjuk tehetségük kibontakozását.

Az irányított megismerés időkeretei és módszerei

A szervezett, irányított tevékenységek időtartama életkoronként eltérő, összhangban a gyermekek koncentrációs képességével.

Életkor	Időkeret
3-4 évesek	10-15 perc
4-5 évesek	20-25 perc
5-6-7 évesek	45 perc

Az irányított megismerés módszerei

A tanulási folyamatban alkalmazott főbb módszerek:

- tapasztaltatás, érzékeltetés, bemutatás, szemléltetés, magyarázat, beszélgetés, elbeszélés, didaktikus játék, gyakorlás, ellenőrzés, értékelés, ismétlés, mérés.

Módszerek alkalmazása életkoronként

- **3-4 éves korban:** A fő hangsúly a sokoldalú érzékeltetésen, tapasztaltatáson, bemutatáson és ismétlésen van.
- **4-5 éves korban:** Bővül a módszertan, előtérbe kerül a magyarázat és a didaktikus játék.
- **5-6-7 éves korban:** Ebben a korban már az elbeszélés és a leírás is hatékonyan alkalmazható.

A tevékenységek értékelésének és jutalmazásának alapelvei

Értékelés

Nevelésünkben alapul a **differentiált értékelés**, amely a gyermek önmagához mért fejlődését veszi alapul. A **reális értékelés** mellett kiemelten fontos a **pozitív megerősítés**, amely növeli a gyermek önbizalmát.

Jutalmazás és motiváció

A jutalmazás elsősorban **verbális és nonverbális** eszközökkel történik (pl. dicséret, simogatás). A jutalmazás mindig **konkrét és a gyermek számára érthető**, a társak számára pedig motiváló. A tárgyi jutalmat ritkán, indokolt esetben alkalmazzuk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek érdeklődése, kíváncsisága eléri azt a szintet, hogy önként és örömmel vesz részt a tevékenységekben.
- Képes egy dologra összpontosítani megfelelő ideig.
- Képes saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésekre is.
- Betartja az együttéléshez szükséges szokásokat.
- Igyekszik befejezni az elkezdett munkát és jól megoldani a feladatot, nem zavarja a többiek tevékenységét.
- Ismeretei birtokában képes következtetésekre, ok-okozati összefüggések felfogására.
- Eligazodik környezete tárgyi és személyi viszonyai között.
- Mindent, amit megtanult, fel tud idézni.

VII. 8. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

„A gyermekben érlelődik a jövő. – A gyermek a mienk is, az enyém, a tied, mindannyiunké. – A gyökerek mélyek, a gyermekkorból szívják erejüket. – A gyermeknevelés: nevelés a pillanatnak, nevelés a jövőnek. – A gyermek folytatás. – Tegyük meg, ami tőlünk telik, őrizzük a gyermekek nevetését. – Gyermekeink a virágokat, a csillagokat, a szépséget a természetben lássák meg, s a zenében, s a könyvekben.

(Herman Alice)

A gyermek belső érése, a családi nevelés, valamint az óvodai helyi nevelési programunk eredményeként egyéni különbségekkel színezve, a 6-7 éves gyermekek elérik az iskolai élet

megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az Alapprogramban- az iskolaérettség kritériumaként - megfogalmazott fejlődési jellemzőket tartottuk iránymutatónak.

Testi fejlődés jellemzői

- Az első alakváltozás, a testarányok változása, a fogváltás.
- Képes fizikai erejét saját maga kiszolgálására, társai, családtagjai megsegítése érdekében hasznosítani.
- Mozgása összerendezett, harmonikus. A körülötte lévő térben biztonsággal tájékozódik. Beméri mozgási lehetőségeit, a tárgyak méreteit, távolságát, a mozgások irányát, tempóját, ritmusát.
- A mozgáskoordináció és a finommotorika erőteljesen fejlődik. Képes végtagjainak összehangolt irányítására. A szem-kéz-láb koordinációjának fejlettségét mutatják a szerkesztő, alkotó játékaik, rajzai, vizuális alkotómunkái, mozgásügyessége.
- A gyerekek készek arra, hogy felvállaljanak erejükhöz mért kihívásokat, próbára tegyék erejüket, problémamegoldó képességüket.

A lelki fejlődés jellemzői

- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek érdeklődik a világ iránt, várja az iskolát.
- Érdeklődéssel fordul a környezetében tapasztalható változások, történések felé. Keresi, kutatja a jelenségek okait, következményeit.
- Észlelése differenciálódik színek, formák, hangok, ízek, illatok, mozgások felismerésében, megnevezésében. Felismeri és megnevezi a mennyiségi, időbeli és térbeli viszonylatokat. Képes ilyen jellegű feladatok megoldására térben és síkban. (Lent, fent, alatt, fölött, mögött, közé stb.) Az időészlelése vonzó eseményekhez kötődik, időszámításában ez a meghatározó.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés. Képpé válik az átélt élményeket, eseményeket, játékokat, verseket, dalokat emlékezetből felidézni, emlékezetében megőrizni. A meglévő élményanyagát saját egyéni alkotásokban megjeleníti: rajz, mese, vers, mozgás stb.

- Többször jól ítéli meg saját helyzetét és teljesítményét az óvodai közösségen és a családon belül. Tudja, hogy miben ügyes, mi az, amit más tud jobban csinálni. Képes mások szempontjait is figyelembe venni.
- Cselekvéseit képes gondolatilag megtervezni, megszervezni, ötleteit, gondolati rendszerét másokkal egyeztetni.
- Elemi összehasonlításokra, rendezésekre, következtetések megfogalmazására képes a mindennapos élethelyzetekben, játékban.
- A gyermek beszéde tiszta, érthető, gondolatait, érzéseit folyamatos mondat szerkezetben, megfelelő hangsúllyal és hangszínnel fejezi ki. A beszédhelyzethez igazodik. Megérti, meghallgatja mások beszédét, hiteles gesztusait.
- Alapvető ismeretekkel rendelkezik önmagáról, testrészeiről, funkciójukról, teste és a környezete összefüggéseiről, miközben természetes helyzetekben állandóan próbára teszi saját értékeit, erőit.
- Érdeklődéssel fordul a természeti változások élvezhető jelenségei, a társadalmi környezet értékei felé. Gondoz, véd, megbecsül mindent, amihez pozitív érzelmekkel kötődik.
- Magabiztosan használja az udvariasság nyelvi formáit a változatos, társas kapcsolatokban.
- Érti és élvezi az anyanyelv játékos szófordulatait, az életükről szóló „bölcsségeket”, szólásokat, hasonlatokat.

A szociális érettség jellemzői

- A gyermek elfogadóan, bizalommal fordul az új kapcsolatok felé (felnőtt-gyermek).
- Változó helyzetekhez rugalmasan alkalmazkodik.
- Társaival való játékban, munkában, egyéb tevékenységben a célszerűség vezérli. Képes megegyezésre, a munka megosztására, saját ötleteinek megszervezésére, kivitelezésére. Segítséget nyújt az arra rászorulóknak, részt vesz a közös eredmény elérésében.
- Az óvodai szokásokban magabiztos. Képes önszabályozásra a játékban, szükségleteinek kielégítésében, konfliktusok kezelésében, kudarcok elviselésében.
- Követni tudja a játékszabályokat, társasjátékok, vizuális feladatok szabályait.
- Szívesen vállal és végez feladatokat. Figyelmesen, egyenletes munkatempóval, kitartással végig is csinálja vállalt feladatait.

VIII. GYERMEKVÉDELMI MUNKA ÓVODÁNKBAN

„Nézz hosszan egy gyermekarcra és látni fogod, ha van sors, hát nagyon korán elkezdődik.”

(Ancsel Éva)

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény összefoglalja a gyermekek alapvető jogait és e jogok érvényesítésének garanciáit, a gyermekek védelmét biztosító ellátások formáit.

Új és a családokhoz közelebb álló, szakmai szempontból mindenképp indokoltabb mikrotársadalmi közegben kell keresni a gyermekvédelmi, ifjúsági, családi problémákra megoldási módokat.

***Célunk:* a prevenció, a gyerekek fejlődését hátrányosan befolyásoló körülmények feltárása, a hátrányos helyzet csökkentése, és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, segítség nyújtása, együttműködés a különböző szakemberekkel.**

Feladatunk: Gyermekvédelmi munkánk elsődleges feladata a megelőzés. A megfigyelési rendszer, jelzőrendszer kialakításával kívánjuk elérni, hogy a hátrányt okozó körülmények ne váljanak veszélyeztetettségi tényezőkké. Óvodai keretekben megfelelően megadjunk minden segítséget a hátrányok csökkentéséhez, és kompenzáljuk lehetőségeink szerint azokat a családgondozás és az egyéni bánásmód keretei között.

Kapcsolattartás és együttműködés a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat és a Gyámügy szakembereivel.

Az óvodapedagógus feladata a gyermekvédelemben

Az óvodapedagógus kiemelt feladata, hogy a gyermekvédelmi törvényi előírásoknak és az éves programnak megfelelően támogassa a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekeket és családjaikat.

- **A gyermekek felmérése és nyilvántartása:** A pedagógus a gyermekvédelmi felelőssel együtt felméri a gyermekek családi helyzetét, különös tekintettel a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű, a tartósan beteg, sajátos nevelési igényű, vagy egyedülálló

szülővel nevelkedő gyermekekre. Nyilvántartást vezet a veszélyeztetett gyermekekről, rögzítve a veszélyeztetettség okait (pl. nevelési hiányosságok, anyagi problémák, rossz lakásviszonyok).

- **Támogatás és segítségnyújtás:** Tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi feladatokról, és szükség esetén támogatásokhoz (pl. ingyenes étkezés, gyermekvédelmi támogatás) juttatja őket. A pedagógus célja, hogy segítse a gyermekek rendszeres óvodába járását.
- **Kapcsolattartás és jelzőrendszer:** Folyamatos kapcsolatot tart a családdal, a gyermekvédelmi felelőssel és más szakemberekkel (pl. Gyermekjóléti Központ, Szociális Osztály), ezzel biztosítva a jelzőrendszer hatékony működését. Minden tudomására jutott információt bizalmasan kezel, a törvényi előírásoknak megfelelően.
- **Egészségvédelem és prevenció:** Figyelemmel kíséri a gyermekek egészségi állapotát, valamint a szülők bevonásával egészségvédő és mentálhigiénés programokat szervez. Szükség esetén azonnali védő-óvó intézkedéseket tesz a gyermekek érdekében.
- **Általános felelősség:** A gyermekvédelmi munka és a szociális hátrányok enyhítése minden óvodapedagógus kötelessége.

Elveink: mindenekelőtt a család tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése, és ezzel együttesen a gyermek iránti felelősség ébrentartása. Tapintatos személyes kapcsolat kialakítása azon családokkal, akik segítséget kérnek, vagy láthatóan segítségre szorulnak. A titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben érvényesül.

Gyakorlatunkban a gyermek családi körülményeinek figyelemmel kísérése fejlődésének követésével együttesen történik. Az elakadás feltárásának folyamatában jelenik meg a családi nevelés feltérképezése is. A megfelelő kommunikatív viszony kialakítása a szülővel ebben a szakaszban a későbbi megoldások alapvető feltétele. A szülő nyitottsága vagy zártsága határozza meg a probléma közös megoldását. Amennyiben a közvetlen viszony kialakulását valamilyen körülmény akadályozza, úgy az óvodán belül kiemelt személyes törődéssel és fejlesztéssel igyekszünk a gyermek fejlődését segíteni. Amennyiben a szülői együttműködést sikerül elnyernünk, úgy az óvodán belüli törődés kiegészül a családi vagy külső tanácsadói segítséggel. A fentiek valamennyi csoportban, valamennyi óvónőnek családgondozási feladatként jelennek meg.

A telephely óvodában a kijelölt képviselő, a székhelyóvodában az igazgató-helyettes a gyermekvédelmi felelős, akinek feladata:

- a már óvodába felvett gyermekek szociális és mentális körülményeinek figyelemmel kísérése, kapcsolattartás a csoportban dolgozó óvónőkkel,
- a gyermekek rendszeres óvodába járásának ellenőrzése és jelzésadás az igazgató, illetve az igazgató-helyettes felé.

A feltáró és segítő munkában szorosan együttműködnek a csoportban dolgozó óvónők és a gyermekvédelmi felelős. Lépésről-lépésre megbeszélik az aktuális feladatokat, és ha kell, igénylik a külső segítséget.

Óvodai szinten a gyermekvédelmi munka koordinálását az igazgató-helyettes látja el.

Feladata

- A gyermekvédelmi esetek feltérképezése, a feladatok koordinálása (egyéni esetmegbeszélések révén), a gyermekvédelmi szempontból szükséges nyilvántartások vezetése, ezekről az illetékeseknek adatszolgáltatás, környezettanulmányok készítése hatóság felkérésére.
- Kapcsolattartás az önkormányzat illetékes szakemberével, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársaival.
- Pedagógiai munka koordinálása a gyermekvédelmi esetekben valamennyi csoportban dolgozó óvónővel. A gyermekvédelmi munka fő feladatát a prevenció jelenti, amely során lehetőségeinkhez mérten szeretnénk megakadályozni a veszélyeztetett helyzet kialakulását.
- A gyermekvédelmi munkát minden évben nevelési év végén értékeljük. Az ügyek intézéséről az igazgató-helyettes az igazgatónak folyamatosan beszámol.
- A legsúlyosabb esetekben megtörténik a veszélyeztetett nyilvántartásba vétele, a Szociális Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal együttműködve.

A hátrányos helyzetben lévő családok segítése a személyes kapcsolat kialakítása révén ügyeik intézésében való együttműködést is jelent.

Együttműködő partnerek

- Szociális Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat Polgár.
- nevelőszülői hálózat tanácsadó.

- Hajdú-Bihar Vármegyei pedagógiai Szakszolgálat Hajdúnánás.

Gyermekevédelemi feladatok

A gyermekevédelemi felelős minden évben beszámol a nevelőtestületnek, és folyamatosan tájékoztatja az igazgatót az ügyekről. A csoportban dolgozó óvodapedagógusok felméri a gyermekevédelemi eseteket, a gyermekevédelemi felelős összesíti a nyilvántartásokat, és szükség esetén szakhatóságokkal, például a szociális irodával, a Pedagógiai Szakszolgálattal és a családsegítő szolgálattal is felveszi a kapcsolatot.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK INTEGRÁLT NEVELÉSE

„Amikor egy embert olyannak veszünk, amilyen, ezáltal elrontjuk, ha azonban, olyannak tartjuk, mintha máris az lenne, akivé majd válnia kell, ezzel elősegítjük, hogy mindazzá váljon, amivé válni tud.”

Feladat	Felelős/határidő	Aláírási jogkör	Intézkedési jogkör	Megjegyzés/összegzés
A gyermekevédelemi esetek feltérképezése, szűrés	Csoportban dolgozó óvónők Évente 09.15.	Igazgató		
A gyermekevédelemi nyilvántartások összesítése, értékelése, adatszolgáltatás az igazgatónak	Gyermekevédelemi felelős Félévente /tanévnyitó, tanévzáró/	Igazgató		
Környezettanulmányok, szakvélemények készítése szakhatóság felkérésére.	óvodapedagógus alkalomszerűen	Igazgató	Szakhatóság	
Kapcsolattartás az önkormányzat szociális irodájával	igazgató	Igazgató	Szakhatóság	
Kapcsolattartás az Egységes Pedagógiai Szakszolgálattal	óvodapedagógus	Igazgató	Egységes Pedagógiai Szakszolgálat	
Kapcsolattartás a családsegítő szolgálattal	Gyermekevédelemi felelős	Igazgató	Családsegítő szolgálat	

(Goethe)

Az iskolai alkalmasság kritériumai a szociális és az értelmi, mentális fejlettség. Az óvodába lépés

időpontjában a hátrányos helyzetű gyerekek esetében e két területen tapasztalható szembetűnő lemaradás, ezért a személyiség fejlesztése is e két terület intenzív gondozásával, fejlesztésével eredményes.

Nevelési tervünk megvalósulásának várható eredményei

- A családot sikerül elfogadóbbá tenni a gyermekkel és az óvodával szemben.
- Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességüknek megfelelően teljesítsenek.
- Várhatóan kevesebb kudarc éri a gyerekeket az óvodai közösségben, majd az iskola első osztályában.

Szociális érettség fejlesztésének feladatai:

- A gyermek csoportba való beilleszkedésének segítése, az együtt tevékenykedés igényének erősítése.
- Szabályok megtanulása, szabályhoz való alkalmazkodás, szabálytudat erősítése.
- Kapcsolatteremtés képességének fejlesztése, viselkedés és magatartásformák tanulása, mintakövetés.

A kapcsolatteremtés udvarias formáinak gyakorlása:

- Gyermek – felnőtt.
- Gyermek – gyermek viszonylatában.
- Az éntudat fejlesztése, reális önértékelés segítése (önbizalom, siker, kudarc).
- Szokások, szokásrendszerek kiépítése, a gondozás és egészséges életmód és a közösségi élet területén.

A gyermekek önállóságának fejlesztése, teljesítményeken keresztül történő önértékelésben valósul meg.

A hátrányos helyzetű gyerekek aránya jelentős, ez indokolja a fokozott figyelmet a nevelés folyamatában, a gyerekek esélyeinek növeléséhez. Minden óvodapedagógus részt vesz a hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében, az intézmény által felvállalt feladatok teljesítésében.

Szociálisan hátrányos helyzet enyhítése

A hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az élet első éveit meghatározó jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés

feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig – megterhelés nélkül – rendkívül fejleszthetőek.

A szociálisan hátrányos helyzetű családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai miatt. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve – sikeresen ellensúlyozhatóak.

A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél kiemelt szerepük és felelősségük van.

A 3-7 éves hátrányos helyzetű (HH) gyermekek nevelése.

- Szocializáció kiemelt szerepe, mentálhigiénés nevelés erősítése integrált szervezési formában
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyénre szabott, differenciált fejlesztése (kiscsoportos foglalkoztatás, egyéni fejlesztés).
- Óvodapedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztése (team munka, projekttervezés).
- Együttműködés és partneri kapcsolatok kiépítése a szülőkkel és segítőkkel.
- Az iskolába való átmenet megkönnyítése gyermekeink számára.

Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességeiknek megfelelően fejlődjenek. Egyéni ütem eltolódásokkal minden egyes gyermek testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítésével valósul meg a komplex személyiségfejlesztés.

Célunk: Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek és szükségleteinek kényszer nélküli szabad kibontakoztatása, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével, az alapvető gyermeki jogok biztosításával. A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek neveléséhez szükség szerint egyénre szabott, fejlesztési tervet dolgozunk ki, melyet a fejlődésnaplóban rögzítünk. A gyerekek összetételéből adódóan: a

halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása.

Az esélyegyenlőség növelésének kiemelt feladatai

- A hátrányos helyzetű, a többi gyermekkel együtt nevelhető sajátos nevelési igényű gyerekek szocializációjának segítése a programunkban megfogalmazott módon és eszközökkel.
- Elsősorban a szülőket kell megnyerni, mert a rossz szociális helyzetek, a nagyfokú szegénység, vagy egyéb okok miatt nem tudnak élni a felkínált lehetőséggel.
- Egyéni, fejlődési ütemeltolódásokkal minden egyes gyermek testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése, a személyiségfejlesztés érdekében.
- Szoros kapcsolat kialakítása a gyermek természeti, nevelő, gazdag környezetével, mozgásos, manuális, intellektuális, művészi, kísérletező tapogatózás, játékos munka, szabad önkifejezés, alkotás formájában.
- Feladatunk a hátrányos helyzetből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása, /szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, kifejezésmód, illemszabályok, metakommunikációs elemek hiánya/, melyek a következő területek fejlesztésével érhetők el:
 - a. Észlelési tapasztalatok szóbeli megerősítése, tudatosítása.
 - b. Szókincs bővítése, gazdagítása tárgyak, cselekvések események, térbeli viszonyok, színek, formák, méretek, azonosságok, különbözőségek meghatározásával.
 - c. Irodalmi élmények feldolgozása során /mese-vers hallgatása, mondása/, beszédhibák kiszűrése, kezelése.
 - d. A beszédkedv fokozása, spontán helyzetek kihasználása, beszédkészség fejlesztése.
 - e. Játékos gyakorlatok, nyelvi játékok alkalmazása.
 - f. Tudatosan beépített drámajátékok a napi tevékenységekben.
 - g. A dramatikus játék, a dramatizálás, a bábozás az óvodáskorú gyermekek személyiségfejlesztésben nélkülözhetetlen.

Nevelési tervünk megvalósulásának várható eredményei:

- A családot sikerül elfogadóbbá tenni a gyermekkel és az óvodával szemben.
- Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességüknek megfelelően teljesítsenek.

- Iskolai tevékenységre képes gyermekek nevelése.
- Várhatóan kevesebb kudarc éri a gyerekeket az iskola első osztályában.

Hátránykompenzálás óvodából az iskolába való átmenetben

Mivel az óvodába lépés időpontjában a hátrányos helyzetű gyerekek esetében a szociális, értelmi, mentális területen tapasztalható szembetűnő lemaradás, ezért a személyiség fejlesztése is e területek intenzív gondozásával, fejlesztésével eredményes. Ehhez szükséges a 3 éves kortól való beóvodázása a gyermekeknek.

A partneri kapcsolat minőségének javítása:

- párbeszéd az óvodapedagógusok és a tanítók között,
- kölcsönös hospitálások, részvétel nevelési értekezleteken,
- kölcsönös látogatások az intézményekben,
- óvodai nagycsoportosok látogatása az iskolában,
- óvodapedagógusok látogatása az első osztályban,
- a gyermekek fejlődésének utánkövetése.

A tanköteles korú gyerekek rendszeres óvodába járásának nyomon követése. (Szükség esetén élünk a törvény adta lehetőségekkel.)

A nagycsoportos gyermekek szülei részére az óvodával egyeztetve, tájékoztató megbeszélést tart az iskola képviselője, ahol az óvodapedagógusok jelen vannak.

Az iskolai beilleszkedés segítése az Óvoda- iskolai átmenet munkaközösség és az iskola alsós nevelőivel közösen, valósul meg.

Célunk, továbbra is a gyerekek életkorának, egyéni jellemzőinek és a szülői igényeknek legjobban megfelelő csoportszerkezet kialakítása. A hátrányos helyzetű gyerekek arányos integrálása, számukra esélyegyenlőség biztosítása igények, lehetőségek, körülmények mérlegelésével. Az óvoda tartósan képes a különböző háttérrel és különböző területeken eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, együttnevelésére és az esélyegyenlőség biztosítására.

Elvárt eredmény

- Csökken az óvodában maradt tanköteles gyerekek száma.
- Javul az iskolai mérések eredménye.

Az önálló tanulást segítő felkészítés

Tanulási nehézségek és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok:

- Óvodásainknál a részképesség-zavarok, magatartási zavarok kiszűrése után speciális fejlesztés, differenciált foglalkozás, az eltérő egyéni fejlődés ütemének megfelelően történik. Óvodába lépéssel megkezdődik a gyermekek folyamatos megfigyelése, mely kiterjed a gyermek viselkedésére, szóbeli megnyilvánulására, tevékenységekben való részvételére, a játék tevékenységére, munkavégzésére, felnőttekkel-gyerekekkel való kapcsolatára. Az intézményben kidolgozzuk a gyermekek egyéni képességeihez igazodó, óvónői együttműködésre épülő mérés-értékelési rendszert, a gyerekek egyéni megfigyelésére, a fejlődés rögzítésére a „Fejlődési naplót”, alkalmazzuk. Ehhez a nevelőtestület által összeállított, a Pedagógiai Program elvárásaival harmonizáló mérésiértékelési szempontokat használtuk. A tapasztalatokat a fejlődési naplóban, írásban rögzítjük, s ez az alapja az egyéni érési ütemhez igazított differenciált fejlesztésnek.

Az óvodai tevékenységek során a fejlesztési területek összekapcsolódnak, és a személyiség egészét meghatározó területeket fejlesztik. A fejlesztés legfontosabb eszköze a játék, mely minél gazdagabb, sokrétűbb, bonyolultabb, annál inkább biztosítja a gyermek fejlődését. A fejlesztés során kiemelten fontosak a figyelem, észlelés, emlékezetet – fejlesztő tevékenységek szervezése, melyek a tanuláshoz szükséges készségek, képességek megalapozását szolgálják.

Visszatérő főbb fejlesztési területek:

- Nagy- és kismozgások fejlesztése.
- Téri tájékozódás, téri irányok fejlesztése.
- Testséma fejlesztés.
- Vizuális és finommotoros képességek fejlesztése.
- Érzékelés, észlelés.
- Emlékezet (sorrendi-logikus emlékezet).
- Gondolkodás.
- Figyelem fejlesztés.
- Verbális fejlesztés

Kommunikációs képességet fejlesztő programok

Anyanyelvünk legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének, az emberek közötti kommunikációnak. Az óvodai anyanyelvi nevelés elválaszthatatlan a nevelés többi területétől,

valamennyit áthatja. Feladatunk a hátrányos helyzetből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása, /szegényes szókincs, alacsony beszédszínvonal, kifejezésmód, illemszabályok, metakommunikációs elemek hiánya/ melyek a következő területek fejlesztésével érhetők el:

- Észlelési tapasztalatok szóbeli megerősítése, tudatosítása.
- Szókincs bővítése, gazdagítása tárgyak, cselekvések események, térbeli viszonyok, színek, formák, méretek, azonosságok, különbözőségek meghatározásával.
- Irodalmi élmények feldolgozása során /mese-vers hallgatása, mondása/, beszédhibák kiszűrése, kezelése.
- A beszédkedv fokozása, spontán helyzetek kihasználása, beszédkészség fejlesztése.
- Játékos gyakorlatok, nyelvi játékok alkalmazása.
- Tudatosan beépített drámajátékok a napi tevékenységekben.
- A dramatikus játék, a dramatizálás, a bábozás az óvodáskorú gyermekek személyiségfejlesztésben nélkülözhetetlen.

Közösségfejlesztő, közösségépítő programok

Óvodai programunk sokszínű, gazdag tevékenységet kínál a gyermekek részére, biztosítva az önálló tevékenység, játék, rajzolás, munkálkodás lehetőségét. Ugyanakkor lehetőséget biztosít közös programok megszervezésére. A programok aktuális évszakhoz, ünnepkörökhöz és hétköznapi eseményekhez kapcsolódnak, melyek az alább felsorolt formában szerveződnek:

- közös programok szervezése óvodai és csoport szinten,
- természet és hagyomány naptárunkban rögzített élményszerző séták, kirándulások szervezése,
- hagyományos ünnepeink ápolása,
- óvodánként, csoportonként családi programok szervezése,
- erdei óvoda lehetőségének megteremtése,
- színház-mozi- hangverseny látogatás,
- érdekes foglalkozású emberekkel, kézművesekkel való találkozások,
- látogatás szülők, nagyszülők munkahelyeire,
- egy-egy család meghívása az óvodába,
- más óvodai csoportokkal való barátkozás helyben, vagy más városban,

A felsorolt természetes helyzetekben találkoznak környezetünk értékeivel, a környezetünkre jellemző gazdag kapcsolatokkal. Így valóban az élet által, az életre nevelünk.

Integrációt segítő szabadidős tevékenységek

Művészeti tevékenységek, egyéni fejlesztő műhelyek

A szép iránti fogékonyság, a művészi élmény befogadására való igény és képesség fejlesztése a környezet megismerésén keresztül valósul meg. A gyerekek ismerjék fel a szépet, mint értéket környezetükben, viselkedésükben, kommunikációs tevékenységükben. Feladatunk a kíváncsiság, rácsodálkozás, felfedezés kielégítése, ébrentartása, megfelelő eszközök, és tapasztalati lehetőségek biztosításával. A gyermek maga jut el az újraalkotó tevékenységig, találkozik műalkotásokkal, kézművesek munkáival, művész élményekkel. Műhelyeink: újrahasznosító kézműves műhely - „Lurkó-Kuckó”., zöld óvoda környezeti műhely - „Öko-Manók”., „Számolka műhely”, a matematikai képességek, logikus gondolkodás fejlesztésére, „Ovi-Foci”., népi énekek és gyermekjátékok hagyományőrző műhelye a „Süss fel nap”, zenés torna – „Ugribugri” műhely, illetve az angol nyelvi játékos foglalkoztató.

Integrációt segítő módszertani elemek

Drámapedagógia

A drámapedagógia eszközeit felhasználjuk arra, hogy a gyermek a környezet értékeit befogadja. Gondolataiban, érzelmeiben egyaránt érzékeny, boldogulni akaró, értéktisztelő, a megtalált harmóniát megtartó, élvező emberré váljon. A drámajátékkal megtanítjuk a gyerekeket önmagukra és társaikra figyelni, fejlesztjük: szociális érzékenységüket, kooperációs készségüket, kommunikációjuk minőségét, társas kapcsolatuk alakulását, kognitív képességüket, szabálytudatuk fejlődését, önismeretük, énképük kiteljesedését.

Projekt módszer

A projekt egy folyamat megtervezése a folyamat összefoglalásával. Egy aktuális téma, egy ötlet, élmény, esemény a gyerekek, és felnőttek közreműködésével rendezi maga köré az eseményeket, a cselekvéseket. A projekt lehetősége ad egyéni megközelítési módokra, egyéni képességek szerinti haladásra. A projekt segítségével megerősítést kapnak a jó kezdeményezések, lehetőség van különböző eljárások, módszerek megismerésére, tovább gondolhatják a témát.

Műhelymunka – óvodapedagógusok együttműködési formái

Értékelő esetmegbeszélések:

Nevelőtestületünk nyitott, együttműködő, másságot elfogadó kollektíva. Együttműködésünkben a kölcsönös tisztelet, az óvodások iránt érzett felelős gondolkodás a meghatározó. Intézményünkben a szakmai munkaközösségi foglalkozások és esetmegbeszélések mellett hagyomány a csoportokban történő hospitálás, ahol a munkaközösség által kidolgozott szempontsor szerint történik a megfigyelés, megbeszélés.

A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és dajkák között havonkénti megbeszélés történik a csoport, illetve annak tagjainak egyéni fejlődéséről.

A migráns gyermekek óvodai nevelése

A Napsugár Óvoda és Bölcsőde elkötelezett a befogadó és támogató nevelés mellett, ezért a hozzánk érkező **migráns gyermekek** számára is teljes értékű óvodai életet biztosítunk. Célunk az **esélyegyenlőség**, az **egyéni bánásmód** és az **érzelmi biztonság** megteremtése minden gyermek számára.

Fő feladatok

- **Empatikus fogadtatás:** Az érkező gyermekek empátiás fogadása és érzelmi biztonságuk megteremtése.
- **Kultúrák megismerése:** A magyar gyermekek megismertetése az érkező gyermekek kultúrájával és szokásaival a kölcsönös elfogadás érdekében.
- **Nyelvi támogatás:** Játékos módszerekkel segítjük a migráns gyermekeket a magyar nyelv elsajátításában.

Várható eredmények

- A gyermekek szívesen járnak óvodába, és örömmel játszanak társaikkal.
- Sikeresen beilleszkednek a közösségbe.
- Megértik a magyar szavak jelentését, és tömondatokban képesek kifejezni magukat.

Inkluzív nevelés a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek számára

Az óvoda célja az SNI gyermekek esélyegyenlőségének biztosítása egy befogadó és támogató környezetben. Alapelvünk, hogy minden gyermek érdeke a legfontosabb, és fejlődésüket minden rendelkezésre álló eszközzel támogatjuk.

A fejlesztés fő területei

- **Kognitív funkciók:** Az értelmi funkciók és a gondolkodási stratégiák fejlesztése.
- **Nagymozgások:** Az alapmozgások kialakítása, a nagy mozgások koordinációjának javítása és az egyensúlyérzék fejlesztése.
- **Finommotorika:** A manuális készségek és a finommotorika fejlesztése.
- **Szociális kompetenciák:** A szociális kompetenciák, a kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése.
- **Tolerancia:** Olyan viselkedés kialakítása a gyermekekben, amely a tolerancián, türelmen és segítőkészségen alapul.

Szakmai feltételek és együttműködés

- Az óvoda a **sajátos nevelési igényű gyermekek** fejlesztését megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkező **gyógypedagógusok** által biztosítja, akik a tanulási zavarok megelőzésére fókuszálnak (pl. dyslexia, dysgraphia, diszkalkulia, hiperaktivitás).
- Az enyhe értelmi fogyatékos, magatartászavaros, megkésett beszédfejlődésű vagy hallássérült gyermekek fejlesztését **külső szakemberek** segítségével végezzük.

Várható eredmények

- Az SNI gyermekek is szívesen járnak óvodába.
- Megtalálják a helyüket a közösségen belül, társaik pedig elfogadják őket.
- A bemeneti méréshez képest a fejlődésük egyértelműen kimutatható.

Tehetséggondozás és képességfejlesztés

A Napsugár Óvoda és Bölcsőde 2020 óta regisztrált **Tehetségpontként** működik, elkötelezve magát a kivételes adottságú és képességű gyermekek fejlesztése mellett. A nevelőtestület által kidolgozott programunk célja, hogy differenciált képességfejlesztést biztosítsunk tehetséggondozó műhelyekben.

Céljaink

- A kiemelkedő képességű gyermekek időben történő felismerése.
- Egyéni képességeik kibontakoztatása és a fejlesztést igénylő területek erősítése.

Az óvodapedagógus szerepe

Az óvodapedagógus feladata, hogy a gyermekek alapos ismerete birtokában felismerje a tehetségre utaló jeleket olyan területeken, mint a zene, az irodalom, a képzőművészet, a logika vagy a sport. Tudatos fejlesztő munkával ápolja a gyermekek képességeit és érdeklődését, differenciált foglalkozások keretében. Emellett szervezi a gyermekek felkészítését és részvételét a különböző megmérettetéseken és versenyeken.

A tevékenység tartalmi megvalósítása

A tehetségfejlesztést egy tevékenységekben gazdag óvodai életben valósítjuk meg, olyan légkört biztosítva, ahol a gyermekek önmegvalósítása kiteljesedhet. A tehetségre utaló jeleket az átlag feletti képesség, a magas szintű kreativitás és a feladat iránti elkötelezettség (kíváncsiság, kitartás) alapján azonosítjuk. A versenyekre, pályázatokra szóló felhívásokat figyelemmel kísérve lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek a megmérettetésre. A szülői igények alapján a tanköteles korú gyermekek számára mikrocsoportos tehetséggondozást is szervezünk.

Sikerkritériumok és várható eredmények

- A gyermekek önbizalma és önállósága erősödik, tudatára ébrednek személyiségük értékeinek és tehetségüknek.
- A tehetségre irányuló hajlam felismerésével olyan helyzeteket teremtünk, amelyek lehetővé teszik a szabad önkifejezést.
- Eredményesen készítjük fel a gyermekeket óvodaszintű, városi és országos versenyekre.
- A tehetséggel összefüggő területeken a gyermekek képességeik maximumát nyújtják.
- Megtanulják képességeiket kamatoztatni, ami gazdagabb képzeletben, intellektuális készségekben és kimagasló teljesítményben nyilvánul meg, ezáltal javulnak tanulási esélyeik is.

Tevékenységi forma

- Lurkó- Kuckó újrahasznosító kézműves műhely,
- Ovi-Foci,
- Öko- Manók- zöld óvodai környezeti műhely,

- Ugribugri- zenés torna,
- Süss fel nap- népi gyermekjátékok
- Számolka- matematikai tapasztalatszerzés

Ugribugri, **Ovi-Foci– Cél:** A gyermekek edzettebbé, ellenállóbbá, egészségesebbé váljanak. A mozgás örömeinek biztosítása. Testi képességek erő-, ügyesség-, gyorsaság-, állóképesség fejlesztése. Térben való tájékozódás, finommotorika fejlesztése. Sportversenyeken való részvétellel a versenyszellem megérettetése.

Süss, fel nap- **Népi- gyermekjátékok – Cél:** A népi gyermekjátékdalok, a nemzeti mozgáskincs alapjainak megismertetése, amely a személyiség sokoldalú fejlesztését szolgálja. Az óvodás gyermekek személyiségfejlesztése - énekes - táncos játékokkal, daltanulással, gyakorlással, és ismétléssel az értelmi képességek kibontakoztatása.

A mozgáskultúra és a tánc kultúra fejlődését elősegítő legfontosabb célunk a gyermekek életkorának megfelelő művészi értékű anyag felhasználásával a gyermekek mozgásigényének kielégítése, a ritmusérzék fejlesztése, harmonikus mozgásuk elősegítése. Előadásukkal színesítsék az óvodai ünnepségeket.

Lurkó- Kuckó -**Kézműves műhely – Cél:** Tehetséges, érdeklődő nagycsoportos korú, jó kézügyességű, fantáziadús, alkotószellemű gyermekek vizuális alkotótevékenységének, esztétikai érzékének fejlesztése. A gyermekek fantáziájának, kreatív gondolkodás módjának intenzívebb kibontakoztatása. Ismerkedjenek meg a népi kismesterségek technikáival, a csuhézással, és a batikolással. Rajzversenyeken való részvétellel juttassuk sikerélményhez a gyerekeket.

Számolka tehetséggondozó műhely célja a matematika iránti tehetséggondozás.

A tehetséggondozó műhelyek átfogó célja, hogy:

- **Felismerjék és támogassák** a tehetséges gyermekeket.
- **Kibontakoztassák** a gyermekek logikai képességeit, kreativitását és motivációját.
- **Komplex módon** fejlesszék a gyermek személyiségét, figyelembe véve az érzelmi szükségleteiket is.
- **Elmélyítsék** a gyermekek tudását az érdeklődési területükön.
- **Ösztönözzék** a gyermekeket a harmonikus fejlődésre, a kritikus gondolkodásra és az önkifejezésre.

Az „Öko-Manók” zöld óvodai környezeti műhely fő célja a gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása. A program a **Zöld Óvoda** elveire épül, és kiemelt figyelmet fordít a fenntarthatóságra nevelésre.

Célok

- **A környezet iránti pozitív érzelmek erősítése:** A műhely a természet felfedezésén és a közvetlen tapasztalatszerzésen keresztül próbálja megszerettetni a gyerekekkel a természetet.
- **Környezettudatos magatartás formálása:** A gyermekek megismerik és gyakorolják a környezet védelméhez kapcsolódó szokásokat, például a szelektív hulladékgyűjtést vagy az anyagok újrahasznosítását.
- **Összefüggések felismerése:** A játékos feladatok és kísérletek révén a gyerekek megértik az ok-okozati összefüggéseket a természetben, például a növények növekedését vagy az állatok életét.
- **Tudatosságra nevelés:** A program segítségével a gyermekek nyitottá válnak a körülöttük lévő természeti, tárgyi és társadalmi környezet megismerésére.
- **Egészséges életmód kialakítása:** A környezeti nevelés szorosan kapcsolódik az egészséges életvitelre való neveléshez.

Ezeket a célokat a műhely a gyermekek életkori sajátosságainak és képességeinek figyelembevételével, rugalmasan, játékos formában valósítja meg. A program témái szorosan illeszkednek az óvoda zöld programjához és a jeles zöld napokhoz.

IX. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Óvodánkban kiemelt feladat a szülőkkel való együttműködés folyamatos ápolása, mivel az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Lehetővé tesszük a szülők számára, hogy részt vegyenek a gyermekek beilleszkedési folyamatában, és az óvodák által kínált eseményeken.

Az óvoda és a család összhangja, együttműködése a gyermek harmonikus fejlődésének feltétele.

Célunk a személyiségi és szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt. A kapcsolat épüljön tapintatra, az óvodapedagógusok éreztesse az empátiát, a segítő szándékot minden találkozás alkalmával.

Hozzásegítjük a szülőket a gyerekek reális értékeléséhez, korrekt, őszinte tájékoztatást adunk a gyermek fejlődéséről és a szülőt érdeklő más kérdésekről.

A kapcsolattartás formái

Családlátogatások: bemutatkozó látogatás a gyermek óvodába érkezése előtt, prevenciós, családlátogatás szükség szerint.

Célja, hogy megismerjük a gyermeket a közvetlen környezetében, felmérjük helyét a családban, tájékozódjunk a család nevelési elveiről, szokásairól.

Személyes beszélgetések a gyermekről, óvodáról, családról, amelyet kezdeményezhet az óvónő és a szülő is.

Szülői értekezletek: összevont szülői értekezlet az új felvételt nyert gyerekek szülei részére a tanév elején. Csoportszülői értekezlet évente 2-3 alkalommal, ahol az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, problémákat beszéljük meg. Az óvodapedagógus feladata a szülők véleményének meghallgatása, javaslatainak figyelembevétele.

Nyílt napok: ahol betekintést kap a szülő az óvodában folyó nevelőmunkáról, gyermeke társas kapcsolatairól, teljesítményéről és bekapcsolódhat a gyerekek napi tevékenységébe.

Írásos tájékoztatás: hirdetőtáblán, üzenő füzetben stb. formájában.

A szülők közösségét a *Szülői Szervezet* képviseli. A Szülői Szervezet választmányába a székhely és telephely óvoda óvodai csoportjaiból delegálják a szülők képviselőiket, így biztosítva az információ folyamatos áramlását, az együttműködést.

Együttműködést gazdagító tevékenységek

Az óvodával közös családi programok, ünnepek lehetőséget biztosítanak a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveik közelítésére.

Rendezvények az óvodákban

- Farsang
- Anyák napja
- Óvodai búcsúzás
- Márton-napi lámpás felvonulás
- Nyílt napok (Zöld napok-virágültetés)
- Közös főzések

- Városi Karácsonyváro ünnepség.

Együttműködés a családdal

„Nem elegendő minden egyes ember akarata, szükséges, hogy mindannyian összességében akarjanak.”

(Koret)

Nevelési munkánk a gyermek személyiségfejlődésének átfogó szemléletén alapul, amely magában foglalja az óvodába lépés előtti és az azt követő időszakot is. Az óvoda szoros kapcsolatot tart fenn a családdal és minden, a gyermek életében fontos szerepet játszó intézménnyel. A kapcsolattartás formáit és módszereit mindig az adott feladatok, szükségletek és helyi sajátosságok határozzák meg. Óvodánk proaktív a kapcsolatok kiépítésében és fenntartásában.

Az óvoda és a család kapcsolata: Családbarát megközelítés

Az óvodai nevelésünk a családi nevelést kiegészítve, esetenként hátránycsökkentő funkciót is betölt. A hatékony nevelés érdekében hiszünk a nyitottságban, a gyermekek családi hátterének megismerésében, és a következő alapelveket valljuk:

- **Nyitottság és bizalom:** Partneri kapcsolat kialakítására törekszünk a szülőkkel, melynek alapja az elfogadás, az együttérzés és az őszinte kommunikáció.
- **Rugalmasság és hatékonyság:** Működésünk során figyelembe vesszük a szülők eltérő elvárásait és igényeit, véleményüket pedig beépítjük a nevelőmunkánkba.

Kapcsolattartás és kommunikáció

Az óvoda többféle módszert alkalmaz a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartásra és az óvodakezdés megkönnyítésére.

- **Óvodakezdés segítése:** A beiratkozás előtt betekintési lehetőséget biztosítunk az óvodai életbe. Ezt követően szülői értekezletet tartunk a beilleszkedési szakasz rendjéről. A már óvodás gyermekek számára a tanévet visszaszoktatással kezdjük, hogy megalapozzuk a biztonságos légkört.
- **Közvetlen interakciók:** Rendszeresen tartunk családlátogatásokat, amelyek segítenek jobban megismerni a gyermek családi környezetét. Nyílt napokon a szülők bepillanthatnak a csoport életébe, míg a fogadóórák négy szemközti beszélgetésekre adnak lehetőséget.

- **Szülői értekezletek és rendezvények:** Rendszeresen szervezünk csoport- és réteg szülői értekezleteket, valamint bevonjuk a szülőket az ünnepek, rendezvények és csoportprogramok lebonyolításába.
- **Digitális kommunikáció:** A kapcsolattartás és az adminisztráció megkönnyítése érdekében digitális eszközöket is használunk. Honlapunkon folyamatosan frissítjük a Pedagógiai Programot, a házirendet és az események időpontjait. Az adminisztratív és pénzügyi ügyintézkést e-mailen és átutalással könnyítjük meg.

Célok és feladatok

Végső célunk a családi nevelés támogatása, valamint a szülőkkel való együttműködés és partnerkapcsolat kiépítése a gyermek hatékony nevelése érdekében. Ennek érdekében a következő feladatokra fókuszálunk:

- A kölcsönös bizalom és segítségnyújtás kialakítása.
- A szülői vélemények és igények feltárása, majd azok beépítése a nevelési folyamatba.
- Minden szülő számára egyenlő és nyitott kapcsolattartási lehetőségek biztosítása.

Szülői házzal

Ahhoz, hogy a gyermekek személyiségfejlesztésében eredményeket érjünk el, elengedhetetlen a szülőkkel való együttműködés. Elfogadjuk a szülők szociokulturális környezetének különbségét, etnikai hovatartozását, „másságát”, mert csak így tudunk velük „együttnevelő” kapcsolatot teremteni. Toleráns óvónői magatartással, elfogadó hangnemben cserélünk véleményt a szülőkkel. Érezzék a szülők a bizalmat, azt, hogy partnernek tekintjük őket, segítők vagyunk, a nevelés közös feladatunk a gyermek fejlesztése érdekében.

Együttműködés formái:

- családlátogatások: bemutatkozó látogatás a gyermek óvodába érkezése előtt, prevenciós, visszatérő látogatások,
- személyes beszélgetések, óvónői, szülői kezdeményezésre, fogadó óra,
- szülőértekezletek,
- nyílt napok
- szülők bevonása az együttműködést gazdagító tevékenységekbe,
- írásos tájékoztatás,
- kirándulások, színházlátogatás.

Intézményeink közötti kapcsolattartás

A Napsugár Óvoda és telephelye közötti együttműködés fő célja, hogy megismerjük, megőrizzük és továbbfejlesztjük az intézmények sajátos arculatát. A közös munka révén folyamatosan javítjuk a szakmai munka minőségét, elősegítve a nevelési módszerek és gyakorlatok fejlődését.

Feladatunk

- **Szakmai együttműködés:** Együttműködő nevelőtestületet és szakmai munkaközösségeket hozunk létre, amelyekben a pedagógusok megoszthatják az újszerű módszereiket, tapasztalatot szerezhetnek egymástól, és részt vehetnek szakmai vitákban. Ennek alapja a kölcsönös tiszteleten és őszinteségen alapuló munkafegyelem.
- **Információcsere és bevonás:** Fontosnak tartjuk a nyílt és korrekt információáramlást a döntések előkészítése során. A telephely képviselő és az összes dolgozó aktívan részt vesz a tervezéstől a végrehajtásig tartó folyamatokban, így közösen oldjuk meg az intézményeket érintő feladatokat.
- **Munkatársi viszony:** Törekszünk a jó munkatársi viszony kialakítására, ami lehetővé teszi a nyílt véleménynyilvánítást, és a közös fejlődést. Rendszeresen teremtünk lehetőséget arra, hogy a dolgozók megismerjék egymás szakmai munkáját, ezzel is erősítve az összetartozás érzését.

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

- jelzőrendszer működtetése,
- esetmegbeszélések a gyermekvédelmi felelősök közreműködésével,
- közös családlátogatások,
- gyermekvédelmi tanácskozás (városi szintű).

Szakmai és szakszolgálat

- tanulási nehézséggel és magatartási zavarokkal küzdő gyerekek szakértői vizsgálata, egyéni fejlesztése,
- fejlesztési tanácsok az óvodapedagógusok részére pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus közreműködésével,
- közös szakmai műhelymunkák.

Egészségügyi ellátás

szűrővizsgálatok,

- tájékoztató szülői értekezletek,

Általános iskola

folyamatos kapcsolattartás - együttes ünneplések, ünnepi előkészületek, hagyományápolások,

- kölcsönös informálás,
- élményszerű látogatás az iskolában,
- tanítók látogatása az óvodában,
- a gyermek iskolai megfelelésének utánkövetése.

Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

Kölcsönös együttműködésen alapuló, rendszeres munkakapcsolatot építettünk ki a fenntartóval és a Városi Polgármesteri Hivatal dolgozóival.

Kapcsolattartás formái:

- rendszeres munkakapcsolat az óvodai gazdasági, pénzügyi, adminisztratív feladatok egyeztetéséről,
- a fenntartó által elrendelt ellenőrzések,
- igazgató évenkénti beszámolója a Képviselő-testület éves munkaterve szerint,
- a Polgármester meghívása óvodai értekezletekre, ünnepélyekre.

Szakmai kapcsolataink

Kapcsolat a helyi általános iskolával

„A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri e az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. (ONAP)

Az óvoda feladata, hogy megalapozza a gyerekek zavartalan iskolakezdését, melyhez nélkülözhetetlen az óvónők és a tanítók személyes kapcsolata. A kapcsolat felvételében a hatékony, kölcsönösen gazdagító szakmai együttműködés jellemző.

Az együttműködés a szakmai munkaközösségi foglalkozásokon, a gyerekek és a nevelők kölcsönös csoportlátogatásain valósul meg.

Kapcsolat a nevelőmunkát segítő intézményekkel, szakemberekkel

- A Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat szakembereivel együttműködést építettünk ki. A fejlődésben eltérést mutató gyerekek esetében, speciális szakemberek segítségével érik el az iskolai tanuláshoz szükséges fejlettségi szintet. A *fejlesztőpedagógusok* a rászoruló gyerekek egyéni fejlesztését végzik. A pszichológus a személyiségfejlődés zavarai esetén foglalkozik a szülővel és a gyerekkel. A *logopédus* az óvónők által javasolt gyerekek beszédhibáinak javítását végzi.

A Hajdú-Bihar Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat szakmai fórumain, óvodapedagógusok is részt vesznek.

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat.
- Hajdú-Bihar Vármegyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat – nevelőszülő tanácsadó.
- Az egészségügyi szakemberekkel, akikkel a gyermekek egészségvédelme és a károsodások kiszűrése és megelőzése érdekében tartunk folyamatos kapcsolatot.

A *védőnő* rendszeresen látogatja óvodánkat.

A *fogorvos* minden évben elvégzi a nagycsoportosok szűrését.

Szélesebb körű szakmai kapcsolatok

A **régióinkban** dolgozó *óvodapedagógusok* részére lehetőség szerint nyílt napokat, műhelyeket szervezünk, melyek a szakmai információ áramlására, a tapasztalatok kicserélésére nyújtanak lehetőséget.

Pedagógiai **főiskolai hallgatók** gyakorlati képzését segítve szorosabbá vált kapcsolatunk a Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Karával.

A Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ (POK) munkatársai szaktanácsadással, továbbképzések szervezésével segítik az óvodai nevelőmunkát. Kölcsönösen törekszünk az információk továbbítására.

Kapcsolat a helyi közművelődési intézménnyel

Az **Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár** rendezvényei – színház, mozi, kiállítások, hangverseny – más környezetben nyújtott kulturális élmények a gyermekek számára.

A műsorszervezés előtt sor kerül a programjavaslatok egyeztetésére, annak érdekében, hogy a gyerekek életkoruknak megfelelő rendezvények részesei legyenek. A nagycsoportoskorúak

gyermekkönyvtárban tett látogatásai, a könyvtári programok gyerekek ismereteinek gyarapítását, az olvasóvá nevelést szolgálják.

Kapcsolat az egyházakkal

Az óvodában lehetőséget biztosítunk a gyerekek számára a család vallása szerinti hitoktatásra.

A Roma Nemzetiségi Önkormányzat

- Az együttműködési megállapodás a családi és az óvodai nevelés összehangolását segíti. A roma családok meggyőzését minden szükséges esetben az óvodai nevelés fontosságáról.
- Kölcsönös meghívások rendezvényekre, értekezletekre.
- A Roma Nemzetiségi Önkormányzat segítségével szeretnénk az óvodai hiányzásokat minimálisra csökkenteni.

X. ÓVODAI ÜNNEPNAPOK

„Az óvodások időszámítása ünneptől ünnepig tart.”

(Dr. Páli Judit)

Az óvodai ünnepek kiemelt színfoltjai életünknek. Ünnepeink egyrészt kapcsolódnak környezetünk hagyományaihoz, népünk kultúrájához, másrészt vannak saját ünnepeink – óvodai vagy csoportos – amelyeknek hagyományait mi magunk teremtettük meg.

„Az ünnep a különбözés. Az ünnep a mély és a varázsos rendhagyás. Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj fel rá testben és lélekben.”

(Márai Sándor)

Ünnepek és hagyományok

Az ismétlődő ünnepek és események keretezik az óvodai évet. Ezek az alkalmak nem csupán megszokott események, hanem a gyermek közösséghez tartozásának és a hagyományok ápolásának kulcsfontosságú elemei. Az ünnepekre való készülődés izgalmas és örömteli időszak, amely során a gyermekek együtt dolgozhatnak, beszélgethetnek és megvalósíthatják saját ötleteiket.

A készülődés hetei alatt az óvodapedagógusok változatos tevékenységekkel támogatják a gyermekek kíváncsiságát. Az együtt ünneplés, a feldíszített óvoda, az ünneplő ruhák, valamint az ajándékozás pedig teljessé teszi az élményt. Fontos, hogy az ünnepek ne csupán a gyerekekről szóljanak: a szülők bevonásával válik teljessé a hatásuk, és így válnak az óvoda egyedi arculatának részévé.

Az ünnepek, jeles napok változatosságot, hangulatot visznek a csoport és benne az egyes gyermek életébe, mindennapjaiba. Biztosítjuk számukra a perspektivikus gondolkodást és a várakozás örömeinek átélését.

Lehetőséget adunk újfajta tevékenységek bevezetésére, átélésére. Az ünnep és jeles napokra való készüléssel erősítjük a szociális érzelmeket, hozzájárulunk a szociális értékek megalapozásához. Közel hozzuk a szűkebb és tágabb környezet eseményeit a gyermekekhez. A különböző jellegű ünnepeket sajátosságaiknak megfelelően, különbözőképpen szervezzük. Az ünnep hangulatát fokozzuk az aktualitásnak megfelelően feldíszített óvodával, alkalomnak megfelelő ünnepi öltözékekkel, meglepetésekkel, kölcsönös ajándékozással. Az ünnepek kiválasztásában, megszervezésükben figyelembe vesszük a gyerekek életkori sajátosságait, a már kialakult óvodai hagyományokat, az óvoda környezeti adottságait, a szülők igényeit.

A gyermeki élet személyes ünnepei a születés- és névnapok. A csoportokban a szülőkkel való megállapodás szerint más-más formában, de már hagyományként tartjuk meg a gyerekek születés- és névnapját. Ezen a napon az ünnepeltet kedveskedésekkel, jókívánságokkal, vidám, hangulatos ünnepi ceremóniával köszöntjük, hogy személyes ünnepét feledhetetlenné tegye.

Az ünnepnapokat megelőző készülődés – az ünnepre hangoló, az ünnephez tartozó tevékenységek sokféleségével – pozitívan befolyásolja a gyermek szociális viselkedését. A közösen vállalt feladatokat, az összetartozást, az együttérzést erősítik, kitartásra nevelnek. Az egyénileg készített ajándékok a szeretet jelei, amelyet adni és kapni is öröm.

Az óvónő egyes ünnepeket a családokkal közösen szervezi meg, alkalmat adva az együttes élményre az előkészületekben vagy az ünneplésben.

Az ünnepnap másságát, hitelességét, fényét az ünnephez illő külsőségek (ünnepi ruha, dekoráció, ajándék) és a kifejezésre jutó belső érzések, versek, dalok, történetek, játékok teszik teljessé.

Jeles napok és rendezvények

Születés- és névnap: A csoportban a gyerekek saját hagyományaik szerint köszöntik az ünnepeltet énekkel, verssel és saját készítésű ajándékokkal.

Anyák napja: A szeretet kifejezésére készülünk verssel, dallal és egyénileg készített ajándékokkal. A készülődés során az anyák és a nagymamák iránti tiszteletéről és a segítségnyújtás fontosságáról is beszélgetünk.

Gyermekehét: Ezen a héten az egész óvoda együtt ünnepel. A programban bábelőadások, koncertek, sportjátékok és kirándulások szerepelnek, melyek célja a vidám és felszabadult együttlét megteremtése.

Kirándulások: A kirándulások nemcsak szórakoztatók, de kiváló lehetőséget biztosítanak a környezettudatos magatartás alapjainak megteremtésére és a természetszeretet elmélyítésére.

Hagyományőrző és környezetvédelmi ünnepek: Kiemelten kezeljük azokat az ünnepeket, amelyek összhangban állnak a pedagógiai programunkkal és közel állnak a gyermekek érzelmi világához. Ide tartoznak a hagyományőrző események és a környezetvédelmi jeles napok (például a Március 15-i ünnep). A környezetvédelmi napokat kirándulásokkal, vetélkedőkkel és ügyességi játékokkal tesszük emlékezetessé, gyakran a szülőket is bevonva a programokba.

Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepek

Márton nap (November 11.)

Márton napja egy a magyar néphagyományban és az óvodai nevelésben is kiemelt jelentőségű ünnep, mely Szent Márton püspökhöz kötődik. Ez a nap a tél közeledtét jelzi, és számos vidám szokás kapcsolódik hozzá, amelyeket az óvodások is örömmel elevenítenek fel.

Az ünnep legfontosabb elemei és óvodai szokásai:

A legenda megismerése: A gyerekek megismerkednek Szent Márton történetével, aki nagylelkűen megosztotta köpenyét egy fázó koldussal. Ez a mese az önzetlenség és a segítőkészség fontosságára tanítja őket.

Lámpás felvonulás: A leghíresebb hagyomány a sötétedés utáni lámpás séta. A gyerekek által készített lámpások fénye szimbolizálja Szent Márton jóságát és fényét, amelyet megmutatott a világnak. A séta közben Márton napi dalokat énekelnek.

Libás játékok és ételek: A legenda szerint Márton a ludak közé bújt, amikor püspökké akarták választani. Emiatt a lúd a nap jelképe. Az óvodákban libás meséket hallgatnak, libás kézműves-

foglalkozásokon vesznek részt, és gyakran libazsíros kenyeret kóstolnak. Ez a téma a paraszti élethez és az állatokhoz fűződő kapcsolatot is erősíti.

Őszi-téli átmenet: Márton napja hagyományosan a mezőgazdasági év végét jelenti, amikor betakarítják a termést, és elkezdődik a téli felkészülés. Ez kiváló alkalom arra, hogy a gyerekekkel beszélgessünk az évszakok változásáról, a természet körforgásáról.

Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig) – A gyermekek megismerkednek az advent jelképeivel (koszorú, naptár). A naptár alapján mindennap egyszerűbb feladatokkal készülnek a karácsonyra pl. dalokat, verseket, mondókát tanulnak, fenyődíszeket és ajándékokat készítenek, figyelik a Borbála napon (december 04.) vízbe tett cseresznyeágot, a Luca napon (december 13.) ültetett búzát, mézeskalácsot sütnek, almát, mézes diót esznek.

Mikulás napján (december 06.) a Mikulás meglátogatja a csoportokban a gyerekeket, akik dalokkal, versekkel köszöntik őt.

Karácsony (december 24 - 25 - 26) – Közös óvodai ünnepség. Az adventi ráhangolódás után nagy szeretetben énekkel, verssel, hangszeres játékkal, betlehemezéssel, tánccal kedveskednek egymásnak, szeretteinknek. E meghitt ünnep a családban teljesedik ki.

Farsang (vízkeresztől hamvazószerdáig) – Télbúcsúztató népszokás. Farsangi dalokkal, tréfás versekkel, álarcok készítésével, teremdíszítéssel telik a készülődés. A farsangi mulatságon a csoportokban a gyermekek jelmezes felvonulással, táncolással, énekléssel, ügyességi játékokkal búcsúztatják a telet. Ételkóstoló.

Húsvét (az első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap) – Mondókákat, verset tanulnak a locsoláshoz, dalt a komatál-küldéshez. A lányok tojást díszítenek, a fiúk meglocsolják a lányokat.

A komatálba süteményt sütnek és a barátokkal és más csoporttal komálnak. Az ünneplés a családban folytatódik.

Mézes reggeli- Méhek napja- Beporzók napja

Történelmi ünnepeink

A felnőttek világához kapcsolódó történelmi ünnepek értelmét kevésbé értik a gyerekek. Abban az esetben van helyük ünnepeink sorában, ha személyes kötődések, érzelmi benyomások ezt indokolják.

- Március 15.

- Május 1.
- Június 4.
- Augusztus 20.

Nemzeti ünnep

Március 15. – Az első tavaszi közös óvodai ünnepség. A gyermekek beszélgetéssel, könyv és képnézegetéssel, verseléssel, dalokkal készülnek a nemzeti ünnepünk méltó megünneplésére. A közös ünnepi műsor és a kokárdás ünnepi ruha is hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek megismerjék hazánk történelmét, múltját, a régen és a ma élő ember életét, megtanulják ezek szeretetét és védelmét.

Május elseje – Minden csoport az udvarán májusfát díszít, majd körbejárják tavaszi dalokat énekelve. Zenés majális, játék az udvaron.

Június 4.: A Nemzeti Összetartozás Napja

Óvodai környezetben a gyermekek korának és értelmi szintjének megfelelően, a nemzeti identitás és a közös gyökerek érzésének játékos megerősítésével dolgozzuk fel. Fontos a pozitív üzenetek közvetítése, például a magyar népmesék, néptáncok és népdalok megismerésével, vagy a Kárpát-medence természeti kincseinek bemutatásával.

Augusztus 20.: Államalapító Szent István király és az új kenyér ünnepe

Ez Magyarország egyik legrégebbi és legfontosabb nemzeti ünnepe. Az államalapítást, a keresztény magyar állam létrejöttét és az államalapító király, I. Szent István emlékét ünnepeljük. Ezen a napon tartják az új kenyér ünnepét is.

Óvodánkban: A napot az új kenyér megszentelésének és az ahhoz kapcsolódó népszokásoknak a bemutatásával lehet megünnepelni. A gyerekekkel el lehet készíteni egy kis kenyeret, megtapasztalhatják a gabona útját a búzaszemtől a kenyérig. A mesék, bábjátékok segítségével megismerhetik Szent István alakját és a korabeli életet.

Környezetvédelmi jeles napok az óvodában

A környezetvédelmi jeles napok kiváló alkalmat adnak arra, hogy játékos és élményszerű formában ismertessük meg a gyermekekkel a természet sokszínűségét és a környezetvédelem fontosságát.

Állatok világnapja (október 4.)

Ezen a napon az állatok szeretete és védelme kerül a középpontba.

- **Állatbemutató:** szülők közül valakit meghívunk, aki bemutatja háziállatát (pl. kutyát, cicát, hörcsögöt). Ez segít megérteni a felelős állattartást.
- **Állatok a mesékben és dalokban:** éneklünk és mesélünk állatokról szóló dalokat, állatfigurás történeteket.
- **Kézműves foglalkozás:** állatokat készítünk termésekből, levelekből, gyurmából.

Föld napja (április 22.)

A Föld napja a bolygónk védelmére hívja fel a figyelmet.

- **Szemétgyűjtő akció:** a közeli parkba, gyűjtünk szemetet a gyerekekkel kesztyűben és kis zsákokban. Ez a tevékenység megtanítja, hogy a tiszta környezet mindenki felelőssége.
- **Palántázás:** Virágot ültetünk vagy zöldségeket az óvoda kertjébe vagy ablakpárkányra. Megfigyelik a növények fejlődését.
- **Kézműves foglalkozás:** újrahasznosított anyagokból (pl. PET palackból, papírgurigából) tárgyakat készítünk.

Víz világnapja (március 22.)

Ezen a napon a víz értékére és védelmére hívjuk fel a figyelmet.

- **Vizes kísérletek:** Különböző játékos kísérletekkel (pl. mi úszik, mi süllyed el, mi oldódik a vízben) fedezzük fel a víz tulajdonságait.
- **Víztakarékosági kampány:** Beszélgetünk arról, hogyan takarékoskodhatnak a vízzel a mindennapokban (pl. fogmosáskor elzárják a csapot).
- **Vízi mesék és dalok:** Mesélünk és énekelünk a vizek élővilágáról, halakról, békákról.

Madarak és fák napja (május 10.)

Ez a nap a természet sokszínűségét és szépségét ünnepli.

- **Madáretető vagy madáritató készítése:** egyszerű madáretetőt vagy madáritatót az készítünk óvoda udvarára.

- **Fák megfigyelése:** leveleket, kérgeket, gyűjtünk és beszélgetünk a fák szerepéről a természetben.
- **Kirándulás a közeli erdőbe:** A kirándulás során a gyerekek közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek a madarak és a fák élővilágáról.

Környezetvédelmi világnap (június 5.)

Ez a világnap egy összefoglaló, nagyobb szabású ünnep, amelynek célja a környezettudatos gondolkodás elmélyítése.

- **Zöld-nap az óvodában:** ezen a napon zöld témájú foglalkozásokat, játékokat és vetélkedőket tartunk.
- **Környezetvédelmi vetélkedő:** A nagyobb csoportosok számára egyszerű, játékos vetélkedőt szervezünk környezetvédelmi témában.
- **Közös alkotás:** egy nagy, közös festményt vagy kollázst készítünk, amely a természet szépségét ábrázolja.

Ezek a programok mind a felelősségvállalás, a természetszeretet és a környezettudatos gondolkodás megalapozásában segítik a gyermekeket.

XI. FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS ÉS A „ZÖLD ÓVODA” PROGRAM

Óvodánk kiemelten fontosnak tartja a környezettudatos nevelést, ezért 2014, 2017 és 2020 után 2025-ben is pályáztunk a „Zöld Óvoda” cím megtartásáért, elkötelezve magunkat az „Örökös Zöld Óvoda” státusz eléréséért. A környezeti nevelés nálunk nem csupán egy program, hanem a mindennapi nevelőmunka szerves része. Célunk, hogy a fenntartható fejlődés elméletét és gyakorlatát beépítve, formáljuk a gyermekek környezettudatos és egészségvédő magatartását.

A nevelés tartalma és megvalósítása

- **A természet megismerése:** Kiemelten kihasználjuk a természet nevelő erejét, hogy a gyermekek megtanuljanak harmóniában élni a környezetükkel, és felnőttként is szeretni és védeni tudják azt. Környezetünk természeti kincsei, mint a közeli erdő-, a Selypes patak élővilága kulcsfontosságúak ebben a folyamatban. Kirándulások és erdei óvoda programok során tapasztalhatják meg az ember és a természet közötti szoros kapcsolatot.

- **Környezettudatos szokások kialakítása:** A környezettudatos viselkedés áthatja az óvoda egész életét, a spontán játéktól kezdve az önkiszolgáló tevékenységeken át a kirándulásokig. A gyermekek közvetlen tapasztalatszerzés útján ismerik meg a világot, elsajátítva a környezet megóvásával kapcsolatos szokásokat. Ezen felül rendszeresen szervezünk „újrahasznosítási napokat”, ahol kreatív módon tanulhatják meg az anyagok sokoldalú felhasználását.
- **A családok bevonása:** A környezettudatos szemléletmód megerősítése érdekében szorosan együttműködünk a családokkal. A szülők bevonásával, például rajzpályázatok és virágosítási akciók révén, tesszük emlékezetessé a környezetvédelmi napokat. A családoktól hozott élményeket (pl. kirándulások) is beépítjük a nevelési folyamatba, erősítve ezzel a gyermekek természet iránti kötődését.

Jeles napok

A környezettudatosság erősítésére az alábbi jeles napokat ünnepeljük meg:

- **Október 4.:** Állatok világnapja
- **Március 22.:** Víz világnapja
- **Április 22.:** Föld napja
- **Május 10.:** Madarak és fák napja
- **Június 5.:** Környezetvédelmi világnap

Ezek a napok a csoportok önálló programokat szerveznek, részt vesznek városi rendezvényeken, és a családokat is bevonják a közös tevékenységekbe, például rajzpályázatokkal vagy virágültetéssel. Emellett az **Egészségnapok** keretében néphagyományokhoz és az óvodai életéhez kapcsolódó ételköstölőket is szervezünk, mint például farsangi napon.

Az óvodánk így nem csupán egy helyszín, hanem egy olyan **közösség**, ahol a gyermekek nap mint nap tapasztalatokat szerezhetnek a környezetvédelem és a fenntarthatóság világában, hogy a jövőben aktívan hozzájáruljanak bolygónk megóvásához.

XII. A PEDAGÓGIAI PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK JEGYZÉKE

Az óvodánk rendelkezik a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

JEGYZÉK

a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) felszereléseiről

A jegyzékben előírt minimum követelmények figyelembevételével a pedagógus - az óvoda, iskola SZMSZ-ében, házirendjében meghatározott - védő, óvó előírások figyelembevételével viheti be az óvodai foglalkozásokra, az iskolai tanórákra az általa készített, használt pedagógiai eszközöket.

A gyermekek, tanulók részére vásárolt eszközöknek és felszereléseknek igazodniuk kell a gyermekek, tanulók testméretéhez.

A taneszközkészlet meghatározásához az alapfokú művészeti iskolákban az alapfokú művészetoktatás alapprogramja, tantervi programja nyújt segítséget. Taneszköze van szükség minden olyan jellegű tananyag feldolgozásához, amelyik a szemléltetés, illetve tanulói tevékenység nélkül nem valósítható meg.

Ha az eszközöket, felszereléseket létszám figyelembevételével kell beszerezni, az adott eszközből, felszerelésből annyi szükséges, hogy minden egyidejűleg jelen lévő gyermek, munkát végző felnőtt igényét egyidejűleg teljesíteni lehessen. Amennyiben az eszközöket, felszereléseket létszám szerint kell beszerezni, az adott eszközből, felszerelésből a tényleges, érintett létszámnak megfelelően kell az előírt mennyiséget beszerezni.

Ahol a melléklet az óvoda pedagógiai programjára utal, azon az Óvodai nevelés országos alapprogramja, továbbá nemzetiségi óvodai nevelést biztosító óvoda esetén a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelve, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését biztosító óvoda esetén a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve figyelembevételével készített, vagy jóváhagyott pedagógiai programot kell érteni.

Ahol a melléklet az iskola pedagógiai programjára utal, ott a Nat, továbbá a nemzetiségi oktatást biztosító iskola esetén a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve, sajátos nevelési igényű tanuló oktatás esetén a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának tantervi irányelve, a két tanítási nyelvű oktatást biztosító iskola esetén a Két tanítási nyelvű iskolai oktatás irányelve, érettségi vizsgára felkészítő középiskola esetén pedig az Érettségi vizsga vizsgaszabályzata követelményei figyelembevételével készített, vagy jóváhagyott pedagógiai programot kell érteni.

Ahol a melléklet a művészetoktatási intézmények jegyzékében az iskola pedagógiai programjára utal, azon az Alapfokú művészetoktatás követelményei és tantervi programjára építő pedagógiai programot kell érteni.

Ha az óvoda nemzetiséghez tartozók óvodai nevelésében, vagy az iskola (ide értve a művészetoktatási intézményeket is) a nemzetiséghez tartozók iskolai oktatásában, illetve a kollégium nemzetiséghez tartozók kollégiumi nevelésében vesz részt, az eszközök és felszerelések megvásárlásánál a nemzetiségi sajátosságokat figyelembe kell venni.

1. ÓVODA			
I. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI			
Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű, környezettudatos eszközzel, felszereléssel			
	A	B	C
	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutatók	Megjegyzés
1.	1. Csoportszoba		
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükségletszerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló legalább egyötödének lefedésére alkalmas méretben	
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1	
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	
9.	elősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	
13.	hulladék szelektálására alkalmas gyűjtőedények	épület szintenként 1	a települési szabályozásnak megfelelően annyi gyűjtőedény, amennyi az elkülöníthető hulladéktípusok száma
14.	2. Tornaszoba		
15.	tornapad	2	
16.	tornaszőnyeg	1	
17.1	bordásfal	2	
17.2	bordásfal	3 gyermekenként 1	új óvoda építése esetén.
18.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgási igényt kielégítő készlet	1	pl. greiswald, mozgás-kotta, body-roll, Bosu jellegű fejlesztő eszközök

1. ÓVODA

I. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

Az e pont alatt felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az adott eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű, környezettudatos eszközzel, felszereléssel

	A	B	C
	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutatók	Megjegyzés
1.	1. Csoportszoba		
2.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült esetén kemény ágybetétek, decubitus matrac egyéni szükségletszerint; látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén védőszegély (rács).
3.	gyermekszék (ergonomikus)	gyermeklétszám szerint 1	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, lábtartóval és ülőkével.
4.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	Mozgássérült, látás- és középsúlyos értelmi fogyatékos esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes óvoda asztalok.
5.	fényvédő függöny	ablakonként, az ablak lefedésére alkalmas méretben	
6.	szőnyeg	gyermekcsoportonként, a padló legalább egyötödének lefedésére alkalmas méretben	
7.	játéktartó szekrény vagy polc	gyermekcsoportonként 2, sajátos nevelési igényű gyermek esetén további 1	
8.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	
9.	elősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	
10.	textiltároló és foglalkozási eszköztároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
11.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	
12.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	
13.	hulladék szelektálására alkalmas gyűjtőedények	épület szintenként 1	a települési szabályozásnak megfelelően annyi gyűjtőedény, amennyi az elkülöníthető hulladéktípusok száma
14.	2. Tornaszoba		
15.	tornapad	2	
16.	tornaszőnyeg	1	
17.1	bordásfal	2	
17.2	bordásfal	3 gyermekenként 1	új óvoda építése esetén.
18.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgási igényt kielégítő készlet	1	pl. greiswald, mozgás-kotta, body-roll, Bosu jellegű fejlesztő eszközök

2.	különféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön (pl: családjáték, mesterségek játéka; közlekedési szabályjáték; boltos játékok; jelmezek, LEGO; építő kocka és építőelemek; mágneses építők, fogaskerek készletek)
3.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	csoportszobai és udvari eszközök külön-külön (pl: akadálypálya elemei; egyensúlyérzékelő játékok, eszközök; gimnasztikai eszközök; motoros képességfejlesztő eszközök)
4.	ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl: hangszerkészlet; furulya; dob; triangulum; xilofon; metalofon; cintányér, csengő)
5.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl: okoskocka; logico eszközök; beszédfejlesztés eszközei; hangképzést segítő eszközök; könyvek)
6.	értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl: érzékelés-észlelés fejlesztését segítő eszközök; okoskocka; összetett fejlesztő eszközök, logico, sakktáblázó és eszközcsomag)
7.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl: rajzolás, festés, mintázás, kézművesség eszközei)
8.	a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám figyelembevételével	az óvoda pedagógiai programja szerint (pl: logico; okoskocka; lotto játékok; kirakó eszközök; adott témakörhöz rendelt digitális adathordozók)
9.	munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	az óvoda pedagógiai programja szerint
10.	2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök		
11.	digitális hang lejátszásra és képmegjelenítésre alkalmas eszköz	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	projektor, vagy interaktív kijelző
12.	hangfalak	(székhelyen és telephelyen) 1	
13.	diavetítő	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
14.	vetítövásznon	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
15.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	az óvoda pedagógiai programja szerint

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

I. Készítette a nevelőtestület bevonásával Bajnay- Szabó Mónika, a Napsugár Óvoda és Bölcsőde igazgatója

Kelt:

Ph.

.....

Igazgató

II. az óvoda munkatervében foglaltakkal kapcsolatosan magasabb jogszabályban biztosított véleményezési jogát korlátozás nélkül gyakorolta és a dokumentumról véleményt alkotott:

Az óvoda nevelőközössége:

Kelt:

.....

nevelőtestület nevében

III. Az óvodában működő Szülői Szervezet Közössége a Pedagógiai Programot elektronikus formában megkapta, az óvoda Pedagógiai Programjában foglaltakkal kapcsolatosan magasabb jogszabályban biztosított véleményezési jogát korlátozás nélkül gyakorolta és a dokumentumról véleményt alkotott:

Kelt:

.....

Szülők közössége nevében

IV. Az óvoda Munkatervét 2025/2026. (.....) számú határozatával döntési hatáskörében

..... az óvoda

fenntartója JÓVÁHAGYTA

Kelt:

Ph.

.....

fenntartó

Irodalomjegyzék

A következő lista a felsorolt irodalmi művek pontosított, szabványos formátumú gyűjteménye.

Könyvek

- **Dr. Bagdy Emőke:** *Családi szocializáció és személyiségzavarok.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1977.
- **Barabás Ernőné – Icsu Ferencné:** *Természetesen a Freinet-vel a polgári I. sz. óvodában.* 1996.
- **B. Méhes Vera:** *Az óvónő és az óvodai játék.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1982.
- **Bruno Bettelheim:** *A mese bővítole és bontakozó gyermeki lélek.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1985.
- **Eperjesy Barnáné – Zsámboki Károlyné dr.:** *Freinet-vel itt és most.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
- **Eperjesy Barnáné – Zsámboki Károlyné dr.:** *Az ősz kincsei – óvodai projektek, vázlatok.* Keraban Könyvkiadó, Budapest, 1993.
- **Falvay Károly:** *Ritmikus mozgások énekes játék.* OPI, Budapest, 1990.
- **Freinet, Célestin:** *A modern iskola technikája.* Ford.: Dr. Ziperhovszky Hanna. Tankönyvkiadó, Budapest, 1982. (Pedagógiai Források)
- **Herman Alice:** *Emberré nevelés.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1966.
- **Icsu Ferencné – Lipcseiné Bartók Marianna:** *Roma világ projekt.* Projekt füzetek 7. Polgár, 2001.
- **Icsu Ferencné:** *A Freinet pedagógia és a minőség.* Projekt füzetek 8. Polgár, 2002.
- **Dr. Kovács György – Karczewicz Józsefné – Miehle Anna:** *Freinet hatása a mai magyar óvodapedagógiára.* Horizont 2000. Humán Szolgáltató BT., 1993.
- **Márai Sándor:** *Füveskönyv.* Akadémia Kiadó – Helikon Kiadó, Budapest, 1993.
- **Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes:** *Gyermekekléktan.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1978.
- **Molnár v. József:** *A nap arca, A gyermekrajzok füze.* Örökségek könyve. Weöres Sándor Pedagógiai Egyesület Örökség Népfőiskola.
- **Német László:** *Művelődéspolitikai írások.* Múzsák, Budapest, 1986.
- **Popper Péter:** *Belső utakon.* Relaxa, Budapest, 1991.
- **Ranschburg Ágnes – Fehér József András:** *Alkotó életmód – egészséges személyiség.* Művelődési Központ, Gödöllő, 1987.
- **Salamon Jenő:** *Az értelmi fejlődés pszichológiája.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1983.
- **Simon András:** *Szeretetközben.* Szegletkő Kiadó, 1996.
- **Sinai Miklós utcai Óvoda Nevelőtestülete:** *Napról napra a mi kalendáriumunk.* Pedellus Bt., Debrecen.
- **Sütő András:** *Engedjétek hozzám jönni a szavakat.* Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1977.
- **Villányi Györgyné:** *Tanulmányok a kisgyermeknevelésről.* OKKER Oktatási Iroda, Budapest, 1996.
- **Zilahy Józsefné:** *Nevelés az óvodában verssel, mesével.* Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest, 1989.
- **Szerzők gyűjteménye:** *Freinet-vel könnyebb.* Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom, 1990.

Folyóiratcikkek

- **Havas Péter:** *A környezeti nevelés néhány pedagógiai elve és területei.* Új Pedagógiai Szemle, 1993. 10. sz.
- **Lehoczky János – Wellisch Mária:** *Drámapedagógiai módszerek a környezeti nevelésben – avagy dramatikus környezetpedagógia.* Új Pedagógiai Szemle, 1993. 10. sz.
- **Dr. Páli Judit:** *Játék, tanulás, játékos tanulás.* Óvodai nevelés, 1990. 6. sz.

Egyéb dokumentumok

- **Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja.** Magyar Közlöny, 1996. 71. sz.
- **Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja.**
- **Komplex prevenció óvodai program.**
- **Játék Mozgás Kommunikáció Óvodai Program.**

Módosítás hatálybalépésének ideje: 2025. szeptember 1.

Pedagógiai program nyilvánosságra hozatala:

A dokumentumot az igazgatói irodában, és a telephely óvoda irodájában lehet elolvasni, továbbá megtekinthető Polgár város honlapján és a Köznevelés Információs Rendszerének elektronikus felületén.